

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

KRAJSKÝ AKČNÍ PLÁN ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE III

ANALÝZA POTŘEB V ÚZEMÍ

Odbor školství, mládeže a sportu
Krajského úřadu Moravskoslezského kraje

Ostrava
Březen 2022

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje III
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/20_082/0022932

Obsah

Úvod	3
1 Vstupní zhodnocení stavu vzdělávací soustavy a trhu práce v Moravskoslezském kraji	5
1.1 Demografický vývoj v Moravskoslezském kraji	5
1.2 Rozvojové priority kraje.....	8
1.3 Zřizovatelé škol a školských zařízení, poptávka po oborech vzdělání.....	9
1.4 Naplněnost škol a počty žáků a studentů ve skupinách oborů vzdělání	11
1.5 Uplatnitelnost absolventů	13
1.6 Nejvýznamnější odvětví v Moravskoslezském kraji	15
1.7 Nejlépe uplatnitelné profese	16
2 Zhodnocení uplatňování povinných a nepovinných témat.....	18
2.1 Podpora podnikavosti, iniciativy a kreativity	18
2.2 Podpora polytechnického vzdělávání	24
2.3 Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli	30
2.4 Rozvoj kariérového poradenství	35
2.5 Čtenářská gramotnost.....	45
2.6 Matematická gramotnost.....	50
2.7 Rozvoj potenciálu každého dítěte/žáka/účastníka neformálního vzdělávání	55
2.8 Podpora pedagogických, didaktických a manažerských kompetencí pracovníků ve vzdělávání 63	
2.9 Rozvoj výuky cizích jazyků.....	68
2.10 Podpora celoživotního vzdělávání.....	73
2.11 Podpora vytváření komplexního systému hodnocení škol na úrovni kraje.....	79
Seznam zkratk.....	82
Aktualizace Analýzy potřeb v území	84
1. Oblast podpory pedagogických, didaktických a manažerských kompetencí pracovníků ve vzdělávání	84
2. Rozvoj potenciálu každého dítěte, žáka/ účastníka neformálního vzdělávání	85

Úvod

Moravskoslezský kraj leží na severovýchodě České republiky a tvoří jednu z jejích okrajových částí. Na jihu sousedí s Olomouckým krajem a dotýká se také kraje Zlínského. Na severu a východě hraničí s polskými vojvodstvími – Slezským a Opolským, na jihovýchodě s Žilinským krajem na Slovensku. Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní spolupráce ve výrobní sféře, rozvoji infrastruktury, a především v oblasti turistického ruchu. Za tímto účelem působí na území kraje čtyři euroregiony – Beskydy, Praděd, Silesia a Těšínské Slezsko¹.

Celkovou rozlohou 5 431 km² zaujímá 6,9 % území celé České republiky a řadí se tak na 6. místo mezi kraji. Více než polovinu území kraje tvoří zemědělská půda a na dalších více než 35 % se rozprostírají lesní pozemky (především v horských oblastech Jeseníků a Beskyd).

Kraj je s počtem 1 193 tisíc obyvatel třetím nejlidnatějším krajem v České republice, ale se svými 300 obcemi patří k regionům s nejmenším počtem sídel. Je vymezen šesti okresy: Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava a je rozdělen na 22 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Zvláštností Moravskoslezského kraje je také skutečnost, že pouze necelá 2 % obyvatel žijí v obcích do 499 obyvatel, a naopak většina obyvatel kraje (58 %) bydlí ve městech nad 20 000 obyvatel. Vedle pokračujícího přirozeného úbytku obyvatel dochází navíc v Moravskoslezském kraji, na rozdíl od zbytku republiky, k nepřetržitému poklesu obyvatelstva migrací, a to již od roku 1993.

Moravskoslezský kraj patří mezi nejdůležitější průmyslové regiony střední Evropy, nicméně jeho odvětvová struktura přináší nemalé problémy související s restrukturalizací regionu a řešením sociálních problémů spojených především s výší nezaměstnanosti. Zejména vlivem poklesu průmyslové výroby, používáním šetrnějších technologií a díky značným investicím do ekologických opatření dochází postupem let k podstatnému zlepšení stavu životního prostředí. Přes všechna tato opatření však kraj nadále patří mezi nejzatíženější oblasti v České republice, neboť v minulosti byly znečištěny všechny složky životního prostředí. Dnes se jako nejzávažnější jeví kontaminace půdy a podzemních vod v důsledku průmyslové činnosti, znečištění povrchových vod a ovzduší a důlní poklesy.

Analýza potřeb v území byla zpracována v souladu s podmínkami výzvy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále také MŠMT) č. 02_20_082 Akční plánování v území (prioritní osa 3 OP VVV), především pak s přílohou č. 4 Postupy KAP III. Analýza se zabývá vývojem trhu práce a vzdělávacím systémem v území kraje, klíčovými otázkami stanovenými pro analytickou část KAP povinnými i nepovinnými tématy a definuje problémové oblasti. Při zpracování analýzy byly využity vlastní a veřejné dostupné informační zdroje, např.: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2020, Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Moravskoslezském kraji, analýzy a výstupy Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje 2021-2027, Statistická ročenka Moravskoslezského kraje 2021 vydaná Českým statistickým úřadem, šetření Národního pedagogického institutu ČR a další. První kapitola mapuje výchozí stav vzdělávacího systému a trhu práce v kraji. Druhá kapitola se zaměřuje na stručný popis a analýzu klíčových oblastí vzdělávání, na které se bude kladen důraz včetně definování problémových oblastí, které si žádají řešení.

¹ Zdroj: Krajská správa Českého statistického úřadu v Ostrava. *Statistická ročenka Moravskoslezského kraje 2021*. Ostrava: Český statistický úřad.

1 Vstupní zhodnocení stavu vzdělávací soustavy a trhu práce v Moravskoslezském kraji

1.1 Demografický vývoj v Moravskoslezském kraji

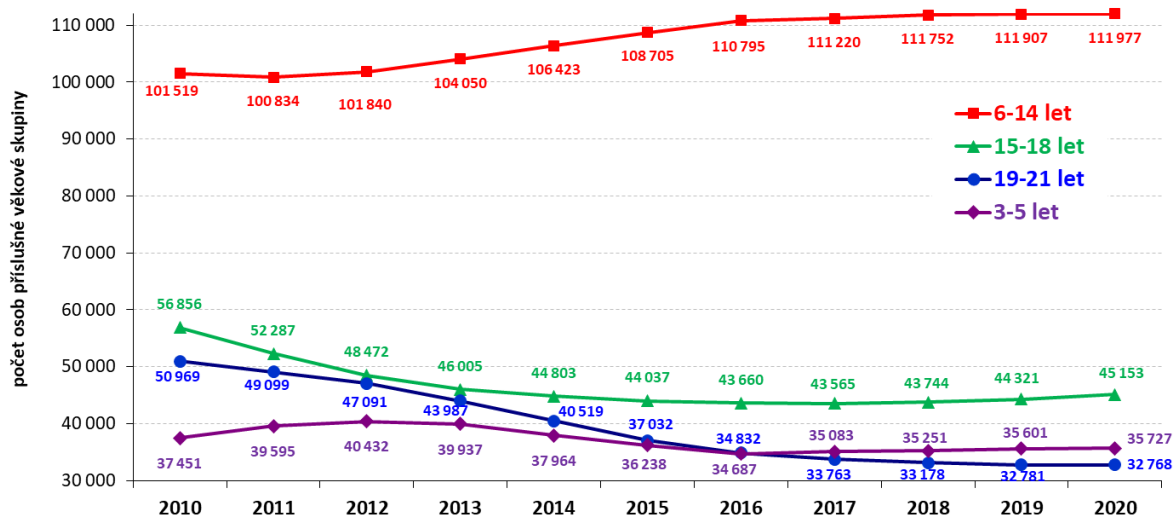
Pro odhad budoucího vývoje počtu dětí, žáků a studentů v jednotlivých oblastech vzdělávací soustavy, a tedy odhad potřebný pro plánování kapacit v oblasti vzdělávání je nezbytná znalost demografického vývoje v příslušných věkových skupinách. Mezi lety 2010 a 2011 došlo k významnému meziročnímu poklesu počtu živě narozených dětí o 1 292 (9,9 %). Trend poklesu porodnosti pokračoval až do roku 2013. V období let 2014 a 2018 dochází k mírnému nárůstu počtu živě narozených dětí v Moravskoslezském kraji, s mírným poklesem v roce 2015. Poslední sledované období 2019 až 2020 vykazuje mírný pokles počtu živě narozených dětí. Změny v porodnosti však nejsou celkově nijak dramatické. Kromě významného poklesu porodnosti v roce 2011 má křivka porodnosti stagnující charakter s mírnými výkyvy v jednotlivých letech.

V období let 2010–2012 lze sledovat příznivý demografický vývoj ve věkové skupině 3–5letých. Od roku 2013 byl zaznamenán v této věkové skupině mírný pokles, který se otočil v roce 2017 a byl následován nárůstem až do roku 2020. V meziročním srovnání mezi lety 2019 a 2020 došlo k nárůstu o 126 dětí (0,4 %). Ve skupině 6–14letých lze sledovat pozitivní trend, od roku 2012 je patrný každoroční nárůst v této kategorii. Poslední vykázaný meziroční přírůstek (mezi lety 2019 a 2020) činil 70 žáků (0,1 %).

V období let 2010–2017 lze sledovat klesající demografický vývoj ve věkové skupině 15–18letých. Od roku 2018 byl zaznamenán v této věkové skupině mírný nárůst, který v roce 2020 činil meziročně 832 žáků (1,9 %).

Věková skupina 19–21letých vykazuje od roku 2010 klesající trend. Meziroční úbytek mezi lety 2019 a 2020 vykazoval hodnotu 13 (0,04 %).

Graf č. 1: Demografický vývoj v MSK dle věkových skupin

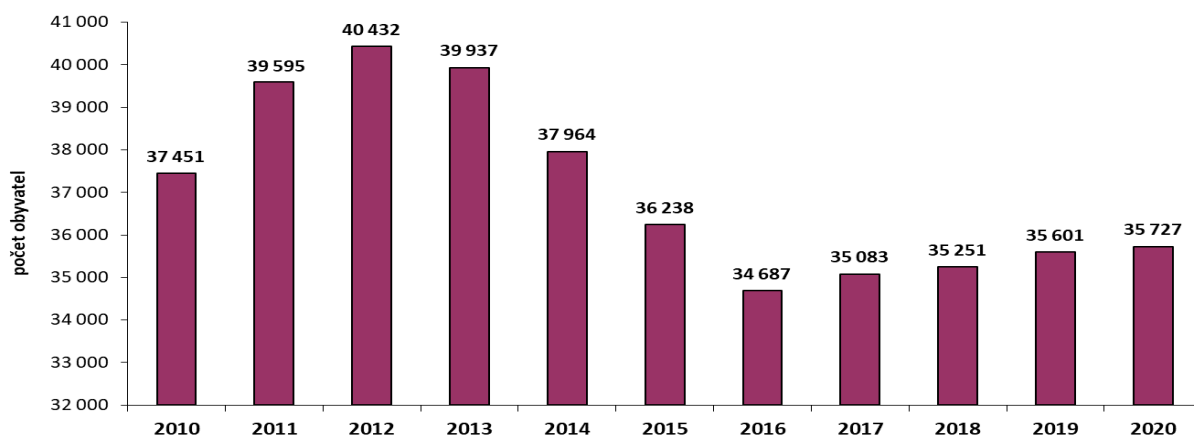

Zdroj: ČSÚ

Demografický vývoj v MSK dle věkových skupin obvyklého nástupu dětí, žáků a studentů do jednotlivých stupňů vzdělání:

- **Oblast předškolního vzdělávání** (věková skupina 3-5 let): Nejvyšší počet dětí spadajících do věkové kategorie 3-5 let byl zaznamenán v roce 2012. Od roku 2013 do roku 2016 počet dětí v této věkové skupině klesal. V následujícím období let 2017–2020 došlo k mírnému nárůstu počtu 3–5letých dětí. V posledním meziročním srovnání, mezi lety 2019 a 2020, byl vykázán nárůst celkového počtu 3–5letých dětí v Moravskoslezském kraji, a to o 126 dětí. Záporný meziroční rozdíl je patrný pouze v okresech Bruntál a Ostrava-město.

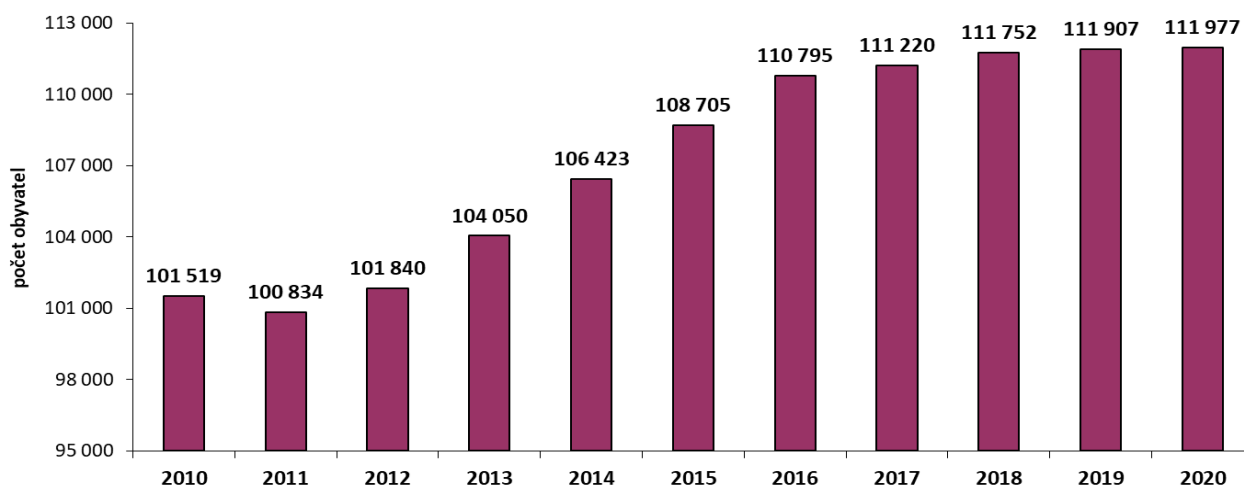
Graf č. 2: Demografický vývoj 3–5letých dětí v MSK

Zdroj: ČSÚ

- **Oblast základního vzdělávání** (věková skupina 6-14 let): Od roku 2012 dochází k pravidelnému meziročnímu nárůstu počtu dětí ve skupině 6–14letých. Mezi lety 2019 a 2020 byl vykázán v Moravskoslezském kraji nárůst počtu žáků o 70 (0,1 %). Největší nárůst byl zaznamenán v okrese Frýdek-Místek (247 žáků) a největší úbytek v okrese Ostrava-město (199 žáků). V absolutní hodnotě přibylo ve skupině 6–14letých mezi lety 2011 a 2020 celkem 11 143 žáků. Celkový počet žáků ve věkové skupině 6-14 let v roce 2020 byl 111 977.

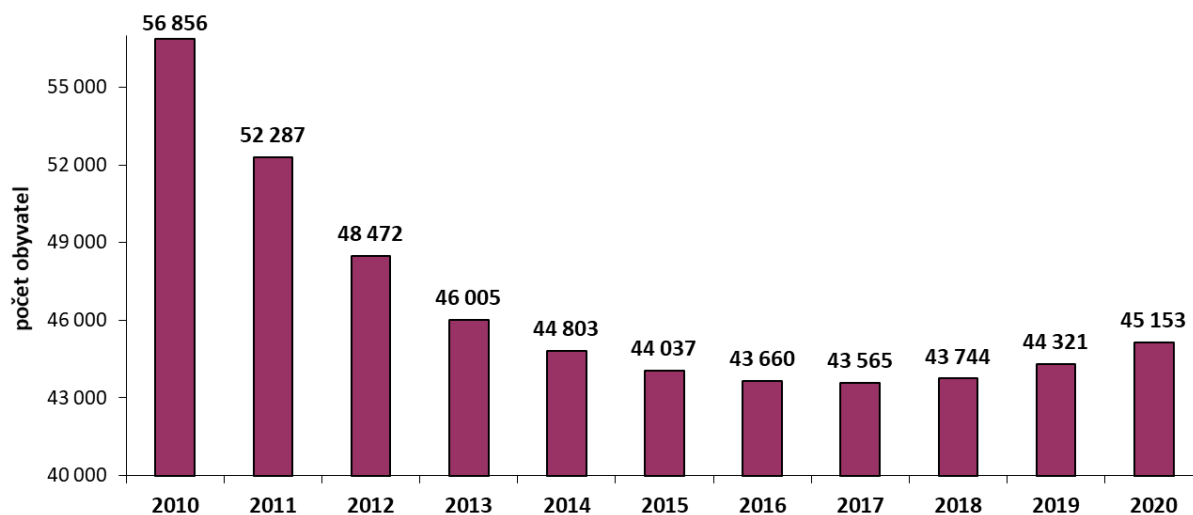
Graf č. 3: Demografický vývoj 6–14letých dětí v MSK

Zdroj: ČSÚ

- **Oblast středního vzdělávání** (věková skupina 15-18 let): Od roku 2010 až do roku 2017 zaznamenávala populace této věkové skupiny setrvalý pokles. Propad během 10 let je více než 11 000 osob. V roce 2017 se v této věkové kategorii pokles zastavil a do roku 2020 byl každoročně zaznamenán růst. Nejvyšší nárůstu počtu žáků byl v okresech Opava (3 %) a Frýdek-Místek (2,8 %).

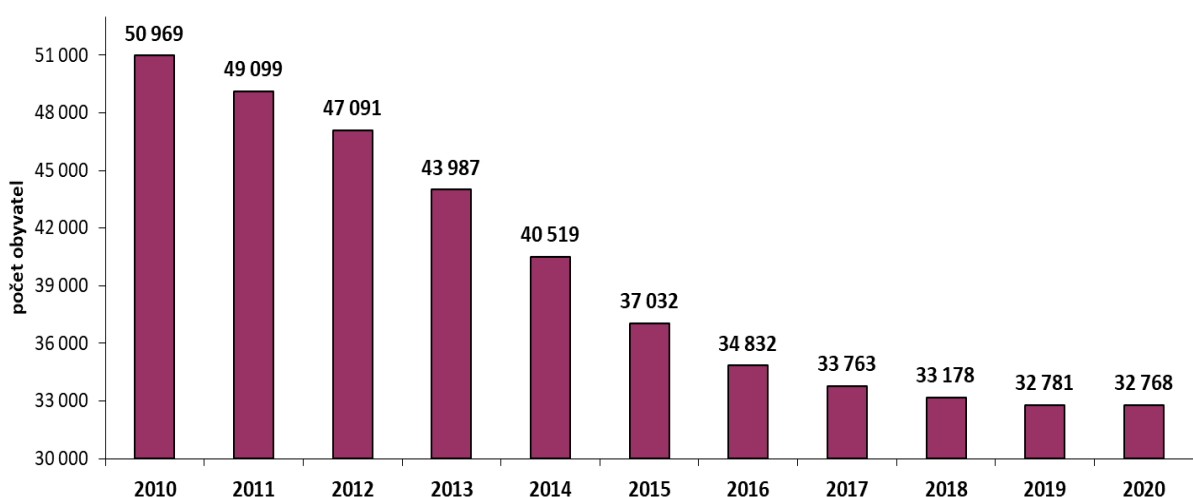
Graf č. 4: Demografický vývoj 15–18letých v MSK

Zdroj: ČSÚ

- **Oblast vyššího odborného vzdělávání/vysokoškolského bakalářského vzdělávání** (věková skupina 19-21 let): Stejně jako u věkové kategorie 15-18 let, i v této věkové kategorii docházelo od roku 2010 až po rok 2020 k setrvalému poklesu. Celkový pokles během 10 let je více než 18 000 osob.

Graf č. 5: Demografický vývoj 19–21letých v MSK

Zdroj: ČSÚ

1.2 Rozvojové priority kraje

Rozvojové priority kraje vycházejí z národních a krajských strategií ovlivňujících oblast vzdělávání.

Na celorepublikové úrovni patří k těm nejzásadnějším strategickým dokumentům především **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019-2023**, ze kterého vychází krajský **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2020**. Jedná se o střednědobý strategický dokument pro období do roku 2024, který formuluje základní strategie rozvoje vzdělávání a sítě škol v kraji a současně vyhodnocuje prioritní oblasti a opatření předchozího dlouhodobého záměru. Jsou zde formulovány prioritní směry, na které klade Moravskoslezský kraj důraz a také konkrétní cíle a opatření rozvoje vzdělávání v kraji v jednotlivých oblastech vzdělávací soustavy, kterým bude v následujícím období věnována zvýšená pozornost a jejich realizací by mělo dojít k naplňování prioritních směrů.

Prioritní směry DZ MSK 2020:

1. Zvyšování kvality vzdělávání – s důrazem na rozvoj potenciálu každého dítěte, žáka, studenta, rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti, podporu polytechnického vzdělávání, kariérové poradenství apod.
2. Rozvoj technického a odborného školství – s důrazem na rozvoj spolupráce škol se zaměstnavateli, podporu řemesel, vzdělávání učitelů odborných předmětů a praktického vyučování, rozvoj a modernizaci infrastruktury pro vzdělávání.
3. Rozvoj dovedností pro 21. století – s důrazem na rozvoj jazykových digitálních a měkkých kompetencí, podporu prevence rizikových forem chování dětí a mládeže.

Dalším významným dokumentem ovlivňujícím rozvojové priority Moravskoslezského kraje je nově vytvořená **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+**, schválena vládou České republiky dne 19. 10. 2020. Hlavními strategickými cíli jsou:

1. Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život. S tímto cílem souvisí především potřeba inovovat obsah a způsob vzdělávání na všech stupních a dosažení vyšší úrovně klíčových kompetencí a gramotností všech dětí i dospělých. Bude podpořeno zavádění nových a inovativních metod ve vzdělávání ve všech typech škol i mimoškolních zařízeních. Speciální pozornost bude věnována učitelům a pedagogickým leaderům.
2. Snižit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů. Hlavním cílem je poskytnout spravedlivé šance na přístup ke kvalitnímu vzdělání všem žákům a usilovat o zajištění vzdělávacích potřeb všech žáků bez ohledu na jejich osobnostní charakteristiky či socioekonomické podmínky, ve kterých žijí. Podporovány budou změny vedoucí k individualizaci vzdělávání prostřednictvím revize rámcových vzdělávacích programů a zajištění vzdělávání a mentoringu učitelů.

V prosinci 2019 byla Zastupitelstvem Moravskoslezského kraje schválena **Regionální inovační strategie MSK 2021-2027** (RIS MSK), která tvoří přílohu ke Strategii rozvoje Moravskoslezského kraje 2019-2027 (SRK MSK). RIS MSK rozvíjí horizontální témata SRK MSK a Strategického plánu rozvoje města Ostravy na období 2017-2023 a definuje oblasti, které jsou nezbytné pro splnění definice „chytré specializace“, tedy definuje vizi regionálního inovačního ekosystému, identifikuje domény strategické specializace MSK a představuje směřování v oblasti mezinárodní spolupráce. Jednou z šesti prioritních tematických oblastí je oblast „Vzdělanější a zaměstnanější kraj“, v rámci které je kladen důraz především na moderní vzdělávání a kompetence pro život, zvýšení atraktivity vysokých škol, podporu kariérového poradenství, tvorbu kvalitních pracovních míst a inovace při snižování dlouhodobé nezaměstnanosti.

Důležitým dokumentem vytvořeným v rámci projektu KAP MSK je **Školská inkluzivní koncepce kraje** (ŠIK MSK). Jedná se o střednědobý strategický dokument, který se zaměřil na zmapování stavu inkluze v kraji a návrh následných krátkodobých, dlouhodobých a systémových cílů. Ve strategické části jsou uvedeny cíle vzešlé ze SWOT analýzy a celkových potřeb škol v MSK. Zaměřeny jsou zejména na aktivity úzce související se vzděláváním napříč jeho stupni. Velmi důležitým aspektem je také nezbytnost mezioblastní spolupráce, která je pro inkluzivní – společné vzdělávání velmi cenná a důležitá. V našem kraji dlouhodobě probíhá spolupráce mezi odborem školství, mládeže a sportu (OŠMS) a odborem sociálních věcí, jejíž součástí je participace na tvorbě dokumentů zabývajících se problematikou sociální oblasti s přesahem do dalších oblastí, jakými je např. školství a činnost v odborných skupinách. Konkrétně se jedná o Transformaci sociálních služeb – péče o ohrožené děti v MSK, Strategie podpory rozvoje romských komunit v MSK a Moravskoslezský krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením, kde jsou pracovníci OŠMS členy pracovních skupin, které se podílejí na vypracovávání uvedených dokumentů a naplňování stanovených cílů.

Krátkodobé cíle ŠIK MSK jsou zaměřeny zejména na posilování spolupráce napříč pedagogickým sborem a celkové zvyšování kompetencí pedagogických pracovníků a jiných odborníků působících ve školách, které umožní využití moderních a progresivních metod vzdělávání a tím zlepšení pomoci jednotlivým dětem a žákům. Opomenuta není ani spolupráce s rodinou a dalšími aktéry vstupujícími do vzdělávacího procesu. Z dlouhodobého hlediska bylo nutné se zmařit především na metodickou pomoc a podporu odborníků ve vzdělávání působících, např. pracovníků školních poradenských pracovišť (ŠPP), asistentů pedagoga či pedagogům samotným. Snahou bylo navrhnout také řešení pro školy, které rozšířeným ŠPP nedisponují a saturovat tak jejich potřeby prostřednictvím mobilního centra pro podporu inkluze, což by umožnilo poskytování konzultací a podpory přímo ve školách a hledání řešení na míru pro konkrétní problém a školu. V rámci systémových cílů byla věnována pozornost zejména udržitelnosti a možnosti zvýšení počtu pozic odborných členů ŠPP, neboť tyto pozice jsou často hrazeny z dotací EU a z tohoto důvodu nemůže vedení škol garantovat zabezpečení uvedené pozice na dobu neurčitou, ale pouze po dobu trvání příslušného projektu. Považovali jsme tímto za důležité upozornit na nutnost systémového řešení uvedené problematiky.

Při tvorbě a naplňování Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje III budeme zohledňovat výše uvedené strategické cíle.

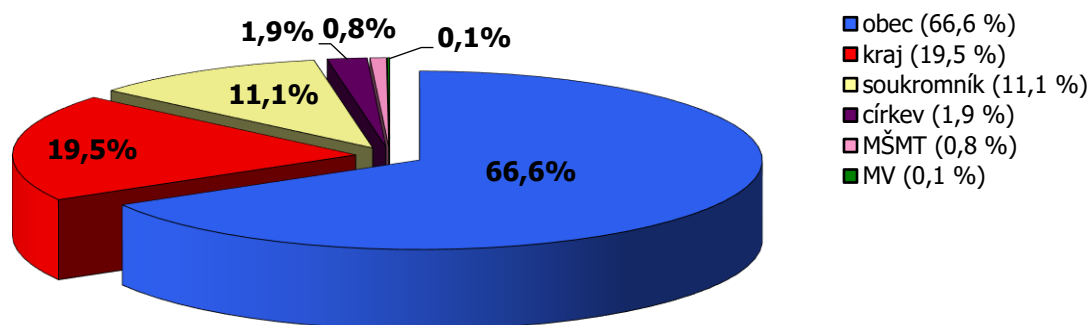
1.3 Zřizovatelé škol a školských zařízení, poptávka po oborech vzdělání

Region Moravskoslezského kraje je vybaven kvalitním systémem školního vzdělávání. Ve školním roce 2020/2021 na 446 základních školách plnilo povinnou školní docházku 104 829 žáků. Oborově širokou škálu 135 středních škol (z toho 40 vyučujících obor Gymnázium) a 2 konzervatoří doplňuje 13 vyšších odborných škol a 4 vysoké školy (Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ostravská univerzita, Slezská univerzita v Opavě a Vysoká škola sociálně-správní, Institut celoživotního vzdělávání Havířov), které svými 16 fakultami zabezpečují výuku pro více než 25 tis. studentů².

---

² Zdroj: Krajská správa Českého statistického úřadu v Ostravě. (2018). *Statistická ročenka Moravskoslezského kraje*. Ostrava: Český statistický úřad.

Graf č. 6: Podíl jednotlivých zřizovatelů právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení v MSK ve školním roce 2020/2021

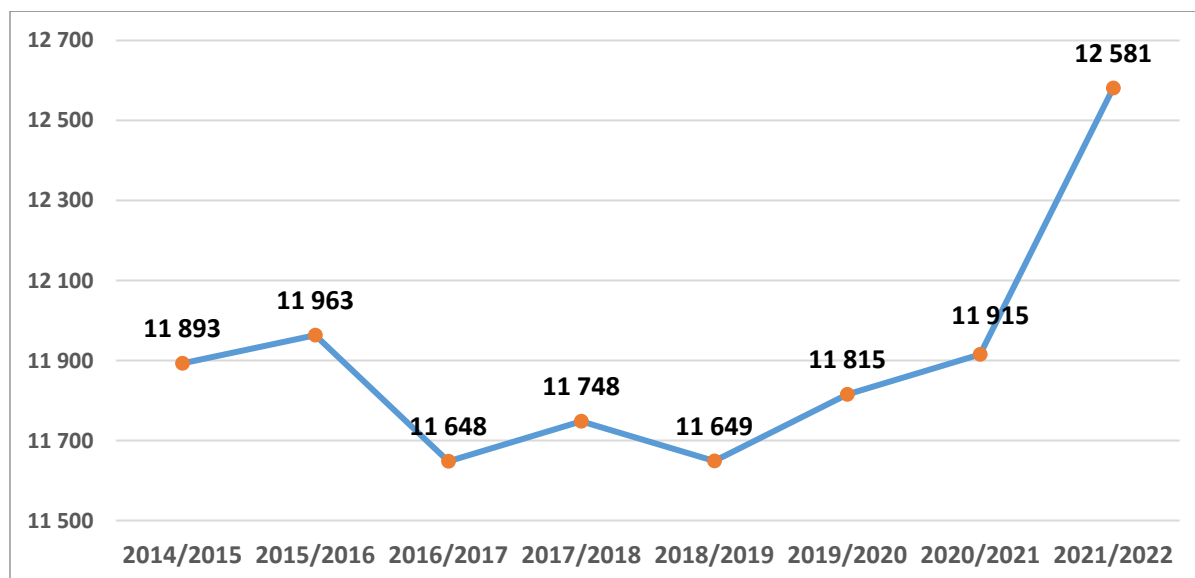
Zdroj: OŠMS KÚ MSK

Výše uvedený graf demonstruje, že nejvíce právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení zřizovaly obce (66,6 %), následovány krajem (19,5 %), soukromými zřizovateli (11,1 %), církvemi (1,9 %) a celek doplňují zařízení zřizovaná Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (0,8 %) a Ministerstvem vnitra (0,1 %).

Poptávku po jednotlivých oborech vzdělání lze znázornit počtem nově přijatých žáků do 1. ročníků středních škol. V datech sloužících jako podklad pro následující graf nejsou zahrnuti žáci, kteří opakují 1. ročník, případně kteří pokračují po přerušení vzdělávání, ani žáci nástavbového a zkráceného studia. Graf tedy znázorňuje pouze žáky v denní formě vzdělávání.

Podle křivky grafu lze vyhodnotit, že počet žáků přijatých na střední školy má v posledních 5 letech stoupající charakter. Mezi prvním a posledním znázorněným obdobím, tedy mezi školním rokem 2014/2015 a 2021/2022, došlo ke zvýšení počtu přijatých o 688 žáků.

Graf č. 7: Vývoj celkového počtu nově přijatých do 1. ročníků SŠ v DFV bez nástavbového a kráceného studia

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

Následující tabulky obsahují informace o nejvíce, a naopak nejméně poptávaných skupinách oborů vzdělání ve školním roce 2021/2022.

Tabulka č. 1: **Nejvyšší počet nově přijatých žáků do 1. ročníků k 30. 9. 2021**

Skupina oborů	2021/2022
79 Obecná příprava	2 622
23 Strojírenství a strojírenská výroba	1 140
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	1 018
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	803
78 Obecně odborná příprava	763
63 Ekonomika a administrativa	750

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

Tabulka č. 2: **Nejnižší počet nově přijatých žáků do 1. ročníků k 30. 9. 2021**

Skupina oboru	2021/2022
21 Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství	8
31 Textilní výroba a oděvnictví	17
43 Veterinářství a veterinární prevence	33
16 Ekologie a ochrana životního prostředí	35
28 Technická chemie a chemie silikátů	96
34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	116

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

Z výše uvedeného přehledu lze vyhodnotit, že největší zájem je o skupinu oborů Obecná příprava, tedy o studium na gymnáziích. Následuje ji skupina Strojírenství a strojírenská výroba a hned v závěsu je Gastronomie, hotelnictví a turismus. Mezi skupiny oborů, které jsou umístěny na opačné straně žebříčku, se pak řadí Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství a Textilní výroba a oděvnictví spolu s Veterinářstvím a veterinární prevencí.

1.4 Naplněnost škol a počty žáků a studentů ve skupinách oborů vzdělání

Naplněnost škol je uváděna pouze pro orientační představu o využití kapacit škol uvedených v rejstříku škol a školských zařízení. Tyto kapacity jsou – s ohledem na neexistující metodiku – nastaveny historicky a v mnoha případech neodpovídají skutečnosti. Obdobně je tomu rovněž u kapacit jednotlivých oborů vzdělání.

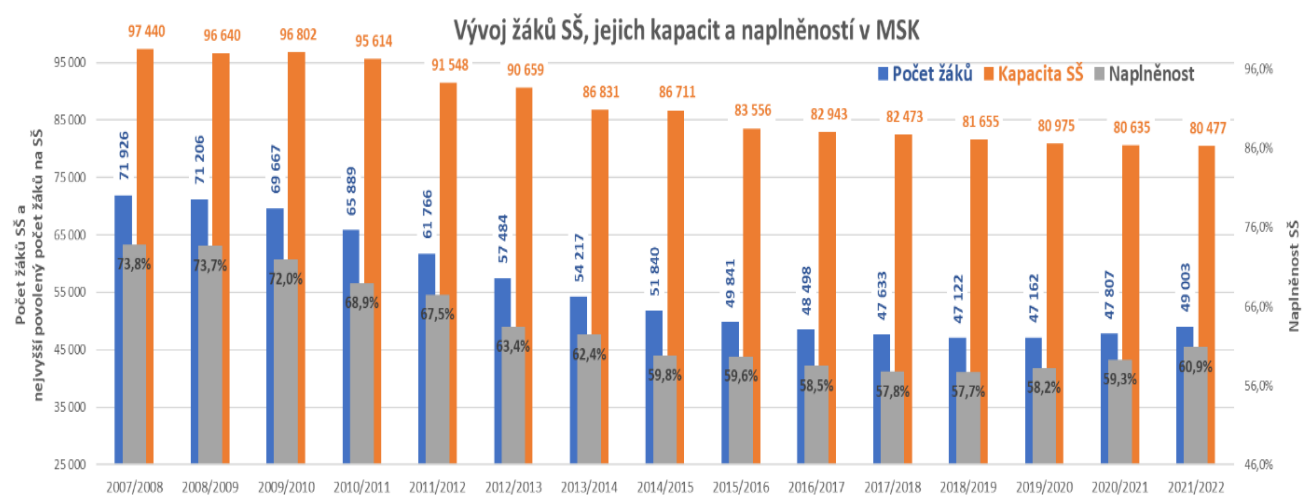
Kromě otevírání nových oborů, které odpovídají aktuálním požadavkům trhu práce, dochází také k průběžné redukci kapacit nebo výmazu oborů vzdělání, do kterých se nepřihlásili během 3 po sobě jdoucích let žádní žáci, ze školského rejstříku.

Tabulka č. 3: **Naplněnost středních škol v MSK v letech 2016/2017–2020/2021**

SŠ dle zřizovatele	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
SŠ zřizované MSK	61,4 %	61,1 %	61,6 %	62,2 %	62,8 %
SŠ zřizované obcemi	37,5 %	40,0 %	40,6 %	41,1 %	54,6 %
SŠ zřizované soukromými subjekty	47,3 %	45,5 %	43,9 %	44,1 %	46,4 %
SŠ zřizované církvemi	75,7 %	74,5 %	75,3 %	76,8 %	79,2 %
Naplněnost všech SŠ v MSK	58,5 %	57,8 %	57,7 %	58,2 %	59,3 %

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

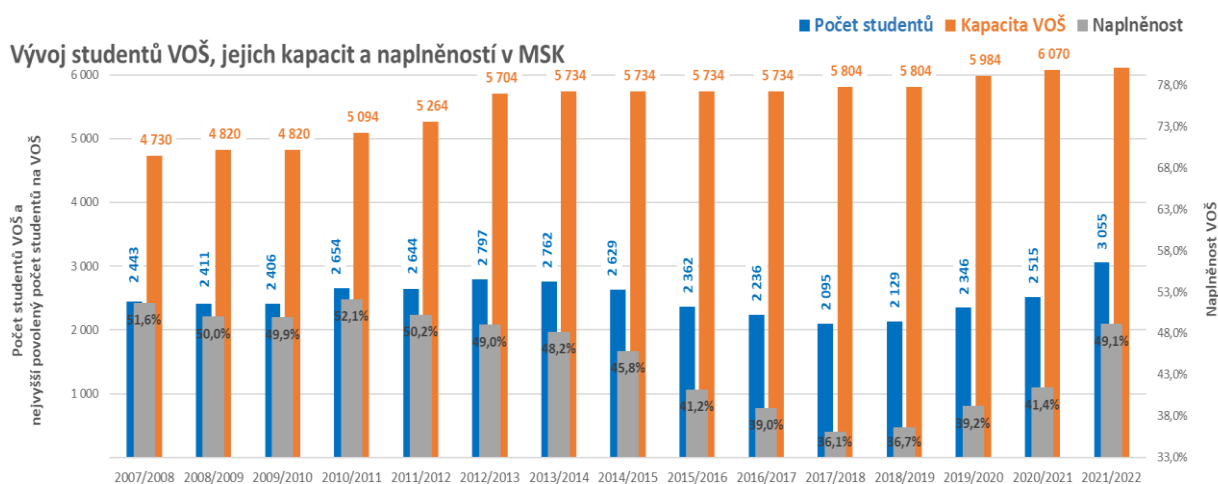
Graf č. 8: **Vývoj počtu žáků SŠ, jejich kapacit a naplněnosti v MSK**

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

V průběhu posledních pěti let klesla naplněnost všech středních škol o 0,8 %. Jak můžeme vidět v přehledové tabulce, nedocházelo během sledovaného období k nijak výrazným výkyvům. Během uplynulých 15 let docházelo ke kontinuálnímu poklesu naplněnosti SŠ. Ve školním roce 2007/2008 byly SŠ naplněny ze 73,8 %, o 5 let později ve školním roce 2012/2013 byl zaznamenán více než 10% propad, a statistiky udávaly jen 63,4 % naplněnost. V roce 2021/2022 je to pak 60,9 % s celkovým počtem 49 003 žáků při kapacitě škol 80 477 žáků. Pokles naplněnosti SŠ je následkem demografického vývoje v uplynulých letech.

Graf č. 9: Vývoj studentů VOŠ, jejich kapacit a naplněnosti v MSK

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

Kapacity vyšších odborných škol byly nejvíce naplněny ve školním roce 2010/2011, a to z 52,1 %, následně docházelo k postupnému poklesu až do školního roku 2017/2018, kdy tyto školy zaznamenávaly pouze 36,1% naplněnost, počet studentů se snížil o 16 %. V následujícím období až do školního roku 2021/2022 vývoj naplněnosti vyšších odborných škol nabral rostoucí trend. Ve školním roce 2021/2022 byla kapacita VOŠ naplněna z 49,1 %.

1.5 Uplatnitelnost absolventů

V dubnu 2020 bylo na úřadech práce v Moravskoslezském kraji evidováno 15 041 volných pracovních míst. V porovnání s předchozím rokem se jedná o znatelný pokles (o 13 %). Na jedno evidované volné pracovní místo připadalo 2,6 nezaměstnaných, což je v porovnání s celorepublikovým průměrem (0,7 nezaměstnaných na jedno volné pracovní místo) poměrně vysoký počet. Z celkového počtu volných pracovních míst jich 27,2 %, tj. 4 093 pracovních míst, zahrnovalo pracovní místa, která jsou vhodná i pro mladistvé či pro absolventy škol. Oproti roku 2019 se procentuální podíl volných míst pro absolventy a mladistvé na celkovém počtu volných pracovních míst zvýšil (o 4,4 %) a přesahuje tak hodnotu celorepublikového průměru 20,0 %.

Tabulka č. 4: Vývoj počtu volných pracovních míst a počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo v Moravskoslezském kraji

Rok	Počet volných pracovních míst pro absolventy a mladistvé	Podíl z celku %	ČR podíl z celku %	Počet nezam. absolventů a mladistvých na 1 volné pracovní místo pro ně	ČR
2016	3 568	30,9%	29,6%	0,8	0,5
2017	3 674	32,0%	27,7%	0,6	0,3
2018	4 400	26,9%	24,4%	0,3	0,1
2019	3 953	22,8%	21,9%	0,3	0,1
2020	4 093	27,2%	20,0%	0,4	0,2

Zdroj: NPI ČR, 2020

K dubnu 2020 připadlo na jedno volné pracovní místo vhodné pro absolventy škol a mladistvé 0,4 uchazečů, oproti předešlému roku, kdy to bylo 0,3 uchazečů, došlo k mírnému nárůstu. Tato hodnota dvakrát převyšuje průměr udávaný pro celou ČR, který je 0,2.

Graf č. 10: **Míra nezaměstnanosti absolventů v krajském pohledu – denní studium (dubnové hodnoty)**

Zdroj: NPI ČR, 2020

Míra nezaměstnanosti absolventů je dána poměrem počtu nezaměstnaných absolventů konkrétního oboru vzdělání vůči jejich celkovému počtu. Nejnižší míru nezaměstnanosti v rámci Moravskoslezského kraje vykazovali v roce 2021 absolventi gymnázií (1,6 %) a vyšších odborných škol (1,7 %). U gymnazistů míru nezaměstnanosti výrazně ovlivňuje skutečnost, že většina z nich pokračuje ve studiu na VŠ. Relativně vyšší byla míra nezaměstnanosti absolventů středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (kategorie M, bez praktického výcviku; 7 %) a nejvyšší nezaměstnanosti dosahovali absolventi středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (kategorie L; 8,4 %) a absolventi oborů vzdělání s výučním listem (10,4 %).

Tabulka č. 5: **Míra nezaměstnanosti absolventů v krajském pohledu – denní studium (dubnové hodnoty)**

Rok	Střední vzdělání s výučním listem (E, H)		Gymnaziální vzdělání (K)		Střední odb. vzd. s MZ a odb. výcvikem a nástavbové vzdělání (L/0, L/5)		Střední odborné vzdělání s MZ (M)		Vyšší odborné vzdělání (N)	
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
2017	9,4%	7,0%	3,3%	2,5%	9,3%	7,2%	7,0%	5,2%	3,5%	2,9%
2018	6,7%	5,0%	1,8%	1,5%	4,9%	4,8%	4,7%	3,7%	2,0%	1,8%
2019	5,0%	4,2%	2,0%	1,4%	6,8%	4,7%	5,0%	3,8%	3,0%	1,9%
2020	7,6%	6,5%	1,5%	1,6%	6,3%	6,4%	4,9%	4,7%	3,3%	3,4%
2021	10,4%	9,8%	1,6%	2,0%	8,4%	8,6%	7,0%	6,2%	1,7%	3,4%

Zdroj: NPI ČR, 2020

Míra nezaměstnanosti absolventů ve většině kategorií vzdělání měla také díky lepší se ekonomické situaci v České republice v období let 2017 a 2019 klesající tendenci. V následující letech 2020 a 2021 došlo k jejímu mírnému zvýšení ve všech kategoriích vzdělání. Tento negativní vývoj v posledních dvou letech byl do značné míry způsoben vlivem pandemie způsobené ne mocí Covid-19 od března 2020.

1.6 Nejvýznamnější odvětví v Moravskoslezském kraji

Zaměstnanost ve vybraných odvětvích podle NACE-CZ v MSK udává, že nejvíce osob (39,4 %) působí v oblasti zpracovatelského průmyslu. Z toho největší část připadá na oblast hutnictví a slévárenství (30,6 %) následovaná výrobou motorových vozidel (24,7 %). Mezi další frekventovaná odvětví v Moravskoslezském kraji patří vzdělávání (10,9 %), zdravotní a sociální péče (10,9 %), velkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidel (6,7 %) či veřejná správa a obrana (6,7 %). Více informací o zastoupení jednotlivých odvětví uvádíme v tabulce č. 6.

Tabulka č. 6: Zaměstnanost v odvětvích podle CZ-NACE v Moravskoslezském kraji

ekonomické činnosti	stav k				12/2020 - 12/2019
	31.12.2019		31.12.2020		
	absolutně	v %	absolutně	v %	
Zemědělství, lesnictví a rybníkářství	3 298	1,1	3 140	1,1	-158
Těžba a dobývání	7 465	2,5	5 606	2,0	-1 859
Zpracovatelský průmysl	118 831	40,6	113 219	39,4	-5 612
<i>z toho</i>					
výroba potr.výr., nápojů a tabákových výr.	8 421	7,1	8 516	7,5	+95
výroba textilií, oděvů, usní a souvis. výrobků	2 272	1,9	2 208	2,0	-64
zpracování dřeva, výroba papíru a výrobků papíru, tisk a rozmnož. nahaných nosičů	4 993	4,2	5 008	4,4	+15
výroba koksu a rafinov. ropných produktů	489	0,4	488	0,4	-1
výroba chemických látek a chem. přípravků	1 797	1,5	1 725	1,5	-72
výroba zákl. farmaceut. výrobků. a přípravků	1 964	1,7	2 026	1,8	+62
výroba pryžových, plastových výrobků a ostatních nekovových minerálních výrobků	8 747	7,4	8 381	7,4	-366
výroba základních kovů, hutní zpracování kovů a slévárenství, výroba kov. konstrukcí a kovoděl. výrobků, kromě strojů a zařízení	37 134	31,2	34 667	30,6	-2 467
výroba počítačů, elek. a opt. příst. a zařiz.	1 796	1,5	1 751	1,6	-45
výroba elektrických zařízení	7 132	6,0	9 557	8,4	+2 425
výroba strojů a zařízení jinde nezařazených	9 148	7,7	7 862	7,0	-1 286
výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů, výroba ostatních dopravních prostředků a zařízení	31 820	26,8	28 013	24,7	-3 807
výroba nábytku, ostatní zpracovatelský prům. a opravy a instalace strojů a zařízení	3 118	2,6	3 017	2,7	-101
Výr.a rozvod elektřiny,plynu,tepla a klim. vzduchu	4 339	1,5	4 387	1,5	+48
Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	4 743	1,6	4 703	1,6	-40
Stavebnictví	6 916	2,4	6 670	2,3	-246
Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel	18 050	6,2	19 374	6,7	+1 324
Doprava a skladování	17 527	6,0	17 001	5,9	-526
Úbytování, stravování a pohostinství	1 885	0,6	1 899	0,7	+14
Informační a komunikační činnosti	5 840	2,0	5 715	2,0	-125
Peněžnictví a pojišťovnictví	3 415	1,2	3 467	1,2	+52
Činnosti v oblasti nemovitostí	1 453	0,5	1 296	0,5	-157
Profesní, vědecké a technické činnosti	4 196	1,4	3 971	1,4	-225
Administrativní a podpůrné činnosti	9 286	3,2	8 984	3,1	-302
Veřejná správa a obrana, povinné soc. zabezpečení	19 135	6,5	19 392	6,7	+257
Vzdělávání	30 648	10,4	31 416	10,9	+768
Zdravotní a sociální péče	30 324	10,3	31 447	10,9	+1 123
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	3 468	1,2	3 457	1,2	-11
Ostatní činnosti	2 441	0,8	2 611	0,9	+170
Činnosti domácností jako zaměstnavatelů, činnosti domácností produkující blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0	0,0	0	0,0	0
Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0	0,0	0	0,0	0
Celkem	293 260	100,0	287 755	100,0	- 5 505

Zdroj: Úřad práce ČR, pobočka Ostrava

Důležitým ukazatelem popisujícím negativní tendence na trhu práce jsou dlouhodobě evidovaná pracovní místa. Za dlouhodobě evidovaná pracovní místa jsou považována taková místa, která se nedaří obsadit déle než 3 měsíce. V roce 2020 bylo v Moravskoslezském kraji evidováno celkem 8 466 dlouhodobě evidovaných pracovních míst, tedy 63 % z celkové hodnoty volných pracovních míst. Podle kategorií povolání CZ-ISCO bylo v roce 2020 nejvíce dlouhodobě volných pracovních míst ve třídách řemeslníci a opraváři (20,8 %), obsluha strojů a montéři (18,0 %) a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (8,6 %). Z dat vyplývá, že na trhu práce v Moravskoslezském kraji chybí nejvíce zástupci těchto povolání.

Tabulka č. 7: **Dlouhodobě evidovaná volná pracovní místa podle kategorií povolání CZ-ISCO**

třída CZ-ISCO	31.12.2019			31.12.2020		
	VPM celkem	DE VPM	podíl DE VPM na celkovém počtu VPM	VPM celkem	DE VPM	podíl DE VPM na celkovém počtu VPM
	počet	počet	%	počet	počet	%
0. Zaměstnanci v ozbrojených silách	0	0	0,0	0	0	0,0
1. Zákonnodárci a řídicí pracovníci	150	94	0,6	114	73	0,5
2. Specialisté	736	542	3,3	627	467	3,5
3. Techničtí a odborní pracovníci	984	663	4,1	835	548	4,1
4. Úředníci	378	241	1,5	283	110	0,8
5. Pracovníci ve službách a prodeji	1 608	894	5,5	1 408	861	6,4
6. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví, rybářství	131	57	0,3	67	38	0,3
7. Řemeslníci a opraváři	4 880	3 578	21,9	4 068	2 795	20,8
8. Obsluha strojů a zařízení, montéři	5 533	2 987	18,3	3 621	2 420	18,0
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	1 913	1 094	6,7	2 408	1 154	8,6
celkem	16 313	10 150	62,2	13 431	8 466	63,0

Zdroj: Úřad práce ČR, pobočka Ostrava

1.7 Nejlépe uplatnitelné profese

Nejlépe uplatnitelné profese na trhu práce v Moravskoslezském kraji lze sledovat podle míry nezaměstnanosti čerstvých absolventů škol v členění podle skupin oborů vzdělání.

V případě absolventů oborů středního vzdělání svýučním listem (E, H) vykazovali k 30. dubnu 2020 nejnižší míru nezaměstnanosti absolventi oborů hornických a hutnických (0 %), textilní výroba a oděvnictví (0 %), elektrotechnických (3,0 %), strojírenských (4,5 %), stavebních (6,1 %) a zdravotnických (6,2 %).

U absolventů oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (L/0) a nástavbového vzdělávání (L/5) byla k 30. dubnu 2020 nejnižší míra nezaměstnanosti absolventů oborů hornických a hutnických (0 %), zpracování dřeva (0 %), strojírenství (2,5 %) a gastronomie (3,4 %).

Mezi absolventy oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou (M) byla ke stejnému datu v dubnu 2020 nejnižší míra nezaměstnanosti absolventů oborů hornických a hutnických (0 %), speciálních a interdisciplinárních technických oborů (0 %), zpracování dřeva (0 %), zdravotnictví (0,8 %), elektrotechnika (2,7 %), obecně odborná příprava (3,1 %).

Je však nutno zmínit, že některé obory vzdělání jako je hutnictví nebo zpracování dřeva mají velmi nízký počet absolventů, a to v jednotkách osob. Proto údaj o nízké míře nezaměstnanosti u některých oborů může být zkreslen nízkým počtem absolventů daného oboru a má malou vypovídající hodnotu.

2 Zhodnocení uplatňování povinných a nepovinných témat

V následující kapitole jsou zpracovány analýzy jednotlivých povinných a nepovinných témat, kterým se bude Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje III věnovat (v návaznosti na výzvu MŠMT č. 02_20_082 Akční plánování v území a její přílohu č. 4 Postupy KAP III).

2.1 Podpora podnikavosti, iniciativy a kreativity

Na potřebu podpory podnikavosti, iniciativy a kreativity ve vzdělávání poprvé upozorňují orgány Evropské unie již v příloze doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. 12. 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení, kde je definováno 8 klíčových kompetencí, zásadních pro každého člověka, jeho práci i život. Klíčové kompetence představují univerzálně použitelný soubor vědomostí, dovedností a postojů, které potřebuje každý jedinec pro své osobní naplnění a rozvoj. Řada schopností je na sobě vzájemně závislá, kdy základní aspekty jedné oblasti podporují schopnosti oblasti jiné. Pro všechny klíčové kompetence je však nezbytná schopnost učit se a u každé je kladen důraz na kritické myšlení, tvořivost, řešení problémů a hodnocení rizik.

Smyslem pro iniciativu a podnikavost se rozumí schopnost jedince převádět myšlenky do praxe, předpokládá tvořivost a schopnost zavádět novinky a nést rizika, ale také plánovat a řídit projekty s cílem dosáhnout vytyčených cílů. Tato schopnost je přínosná pro jednotlivce nejen v jejich každodenním životě doma a ve společnosti, ale také na pracovišti. Pomáhá pochopit souvislosti jejich práce, umožňuje jim chopit se příležitostí. Pro podnikavý postoj je charakteristická iniciativa, aktivita, nezávislost, inovace a kreativita. Nezbytná je rovněž motivace a odhodlání plnit cíle, a to jak osobní, tak i cíle sdílené s ostatními, včetně cílů pracovních.

Výchova k podnikavosti zahrnuje především výukové metody směřující k posílení podnikatelských přístupů a postupů, znalostí a dovedností. Podnikavý člověk aktivně hledá příležitosti a umí je využít. Pro začlenění podnikavosti do výuky je potřeba vzdělávání pedagogů, jejich pozitivní motivace a samotný přístup k žákům a studentům. Pedagog rozvíjející podnikavost je sám aktivní, iniciativní a zdůrazňuje ve výuce ekonomické aspekty probírané látky a inspiruje tak svým osobním příkladem své žáky k proaktivnímu přístupu nejen ve výuce.

Důležitost podpory těchto kompetencí je v našem kraji silně vnímána a také proto je Podpora podnikavosti, iniciativy a kreativity součástí projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK II (OKAP), který je implementací Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje II (KAP MSK II). V rámci tohoto projektu jsou realizovány aktivity zaměřené na podporu praktických činností žáků v oblasti podnikavosti, tvořivosti a samostatnosti. Dále je kladen důraz na vzdělávání pedagogických pracovníků tak, aby přispívali k efektivnímu rozvoji kompetencí žáků, a také na rozvoj podnětného, kreativitu stimulujícího prostředí ve školách.

Centrum podnikavosti, iniciativy a kreativity:

- Bude vytvořeno na partnerské Obchodní akademii a Vyšší odborné škole sociální, Ostrava-Mariánské hory, příspěvková organizace a bude prostředkem k zajištění dalších aktivit projektu.
- Podpora činnosti fiktivních firem na základních a středních školách, a to od jejich založení až po prezentaci na Veletrhu příležitostí. Cílem práce je podchytit žáky se zájmem o podnikání,

seznámit s podmínkami a způsobem podnikatelské činnosti a zprostředkovat informace o nezbytné legislativě a úkonech, které s vytvořením a provozováním firmy souvisí.

- Důležitou součástí je zajištění vzdělávacích aktivit pro pedagogické pracovníky a žáky zaměřených na posílení jejich měkkých kompetencí v oblasti podnikání, kreativity a osobnostního rozvoje.

Regionální centra:

- Budou realizována ve spolupráci s Vysokou školou Báňskou – Technickou univerzitou Ostrava, která bude realizovat metodické kurzy podpory podnikavosti žáků ZŠ a SŠ a následné poradenství v oblasti podnikání a rozvoje start-upů.

Podpora vedoucích pracovníků:

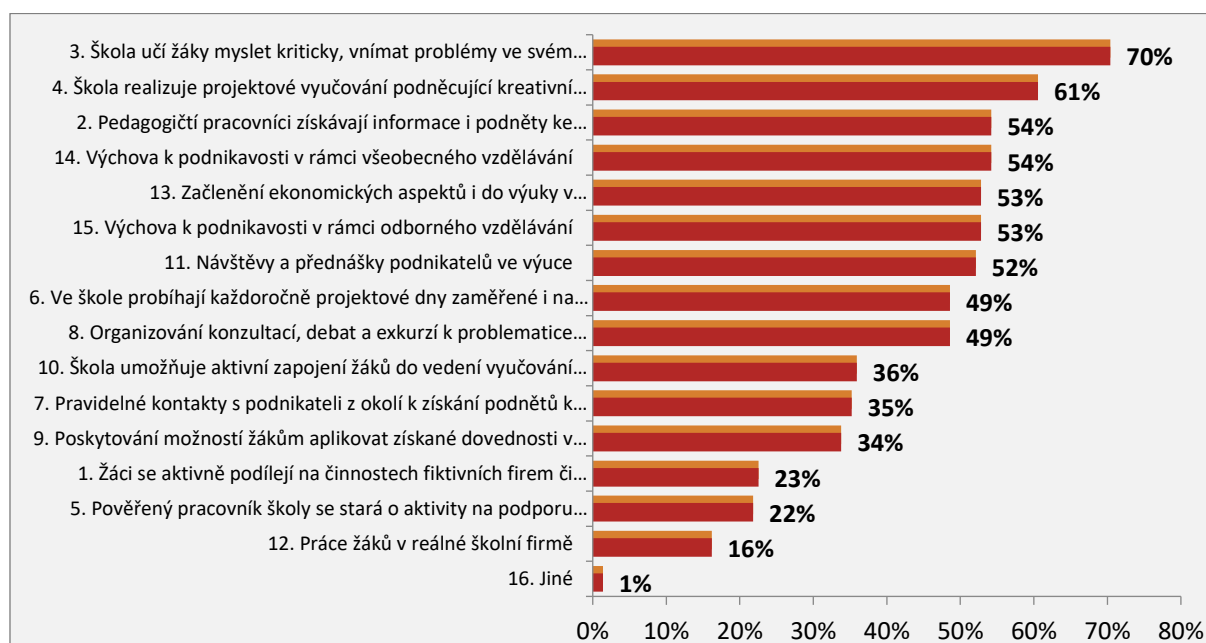
- Cílem této aktivity je zajištění kvality a efektivity ve vzdělávání prostřednictvím zvyšování, rozšiřování a prohlubování odborné kvalifikace vedoucích pracovníků, a to formou inovativního přístupu a sdílením příkladů dobré praxe.

Podnikaví žáci v MSK:

- Jedná se o sérii zážitkových dnů plných inspirace, praktických cvičení a setkávání s inspirativními podnikateli a „startupisty“. Chceme tímto především zvýšit zájem žáků a studentů z různých částí MSK o svět podnikání.

Další možností získání prostředků na rozvoj podnikavosti, iniciativy a kreativity bylo zapojení do výzvy č. 02_18_065 Šablony pro SŠ a VOŠ, kde mohly školy vybírat mezi šablonami na financování projektových dní ve škole i mimo školu, ale také na vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti výchova k podnikavosti nebo projektová výchova. Do této výzvy se zapojilo 103 středních a vyšších odborných škol a využily celkem 228 šablon.

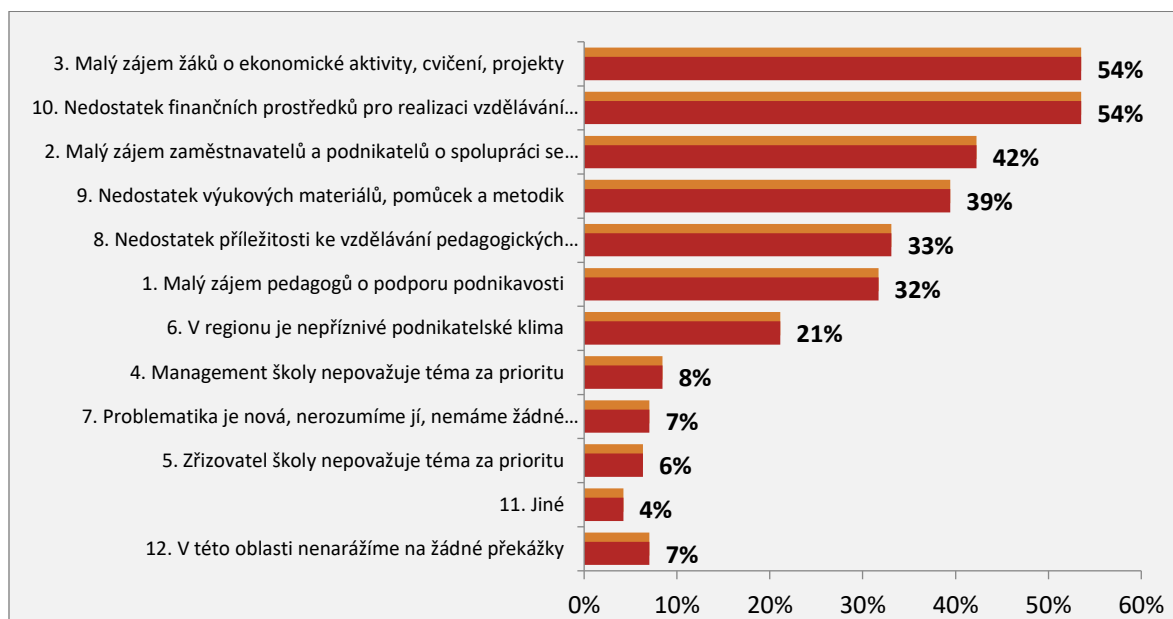
Graf č. 11: Činnosti, na kterých se školy aktivně podílí v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Zdroj: Dotazníkové setřetí III (NPI ČR)

Střední a vyšší odborné školy v Moravskoslezském kraji podporují v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě praktické aktivity žáků a studentů zaměřené na rozvíjení podnikavosti, tvořivosti a samostatnosti. Školy realizují činnosti, které učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní podnikatelská řešení (70 %), dále rozvíjejí projektové vyučování podněcující kreativní uvažování (61 %) a výchovu k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání (53 %) i všeobecného vzdělávání (54 %). Pozitivním faktem je, že 54 % škol uvádí, že jejich pedagogičtí pracovníci aktivně získávají informace a podněty ke zlepšování vzdělávání a v podnikavosti a využívají je ve výuce.

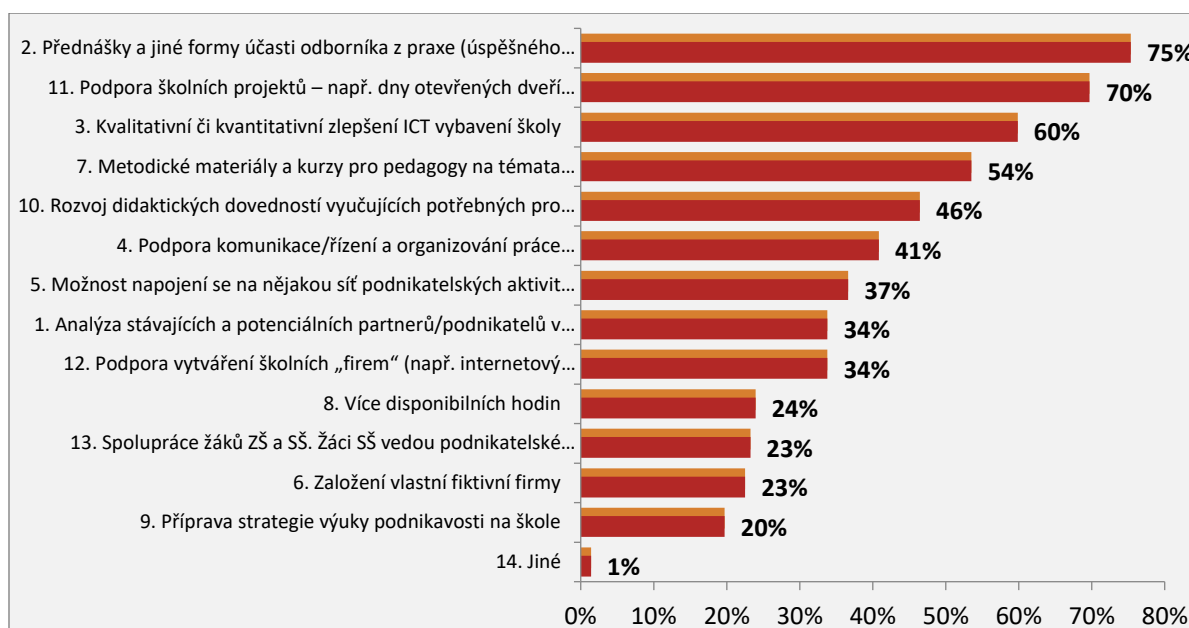
Graf č. 12: Na jaké překážky školy v rámci rozvoje kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě narážejí

Zdroj: Dotazníkové setřetí III (NPI ČR)

Mezi hlavní překážky rozvoje kompetencí k PIK patří především malý zájem žáků o ekonomické aktivity, cvičení a projekty (66 %), ale stejně tak nízká motivovanost podnikatelů a zaměstnavatelů ke spolupráci se školami (48 %). Významným problémem je také nedostatek finančních prostředků ať už na realizaci vzdělávání mimo vlastní výuku (54 %), tak pro nákup výukových materiálů, metodik a pomůcek (36 %).

Graf č. 13: **Jaká opatření by školám v rozvoji kompetencí k podnikavosti, iniciativy a kreativity pomohla**

Zdroj: Dotazníkové setřetí III (NPI ČR)

Opatření, která by školy nejvíce uvítaly jsou především účast odborníků z praxe ve výuce, např. formou přednášek (75 %). S ohledem na nízkou motivaci žáků by se jednalo o podnětný a inspirativní prvek. Dále by školám pomohla podpora školních projektů jako jsou např. dny otevřených dveří pro děti a žáky z mateřských a základních škol, akademie školy a další. Nezbytnou součástí je kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy (60 %) a pořízení metodických materiálů a zajištění kurzů pro pedagogy, které se orientují na témata kreativity a podnikavosti (54 %).

SWOT analýza

Silné stránky:

- vnímání důležitosti podpory kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě ze strany škol;
- potenciál aktivních, kreativních a podnikavých SŠ a VOŠ v území.

Slabé stránky:

- nedostatečné materiální zázemí škol (nevhodné či zastaralé vybavení odborných učeben);
- zastaralé vybavení IT pro výuku (IT síť, ICT vybavení, SW);
- nedostatečný rozvoj didaktických dovedností pedagogů pro výuku k podnikavosti;
- nedostatečné vazby na odborníky z praxe (např. úspěšní, mladí podnikatelé).

Příležitosti:

- zapojení se do projektů financovaných z Evropských strukturálních fondů;
- využití potenciálu organizací působících v MSK (Impact Hub, Kreativní akademie a další);
- zapojení úspěšných podnikatelů do výuky a propojení teorie s praxí;
- podpora školních projektů (zakládání školních firem, dny otevřených dveří pro děti z MŠ a žáky ZŠ, školní akademie apod.).

Hrozby:

- nedostatek finančních prostředků pro realizaci vzdělávání mimo výuku;
- nedostatečný zájem žáků o ekonomické aktivity;
- nedostatek konkrétních výukových pomůcek, metodik, které by pedagogům pomohly aplikovat prvky podnikavosti, iniciativy a kreativity do výuky;
- pedagogičtí pracovníci nemají aktuální znalosti z problematiky, nezájem pedagogů se vzdělávat a rozvíjet své kompetence v této oblasti a umění motivovat své studenty.

Vyhodnocení SWOT analýzy

Pozitivním aspektem v Moravskoslezském kraji je skutečnost, že samotné střední a vyšší odborné školy považují oblast výchovy k podnikavosti, iniciativě a kreativitě za jednu ze svých priorit. Současně je v našem kraji řada organizací, které usilují o rozvoj podnikavosti a podílejí se na realizaci řady zajímavých rozvojových akcí pro žáky a školy tak mají možnost využít jejich potenciál.

Tradičně je za slabou stránku považován především nedostatek finančních prostředků, a to jak na zajištění metodických a výukových materiálů, tak na modernizaci vybavení škol, ale rovněž na samotnou organizaci aktivit zaměřených na podnikavost.

Pro efektivní podporu této oblasti bude však stěžejní především zvýšení motivace žáků i pedagogů. Oblast podnikání je i s ohledem na epidemiologickou situaci posledních let vnímána jako značně nejistá, zároveň však vyžaduje důkladnou znalost jak samotného oboru podnikání, tak související platné legislativy. A právě tyto skutečnosti mohou řadu žáků negativně ovlivnit. Pedagogům zase schází ucelená metodika pro výuku a lepší propojení s praxí.

Tabulka č. 8: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Podpory kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě**

Problém	Příčina	Cíl
Nízká motivace žáků a studentů	<ul style="list-style-type: none"> • Nejistota při budoucím uplatnění, nízká prestiž. • Absence výchovy k podnikání na předchozích stupních vzdělávání. • Demotivace žáků při střetu s realitou. • Žáci nechtějí věnovat volný čas na přípravu a vedení fiktivní firmy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení motivace žáků a studentů k rozvoji kompetencí v této oblasti. • Podpora rozvoje jejich kompetencí a seznámení s reálnými podmínkami trhu práce.
Nedostatek finančních prostředků pro realizaci výuky	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek finančních prostředků na realizaci vzdělávání mimo výuku. • Finanční náklady spojené s modernizací vybavení škol (výukové materiály, metodiky, pomůcky). • Nedostačující a zastaralé vybavení ICT pro výuku. 	<ul style="list-style-type: none"> • Využití finančních prostředků EU (v závislosti na vyhlášení potřebných výzev). • Podpora modernizace výukových prostor (finanční prostředky EU, spolufinancování ze strany MSK).
Nízká motivace pedagogických pracovníků a nedostatečné znalosti aktuální problematiky	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečná nabídka prakticky orientovaných vzdělávacích seminářů 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení zájmu pedagogů o zařazení prvků podnikavosti, iniciativy a kreativity do výuky

	<p>pro začleňování prvků podnikavosti a rozvoje kreativity a iniciativy u žáků.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné propojení vzdělávání s praxí. • Nízká motivace k dalšímu vzdělávání. 	<p>prostřednictvím zajímavých, prakticky orientovaných vzdělávacích seminářů.</p>
<p>Nedostatečná spolupráce mezi podnikateli, zaměstnavateli a školami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nezájem zaměstnavatelů a podnikatelů o spolupráci. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora spolupráce a partnerství škol a podnikatelského sektoru.

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.2 Podpora polytechnického vzdělávání

Je všeobecně přijímanou skutečností, že vývoj naší společnosti do značné míry určuje vědecký a technologický pokrok. Spoluurčuje rychlé společenské, ekonomické a environmentální změny, které kladou vysoké nároky na všechny členy společnosti, jejich vzdělání a dovednosti. V celosvětovém měřítku je kladen stále větší důraz na schopnost společnosti realizovat udržitelný rozvoj. S tím souvisí především akcentování potřeby rozvoje klíčových kompetencí obyvatelstva, společně s rozvojem nejvyšší možné kvality vzdělávání a odborné přípravy tak, abychom obstáli v konkurenci ostatních zemí. Rozvoj v oblasti vědy a technologií je tedy chápán jako nástroj udržení konkurenceschopnosti a ekonomického růstu.

Polytechnické vzdělávání jako takové je proces, který podporuje a napomáhá učení se specifickým zaměřením na získávání poznatků o technice a osvojování si technických dovedností. Podstatný je při tom nejen rozvoj technického myšlení, ale také tvořivosti. Nesoustředí se pouze na vybraný obor techniky, ale naopak spojuje více oborů do jednoho integrovaného celku s uplatněním širších souvislostí, zejména přírodovědných, společenských a environmentálních.

Moravskoslezský kraj systematicky a dlouhodobě podporuje rozvoj vzdělávání a materiálně technického zázemí škol zřizovaných krajem i škol jiných zřizovatelů. Cílem je modernizace a zkvalitňování výuky využitím všech dostupných zdrojů financování, kterými jsou např. strukturální fondy EU (prostředky čerpané prostřednictvím OP VVV a IROP), finanční prostředky MŠMT a v neposlední řadě také rozpočet kraje.

V rámci projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji II je realizována řada aktivit zaměřená na podporu výuky polytechniky. Aktivity nejsou omezeny pouze na 23 partnerských škol, ale v co nejširší míře jsou zapojováni děti, žáci a pedagogové mateřských a základních škol.

Vytvoření, obnovení a dovybavení odborných učeben, laboratoří a dílen:

- V rámci aktivity je využita možnost čerpání prostředků na investiční vybavení škol, na které je následně navázána řada neinvestičních aktivit.
- Cílem je podpořit vzdělávání ve školách v souladu s RVP a požadavky zaměstnavatelů.

Podpora pedagogických pracovníků v rozvoji polytechnického vzdělávání:

- V této aktivitě jsou plánovány vzdělávací aktivity, které povedou k rozšíření znalostí vyučujících o nové poznatky a poskytnou jim možnost osvojit si specifické metody a formy práce vhodné při implementaci polytechniky do vzdělávání.
- Jednotlivé semináře budou zaměřeny na rozvoj znalostí a dovedností v oblasti EVVO, praktické kurzy v dílnách, fyzikální pokusy, ale také např. na nakládání s odpady.

Spolupráce se základními a mateřskými školami:

- Děti a žáci MŠ a ZŠ mají možnost si vyzkoušet práci v nově vybavených dílnách spolupracujících středních škol. Aktivita napomáhá zvýšit jejich zájem o technickou a přírodovědnou problematiku.
- Vznikne možnost ukázat učitelům i žákům, jak to na střední škole chodí, jaké má škola nároky, co na žáky čeká atp.

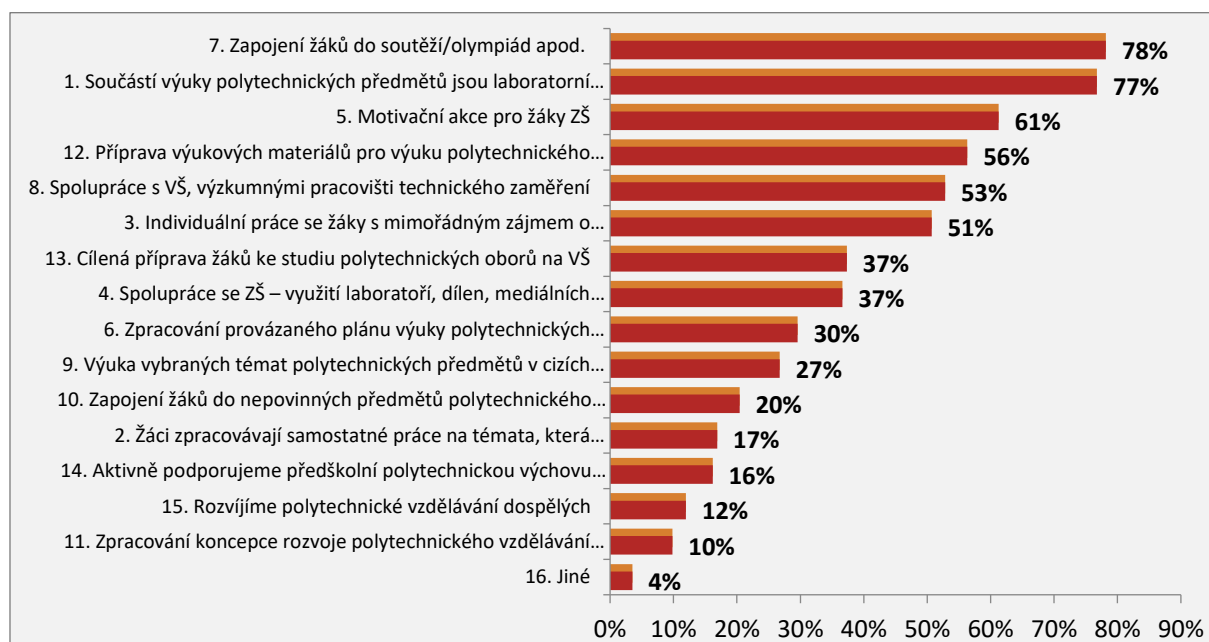

Dále jsou podporovány aktivity jako např. projektové dny ve školách, kurzy pro učitele chemie, exkurze u zaměstnavatelů, tvorba a nabídka vzdělávacích programů v Science centre Svět Techniky a spolupráce s vysokými školami v kraji, na kterých jsou vytvářena regionální oborová centra, nabízející různé metodické kurzy pro pedagogy.

V rámci výzvy Šablony pro SŠ a VOŠ II se mohly školy zapojit např. do sdílení zkušeností pedagogů, vytváření klubů pro žáky SŠ a dalších. Šablony na podporu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti polytechnického vzdělávání využilo celkem 30 škol.

Výrazná podpora Moravskoslezského kraje je směřována k oborům, kterým pro nedostatek zájemců o studium (a následně také absolventů) hrozí zánik. Stipendijní podpora je poskytována žáků ve všech ročnících, kteří studují jeden z deseti učebních oborů: Nástrojař, Klempíř, Pekař, Řezník – uzenář, Kominík, Tesař, Montér suchých staveb, Malíř a lakýrník, Pokrývač a Zedník. Žáci těchto oborů jsou podporováni formou krajských stipendií ve všech ročnících. Výše motivační složky činí 700 Kč měsíčně a prospěchová složka je poskytována ve výši 1 000 Kč, 3 000 Kč nebo 5 000 Kč. V dalších sedmnácti oborech vzdělání je žákům poskytováno prospěchové stipendium, které mohou dostat podle průměru známek na vysvědčení. Žáci ve vybraných učebních oborech tak mohou za dobu svého studia získat až 30 000 Kč a v případě vybraných maturitních oborů až 40 000 Kč.

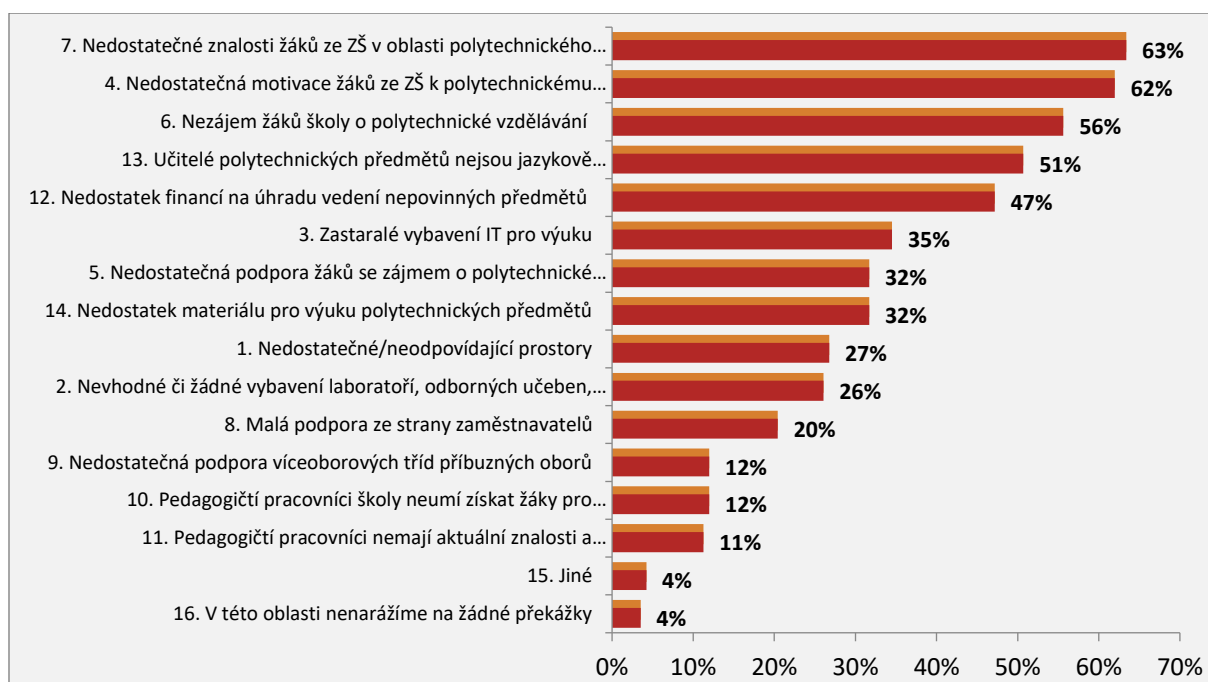
Graf č. 14: **Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje polytechnického vzdělávání aktivně podílí**

Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

Z dotazníkového šetření ve středních a vyšších odborných školách MSK vyplynulo, že školy v této oblasti pracují s žáky především formou jejich zapojení do různých soutěží a olympiád (78 %) a dále podporují znalosti žáků různými laboratorními cvičeními, pokusy a projektovou výukou, které jsou nedílnou součástí výuky polytechnických předmětů (77 %). 61 % škol rovněž pořádá motivační akce pro žáky základních škol s cílem zvýšit jejich povědomí o polytechnice a motivovat je ke studiu na střední škole. Kromě základních, spolupracuje 53 % škol také s vysokými školami a výzkumnými pracovišti technického zaměření a 51 % klade důraz na individuální práci s žáky s mimořádným zájmem o polytechniku.

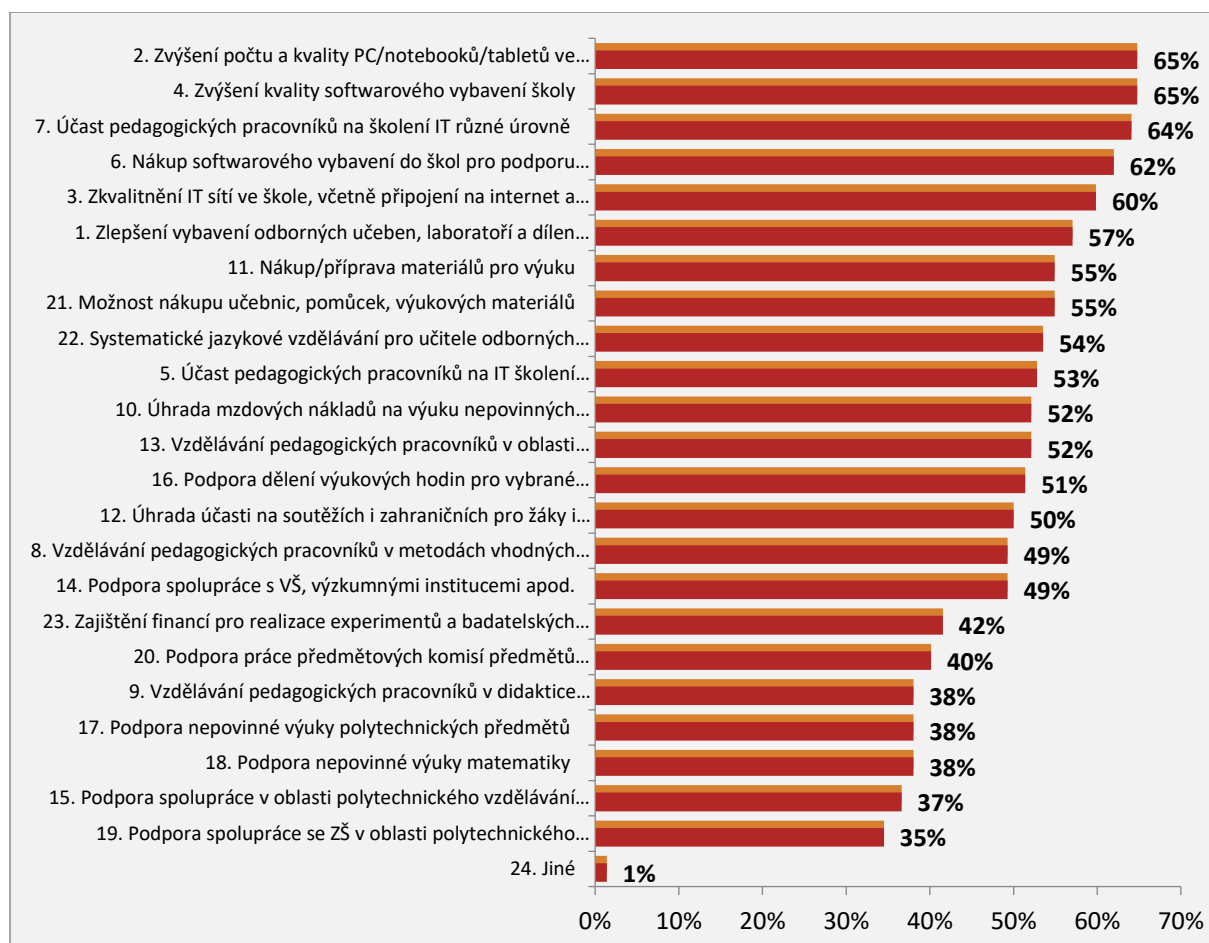
Graf č. 15: **Překážky, na které školy při realizaci činností v rámci podpory polytechnického vzdělávání narážejí**

Zdroj: Dotazníkové setření III (NPI ČR)

Jako nejčastější překážky, na které školy narážejí uvádí především nedostatečné znalosti žáků přicházejících ze základních škol (63 %) a obecně jejich nedostatečnou motivaci k polytechnickému vzdělávání (62 %). Dále školy narážejí na komplikace související s nedostatečnou jazykovou vybaveností učitelů pro výuku v cizích jazycích (51 %) a obecně na nedostatek financí, ať už na úhradu vedení nepovinných předmětů, tak např. na obnovu IT vybavení, či nákup materiálu pro výuku.

Graf č. 16: **Jaká opatření by školám v rozvoji polytechnického vzdělávání pomohla**

Zdroj: Dotazníkové setření III (NPI ČR)

Opářeními, která by školám pomohla k dosažení zvolených cíů v oblasti podpory polytechnického vzdělávání, je modernizace IT vybavení, a to jak navýšení počtu a kvality PC/notebooků/tabletů (65 %), tak zvýšení kvality softwarového vybavení školy a nákup softwarového vybavení do škol pro podporu polytechnického vzdělávání (65 %). Nezbytností je také podpora účasti pedagogů na školeních IT (64 %) a zajištění finančních prostředků pro zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen odborného výcviku (57 %), nákup a přípravu materiálů pro výuku (55 %), nákup učebnic a pomůcek (55 %).

SWOT analýza

Silné stránky:

- podpora atraktivního polytechnického vzdělávání v Moravskoslezském kraji, kdy MSK soustavně usiluje o podporu polytechniky jak v oblasti neinvestiční, tak investiční;
- realizace krajského projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK II.

Slabé stránky:

- nedostatečná motivace a zájem žáků o polytechnické vzdělávání;
- nedostatečné materiální zázemí škol (nevhodné či zastaralé vybavení laboratoří, odborných učeben, dílen, nedostatek materiálů pro výuku apod.);
- zastaralé IT vybavení pro výuku (konektivita, ICT vybavení, software);
- časová omezenost projektových aktivit.

Příležitosti:

- zapojení se do projektů financovaných z Evropských strukturálních fondů;
- spolupráce škol s aktéry v území (zaměstnavatelé, VŠB-TUO) a zapojení odborníků z praxe přímo do výuky, podpora přenosu praktických zkušeností do vyučovacího procesu;
- přímá finanční podpora žákům studujícím řemeslné a technické obory (tzv. krajská stipendia).

Hrozby:

- zvýšená administrativní zátěž škol a celková časová náročnost související s realizací aktivit a projektů;
- nedostatečná motivace a nezájem žáků přicházejících ze základních škol o polytechnické vzdělávání;
- nedostatek financí na úhradu vedení nepovinných předmětů;
- učitelé polytechnických předmětů nejsou jazykově vybaveni pro výuku v cizích jazycích;
- nedostatečná podpora žáků se zájmem o polytechnické vzdělávání ze strany jejich rodičů.

Vyhodnocení SWOT analýzy

Stejně jako ve většině oblastí intervencí, se školy potýkají především s nedostatkem finančních prostředků, a to jak na vedení mimoškolních aktivit, tak na modernizaci vybavení. Vzhledem k rychlému vývoji v oblasti informačních technologií a stále vyšším nárokům, které jsou na vybavení kladeny, je nezbytné vše postupně a pravidelně obměňovat a modernizovat. Zařízení, které dostojí moderním trendům, je rovněž silným motivačním nástrojem pro žáky základních škol, kteří své budoucí profesní uplatnění stále ještě hledají. V tomto ohledu je nezbytné další propojování se základními školami a využití možností motivovat jejich žáky, ukázat jim praktickou náplň studia a vše co dané obory zahrnují. Stejně tak je ale důležité propojení s případnými zaměstnavateli a trhem práce a podpora motivace žáků, kteří již navštěvují střední školy k úspěšnému ukončení studia a následnému zaměstnání ve vystudovaném oboru.

Tabulka č. 9: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Podpory polytechnického vzdělávání**

Problém	Příčina	Cíl
Nedostatečná motivace žáků v oblasti polytechnického vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečná podpora žáků ze strany jejich rodičů. • Nedostatečná práce s žáky a jejich motivací na základních školách. • Slabá motivace žáků ke studiu technických a řemeslných oborů. • Nedostatečná informovanost žáků a jejich rodičů o polytechnickém vzdělávání. • Nízká motivace žáků k úspěšnému ukončení studia.	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora spolupráce mezi středními a základními školami s cílem větší propagace technických oborů. • Zvýšení informovanosti veřejnosti o možnostech uplatnění po absolvování technických a řemeslných oborů vzdělání. • Zvýšení zájmu o studium těchto oborů, např. prostřednictvím přímé finanční podpory žáků, realizací odborných kroužků apod. • Větší propojení s potencionálními zaměstnavateli a s praxí, pro lepší představu o následném uplatnění absolventů.

<p>Nedostatek finančních prostředků</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zastaralé IT vybavení ve školách, především s ohledem na rychlý rozvoj informačních a komunikačních technologií. • Nevhodné a zastaralé vybavení dílen, laboratoří a odborných učeben. • Nedostatek financí na úhradu vedení nepovinných předmětů. 	<ul style="list-style-type: none"> • Využití finančních prostředků EU k modernizaci vybavení a výukových prostor. • Využití finančních prostředků EU nebo MSK k podpoře realizace vzdělávání v oblasti polytechniky mimo výuku.
<p>Pedagogičtí pracovníci nemají aktuální znalosti z problematiky, nezáměr pedagogů se vzdělávat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečná úroveň znalosti cizího jazyka. • Nedostatečné aktuální znalosti a dovednosti pedagogů. • Problematika finančního zajištění přespočetných hodin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora motivace PP k dalšímu vzdělávání v oblasti polytechniky, včetně inovativních metod výuky a aktivit na zvýšení motivace žáků. • Podpora výuky přírodovědných předmětů v cizím jazyce prostřednictvím aktivit financovaných z rozpočtu kraje, případně z fondů EU.

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.3 Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli

Jedním z klíčových témat KAP je podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol se zaměstnavateli. Odborné vzdělávání probíhá na středních odborných školách, a to ve všech úrovních učebních (obory vzdělání kategorie H, E s výučním listem) i studijních oborů vzdělání (obory vzdělání M, L0 s maturitní zkouškou), včetně nástavbového studia (obory vzdělání kategorie L5 s maturitní zkouškou). Rovněž obory vyššího odborného vzdělávání poskytují odborné vzdělávání.

Odborné vzdělávání v Moravskoslezském kraji je poskytováno ve 137 oborech vzdělání na celkem 94 středních školách, z toho je 60 zřizovaných Moravskoslezským krajem a 34 středních škol jiným subjektem.

Tabulka č. 10: **Celkový počet žáků ve středních školách a konzervatořích dle stupně vzdělání k 30. 9. 2021**

Stupeň dosaženého vzdělání	Kategorie vzdělání	Denní forma vzdělávání	Ostatní formy vzdělávání	Celkový počet žáků
Vyšší odborné vzdělání v konzervatoři	P	436	36	472
	Celkem	436	36	472
Střední vzdělání s maturitní zkouškou	K*	13 719	32	13 751
	L	3 798	768	4 566
	<i>z toho L0+H</i>	<i>348</i>	<i>0</i>	<i>348</i>
	<i>z L nástavbové studium</i>	<i>1 064</i>	<i>768</i>	<i>1 832</i>
	M	19 486	578	20 064
	<i>z M zkrácené studium</i>	<i>20</i>	<i>156</i>	<i>176</i>
	Celkem	37 003	1 378	38 381
Střední vzdělání s výučním listem	H	9 152	142	9 294
	<i>z H zkrácené studium</i>	<i>78</i>	<i>0</i>	<i>78</i>
	E	1 027	0	1 027
	Celkem	10 179	142	10 321
Střední vzdělání	C*	296	0	296
	J	4	0	4
	Celkem	300	0	300
Celkem		47 918	1 556	49 474
z toho v odborném vzdělávání		33 903	1 524	35 427

Zdroj: MŠMT

V odborném školství studuje 71 % žáků z celkového počtu žáků, dominuje denní forma vzdělávání. Největší podíl v odborném školství (tj. 54,1 %) tvoří obory kategorie M a obory kategorie H (26,2 %).

Tabulka č. 11: **Celkový počet žáků v jednotlivých skupinách oborů středního vzdělání s výučním listem k 30. 9. 2021**

Skupina oborů	Celkový počet žáků
21 Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství	0
23 Strojírenství a strojírenská výroba	2 187
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	1 083
29 Potravinářství a potravinářská chemie	804
31 Textilní výroba a oděvnictví	17
33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	517
34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	89
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	1 019
37 Doprava a spoje	58
39 Speciální a interdisciplinární technické obory	27
41 Zemědělství a lesnictví	929
53 Zdravotnictví	285
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	1 633
66 Obchod	629
69 Osobní a provozní služby	954
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	90
Celkem	10 321

Zdroj: MŠMT

V kategorii středního vzdělání s výučním listem je nejvyšší počet žáků v oborech skupiny 23 Strojírenství a strojírenská výroba (21,2 %), 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (15,8 %), 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní (technika (10,5 %).

Tabulka č. 12: **Celkový počet žáků v jednotlivých skupinách oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou k 30. 9. 2021**

Skupina oborů	Celkový počet žáků
16 Ekologie a ochrana životního prostředí	104
18 Informatické obory	2 414
21 Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství	21
23 Strojírenství a strojírenská výroba	1 815
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	1 588
28 Technická chemie a chemie silikátů	366
29 Potravinářství a potravinářská chemie	15
31 Textilní výroba a oděvnictví	24
33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	154
34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	308
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	1 122
37 Doprava a spoje	533
39 Speciální a interdisciplinární obory	564
41 Zemědělství a lesnictví	402
43 Veterinářství a veterinární prevence	33
53 Zdravotnictví	2 045

63 Ekonomika a administrativa	2 896
64 Podnikání v oborech, odvětví	1 426
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	1 776
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	1 336
69 Osobní a provozní služby	391
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	1 531
78 Obecně odborná příprava	2 392
79 Obecná příprava	13 751
82 Umění a užité umění	1 026
Celkem	38 033

Zdroj: MŠMT

Největší zastoupení vyjádřené počtem žáků mají v rámci odborného vzdělávání mezi obory s maturitní zkouškou obory skupin 63 Ekonomika a administrativa, 18 Informatické obory a 78 Obecně odborná příprava (obory lycei).

Tabulka č. 13: **Počet studentů v jednotlivých skupinách oborů vyššího odborného vzdělání k 30. 9. 2021**

Skupiny oborů	Denní forma vzdělávání	Ostatní formy vzdělávání	Celkem
23 Strojírenství a strojírenská výroba	34	0	34
26 Elektrotechnika, telek. a výpočetní technika	22	0	22
41 Zemědělství a lesnictví	7	0	7
43 Veterinářství a veterinární prevence	87	70	157
53 Zdravotnictví	396	318	714
63 Ekonomika a administrativa	72	3	75
64 Podnikání v oborech, odvětví	131	41	172
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	273	5	278
66 Obchod	0	0	0
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	168	40	208
72 Publicistika, knihovnictví a informatika	90	58	148
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	525	707	1 232
82 Umění a užité umění	8	0	8
Celkem	1 813	1 242	3 055

Zdroj: MŠMT

Vyššímu odbornému školství jednoznačně dominuje skupina oborů 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče, tato silná skupina má 40% podíl, v této skupině je rovněž podstatný podíl studentů v ostatních formách vzdělávání.

Vzhledem k historicky nastavené hospodářské struktuře regionu patří k hlavním směrům v oblasti vzdělávání v Moravskoslezském kraji rozvoj technického a odborného školství, který musí reagovat na současný překotný vývoj v oblasti technologií, trend digitalizace a automatizace výroby a s tím související rychle se měnící podmínky na trhu práce.

Sladování nabídky vzdělávání s potřebami trhu práce je aktuálně nepřímo stanoveno školským zákonem, který stanovuje, že dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy zpracovaný krajem musí vycházet z vývoje na trhu práce. Nabídka vzdělávání poskytovaná středními a vyššími odbornými školami by tedy měla směřovat k souladu s potřebami trhu práce.

Rovněž DZ MSK 2020 má jako jeden ze tří prioritních směrů stanoven Rozvoj technického a odborného školství. Z aktivit tento strategický dokument preferuje další rozvoj spolupráce škol a zaměstnavatelů,

podporu řemesel, vzdělávání učitelů odborných předmětů a praktického vyučování, pozornost bude věnována rovněž dalšímu rozvoji a modernizaci infrastruktury pro vzdělávání.

Moravskoslezský kraj má bohatou zkušenost s realizací vlastních projektů. Dlouhodobě plní roli předkladatele a realizátora projektů a současně poskytuje informační a metodickou pomoc školám a školským zařízením na svém území. V období platnosti DZ MSK 2020 je plánováno naplňování cílů především prostřednictvím vlastní projektové činnosti kraje a realizací individuálních projektů jednotlivých škol a školských zařízení, a to projektů investičních a neinvestičních realizovaných v rámci příslušných operačních programů. Významnou součástí projektové činnosti škol i kraje jsou také projekty přeshraniční spolupráce např. v rámci programu Erasmus+.

Cíle rozvoje krajského dlouhodobého záměru v oblasti středního vzdělávání vycházející z dlouhodobých priorit jsou:

Propojení vzdělávání s trhem práce – Rozvoj spolupráce se zaměstnavateli na zkvalitnění odborného vzdělávání se zapojením institucí trhu práce, vysokých škol a dalších organizací je zásadní opatření v této oblasti, které je a bude naplňováno realizací aktivit v rámci realizace projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji II (OKAP), který nastavil systémovou podporu spolupráce se zaměstnavateli a sladování odborného vzdělávání s požadavky trhu práce.

Kvalitnější absolventi škol – Využívání moderních vzdělávacích metod a přizpůsobování vzdělávání potřebám žáků, podpora vzdělávání žáků v kompetencích důležitých pro uplatnění na trhu práce a život v 21. století (jazykové, digitální, měkké kompetence), podpora polytechnického vzdělávání patří k dalším cílům aktivit projektu OKAP II.

Kraj se dlouhodobě zabývá také podporou řemesel, která jsou ohrožena zánikem, jejich zvýšenou propagací a motivací např. formou krajských stipendií a monitoringem výsledků přijímacích zkoušek a maturitních zkoušek.

V oblasti vyššího odborného vzdělávání je vzhledem k jeho praktickému zaměření nezbytné úzké propojení vyšších odborných škol s praxí, které bude podpořeno možností vytvoření pozice koordinátora spolupráce školy a zaměstnavatele a pozice kariérového poradce.

SWOT analýza

Silné stránky:

- rozvinutá a optimalizovaná síť odborných škol s relativně dobrým materiálním vybavením;
- možnost navázat na již existující vazby škol a firem;
- kvalitní spolupráce kraje se školami v projektové oblasti;
- dlouhodobá podpora technického vzdělávání Moravskoslezským krajem;
- schopnost škol prezentovat se kvalitně na veřejnosti;
- zlepšení kvality on-line komunikace se zaměstnavateli, žáky a školami.

Slabé stránky:

- finanční náročnost modernizace technologií a vybavení odborných škol;
- stárnoucí pedagogický sbor, především učitelé praktického vyučování;
- zavádění nových technologií a vybavení pro odbornou výuku zvyšuje časovou a finanční náročnost na vzdělávání pedagogů;
- pedagogové často nejsou přístupni změnám spojeným se zaváděním moderních didaktických metod a digitalizace;
- kompetence a znalosti žáků přicházejících ze ZŠ jsou na různé úrovni, rozdíly jsou aktuálně prohloubené on-line vzděláváním;

- žáci jsou nedostatečně motivovaní a málo využitelní pro práci v reálném prostředí;
- vysoká očekávání firem na kompetence žáků i absolventů škol.

Příležitosti:

- tradice technického vzdělávání v kraji;
- mírně pozitivní demografický vývoj kohorty 15-19 let;
- potřeba absolventů zvyšuje zájem firem o spolupráci se školami;
- prostupnost oborů L0+H;
- možnost využití podpory z OP VVV, OP JAK IROP, Erasmus+.

Hrozby:

- rostoucí podíl sociálně slabých obyvatel;
- ekonomická nestabilita, růst nákladů na energie, nájmy, vybavení a materiál, pomůcky, vzdělávání pedagogů, opravy a další služby;
- rychlé zastarávání vybavení v oblasti IT;
- nejistota v politickém přístupu ke vzdělávání, především k ukončování (MZ, JZZ).

Vyhodnocení SWOT analýzy

Silné stránky v klíčovém tématu Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol se zaměstnavateli vycházejí z výsledků dlouhodobých činností Moravskoslezského kraje v oblasti zkvalitňování odborného vzdělávání. Slabé stránky se projevují v oblasti zavádění nových technologií a vybavení pro odbornou výuku, jsou spojené s finanční náročností modernizace a s potřebou zavádění těchto technologií do vzdělávání. Příležitost, která tuto oblast ovlivňuje nově, se týká zavedení oborů vzdělání L0+H do běžného režimu. Mezi hrozby patří změny ve společnosti a ekonomice spojené s postpandemickou dobou a rychlým vývojem v IT oblasti.

Tabulka č. 14: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Podpory odborného vzdělávání**

Problém	Příčina	Cíl
Nevyhovující kvalita odborných kompetencí absolventů	<ul style="list-style-type: none"> • Rychle vyvíjející se trh práce. • Nedostatečné propojení teoretické výuky s praxí. • Neuspokojivá znalostní úroveň odborných učitelů v souvislosti s novými trendy technologického vývoje a moderními trendy vzdělávání. • Materiální vybavení SŠ neodpovídající novým trendům. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj systematické a dlouhodobé spolupráce škol se zaměstnavateli, vč. kariérového poradenství. • Propojení odborné výuky ve školách s praxí ve firmách. • Vybavení odborných škol dle ŠVP a v souladu s praxí. • Zvýšení odborných znalostí pedagogických pracovníků v oblasti odborného vzdělávání. • Rozvoj všeobecné vzdělávací složky odborných učitelů. • Rozvoj odborných škol jako center celoživotního učení.

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.4 Rozvoj kariérového poradenství

Moderní společnost je charakteristická rychlými změnami, které se nevyhýbají ani trhu práce. Objevují se nové technologie a s nimi i nové profese. V současné době je zcela běžné, že dospělí mění své profesní zaměření i několikrát v průběhu svého života, a naopak je čím dále méně obvyklé, aby se „řemeslo dědilo z otce na syna“. Nejen pro mladé je velmi obtížné zorientovat se v pracovním světě a najít tu správnou kariérní cestu, která reflektuje jejich individuální osobnostní předpoklady, dovednosti a zájmy.

V tomto ohledu představuje významnou pomoc kariérové poradenství (dále také KP), tedy soubor aktivit, které mladým lidem, a nejen jim, pomáhají poznat a rozvíjet schopnosti, dovednosti a zájmy potřebné pro budoucí pracovní uplatnění. Představuje tak efektivní nástroj v oblasti rozvoje, který má významný vliv na kvalitu dalšího života. Má nezastupitelnou roli při volbě povolání i studijního oboru, představuje jeden z faktorů v prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání a může výrazně přispět k úspěšnému uplatnění na trhu práce. Pomáhá (nejen) mladým lidem získat reálnější povědomí o trhu práce a pracovním světě. I proto je rozvoji kariérového poradenství na školách věnována stále větší pozornost a dnes již můžeme říct, že má své místo ve vzdělávací struktuře.

I přes nesporný přínos ovšem stále nepatří k prioritním oblastem a je spíše okrajovou záležitostí. Služby kariérového poradenství jsou v řadě případů kumulovány do pozice výchovného poradce, který primárně řeší otázky zaměřené na žáky se speciálními potřebami nebo žáky s rizikem předčasného ukončení vzdělávání. Pokud kariérové poradenství probíhá, pak je z velké části zaměřeno na oblast „kam po škole“. Cílený rozvoj a podpora reálného osobního potenciálu zatím většinou chybí, stejně jako propojení všech aspektů potenciálu žáka, práce s očekáváním rodičů a potřeby trhu práce. Přitom správná volba povolání má významný vliv na kvalitu a spokojenost dalšího života a současně představuje jeden z nejvýraznějších faktorů v prevenci předčasných odchodů ze středoškolského vzdělávání. Chybná volba střední školy může mít rovněž negativní dopad na trh práce – absolventi bez vazby ke studované oblasti (pokud tedy studium úspěšně ukončí) nehledají uplatnění v tomto oboru, což může mít dopad na nedostatek pracovníků v konkrétních pracovních odvětvích.

Proto je nezbytné pracovat se žáky již od nejútlejšího věku a napříč všemi vzdělávacími stupni, neboť první rozhodování o volbě povolání přichází již na základní škole. Kariérové poradenství by již v tomto období mělo pracovat se všemi třemi aspekty (žák, rodič, trh práce). Žáky informovat, rozvíjet, a především podporovat jejich osobní potenciál. Pomoci jim uvědomovat si specifika jednotlivých oborů, nezbytných předpokladů pro jejich výkon a najít vazbu/uplatnění jednotlivých předmětů v dalším životě. Ke stěžejním bodům kariérového poradenství na středních školách pak patří úzká spolupráce s trhem práce a zaměstnavateli (příprava na vstup na trh práce, exkurze a praxe, zohlednění požadavků na absolventy ve výuce apod.), která zprostředkuje kontakt s reálným světem práce, zvyšuje povědomí o profilu absolventů nabízených oborů vzdělání, reflektuje potřeby a zlepšuje následné uplatnění na trhu práce. Služby kariérového poradenství mohou díky tomu podpořit zájem žáků o studium, motivovat je a pomáhat při překonání případných krizí, ale i hledat řešení, která primárně vycházejí z individuálních potřeb žáka. Nedílnou součástí je pozornost věnovaná zákonným zástupcům – aby i oni měli reálný zájem na kvalitním budoucím životě svých dětí, a to bez ohledu na své ambice.

V Moravskoslezském kraji jsou rozvoj a podpora kariérového poradenství realizovány především prostřednictvím projektu Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje a jeho aktivit. V rámci tohoto projektu jsou pro zainteresované osoby připravena setkání zaměřená na konkrétní témata. V minulosti se jednalo např. o témata využití koučinku v kariérovém poradenství, kariérové poradenství 4.0, konstruktivní zpětná vazba nebo hravé profesní poradenství, která přednášeli experti – odborníci z praxe. Kromě výměny zkušeností byly na setkáních prezentovány příklady dobré praxe

sloužící jako inspirace, či řešeny otázky a problémy se kterými se pedagogové nejčastěji potýkají. V rámci zjednodušených forem vykazování (tzv. šablony) byly školám poskytnuty finanční prostředky na personální podporu pozice školní kariérový poradce. Dosud této možnosti využilo 63 základních a 52 středních škol. Součástí této podpory byly rovněž prostředky na vzdělávání pedagogických pracovníků, které využilo 42 základních a 27 středních škol v Moravskoslezském kraji. Podpořen byl ovšem pouze základní kurz DVPP v rozsahu 8 hodin.

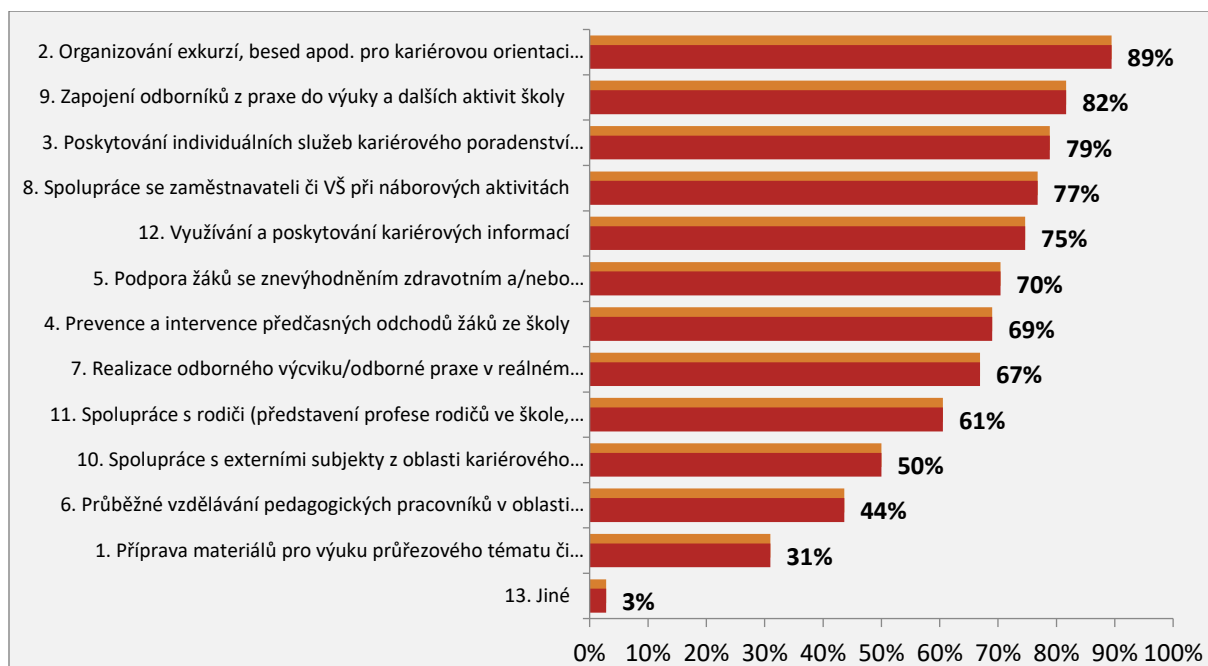
Z implementačního projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK (OKAP MSK) pak byly financovány další aktivity zaměřené na podporu kariérového poradenství ve školách. V rámci tohoto projektu vzniklo na středních školách 12 center kariérového poradenství. Projekt rovněž nabízel vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti kariérového poradenství (témata zaměřená např. na aktivizační metody, mapování kompetencí CH-Q, motivace skrze osobní příběh žáka, práce se skupinou, vedení pohovoru nebo práce se vztahy ve třídě) a metodickou podporu kariérových poradců či sdílení dobré praxe.

Další prostředky byly určeny na realizaci aktivit zaměřených na propojování vzdělávání s trhem práce, včetně zapojení zaměstnavatelů do vzdělávání (mj. např. zavádění prvků duálního vzdělávání, sdílení zkušeností na pracovištích zaměstnavatelů, přednášky odborníků z praxe, dovednostní workshopy). Na podporu těchto aktivit mohly školy v rámci zjednodušených forem vykazování využít personální šablonu Koordinátor spolupráce školy a zaměstnavatele (zapojeno 39 středních škol) a další metodickou podporu. Ve spolupráci s Dolní oblastí Vítkovic byla realizována další významná aktivita kariérového poradenství s názvem Živá knihovna studijních možností. Tato celodenní přehlídka škol a oborů vzdělání byla zabezpečena v úzké spolupráci středních škol a zaměstnavatelů s cílem představit žákům základních škol nabídku oborů vzdělání na středních školách v Moravskoslezském kraji a jejich vazbu na trh práce. Vybrané profese prezentovali zaměstnanci z konkrétních firem. Obdobnou aktivitu, tedy veletrh škol, vzdělávání a pracovních příležitostí s názvem Student a Job, zajišťuje v rámci své činnosti rovněž organizace Černá louka s.r.o. Poslední dva ročníky nebyly z důvodu nepříznivé epidemické situace realizovány, ten následující je plánován na listopad 2022.

Aktivity na podporu kariérového poradenství nejsou zdaleka jen projektovou záležitostí. Rozvoj kariérového poradenství podporuje rovněž statutární město Ostrava, které se od roku 2019 poskytuje finanční prostředky na kariérové poradenství v základních školách. Cílem je zavedení udržitelné pozice kariérového poradce na základních školách (ideálně odděleně od pozice výchovného poradce), včetně jeho metodické podpory a odborného zázemí. Významným pozitivem tohoto kroku je udržitelnost – financování není vázáno na dotace z EU, prostředky jsou každoročně poskytovány z rozpočtu statutárního města Ostravy, metodickou podporu poskytuje Moravskoslezský pakt zaměstnanosti, z. s. V rámci této pilotní aktivity bylo dosud metodicky a finančně podpořeno celkem 33 základních škol. Tento pozitivní příklad dobré praxe byl sdílen v rámci konference s názvem VOLBA KARIÉRY V OSTRAVĚ, která byla určena zástupcům z řad škol, jejich zřizovatelům a dalším sociálním partnerům.

Dalším aktérem v oblasti kariérového poradenství je Úřad práce ČR (ÚP ČR), který nabízí žákům závěrečných ročníků středních škol setkání zaměřené na oblasti kam po škole, jak funguje trh práce či jaké služby ÚP ČR svým klientům nabízí. V oblasti středního vzdělávání pak projevují vlastní iniciativu i samotné školy, které pravidelně realizují aktivity podporující spolupráci se zaměstnavateli nebo základními školami, např. v rámci „Dní otevřených dveří“ či náborových aktivit. K dalším aktivitám patří např. Profesní dny, které pořádá Obchodní akademie a Vyšší odborná škola sociální, Ostrava-Mariánské Hory, příspěvková organizace. Zajímavým příkladem dobré praxe je i navázaná spolupráce společnosti OSTROJ, a.s. s mateřskými školami v Opavě. Přehled aktivit, na kterých se střední školy v rámci kariérového poradenství podílí, je uveden níže v grafu.

Graf č. 17: **Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje kariérového poradenství aktivně podílí**

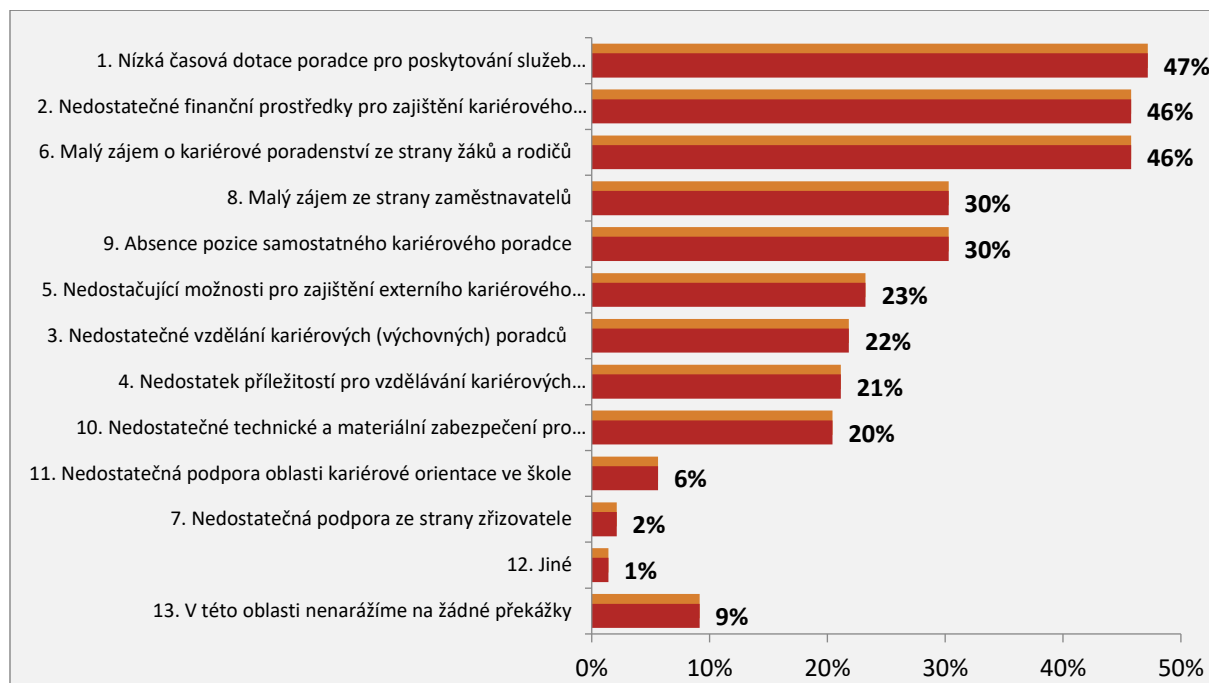
Zdroj: *Dotazníkové šetření III (NPI ČR)*

I přes výše uvedené aktivity je nutné konstatovat, že podpora kariérového poradenství na základních a středních školách není dostačující. V ČR dosud neexistuje ucelený systém kariérového poradenství ani systematická forma podpory pedagogických pracovníků, kteří tuto agendu vykonávají (metodická podpora, systém vzdělávání, nastavení standardů kvality, supervize). Financování je výrazně závislé na projektových prostředcích. Chybí rovněž legislativní ukotvení funkce kariérového poradce a vymezení jeho aktivit ve vazbě na ostatní specializované činnosti. Tyto nedostatky se následně promítají i do samotné praxe – služby a informace nejsou komplexní, velmi často neodpovídají moderním potřebám trhu práce ani cílové skupině a v důsledku kumulace různých pracovních činností výchovného poradce nemají také dostatečnou časovou alokaci. Jen málokterá škola má nastavenou dlouhodobou, systematickou a komplexní poradenskou práci s žáky, která by nebyla pouze v kompetenci výchovného poradce, ale byla integrální součástí celého vzdělávacího programu, vč. zapojení dalších aktérů (jako je např. školní psycholog, třídní učitel, učitel občanské nauky) a rodičů.

Uvedené skutečnosti ostatně potvrzují i výsledky dvou šetření, které byly realizovány v roce 2021. To první realizovala mezi žáky středních škol přímo pro Moravskoslezský kraj společnost Trexima. Z výsledků vyplynulo, že 43 % respondentů postrádá při kariérovém rozhodování buď dostatek kvalitních informací, podporu ze strany školy či kvalifikovaného poradce. Svého kariérového poradce zná pouze 40 % žáků středních odborných škol v oborech vzdělání s výučním listem a 47 % žáků středních odborných škol v oborech vzdělání s maturitní zkouškou. A pouze 14 % respondentů využívá kariérového poradce jako hlavní zdroj informací pro volbu povolání nebo dalšího studia. Pedagogové středních škol v Moravskoslezském kraji byli osloveni v rámci dalšího šetření, které realizoval NPI ČR rovněž v průběhu roku 2021. Z jejich odpovědí vyplynulo, že nejčastější bariérou při realizaci kariérového poradenství je nízká časová dotace poradce pro poskytování služeb kariérového poradenství (47 %) a nedostatečné finanční prostředky pro zajištění kariérového poradenství ve škole (46 %). Na druhou stranu respondenti rovněž uváděli malý zájem o kariérové poradenství ze strany žáků a rodičů (46 %). Je ovšem otázkou, nakolik tuto skutečnost ovlivňuje kvalita a rozsah služeb, které je škola (s ohledem na nedostatečný časový prostor a finanční prostředky) schopna žákům nabídnout. Více než 30 % škol uvádí jako bariéru absenci pozice samostatného kariérového poradce. Pozitivně lze

hodnotit, že respondenti nevnímají významný nedostatek v příležitostech pro vzdělávání kariérových poradců (tento problém uvedlo pouze 21 % účastníků šetření). Bariéru nepředstavuje ani nedostatečná podpora ze strany zřizovatele. Tuto odpověď v rámci šetření zvolily pouze 3 organizace (tj. 2 % respondentů).

Graf č. 18: Překážky, na které školy v rámci rozvoje kariérového poradenství narážejí

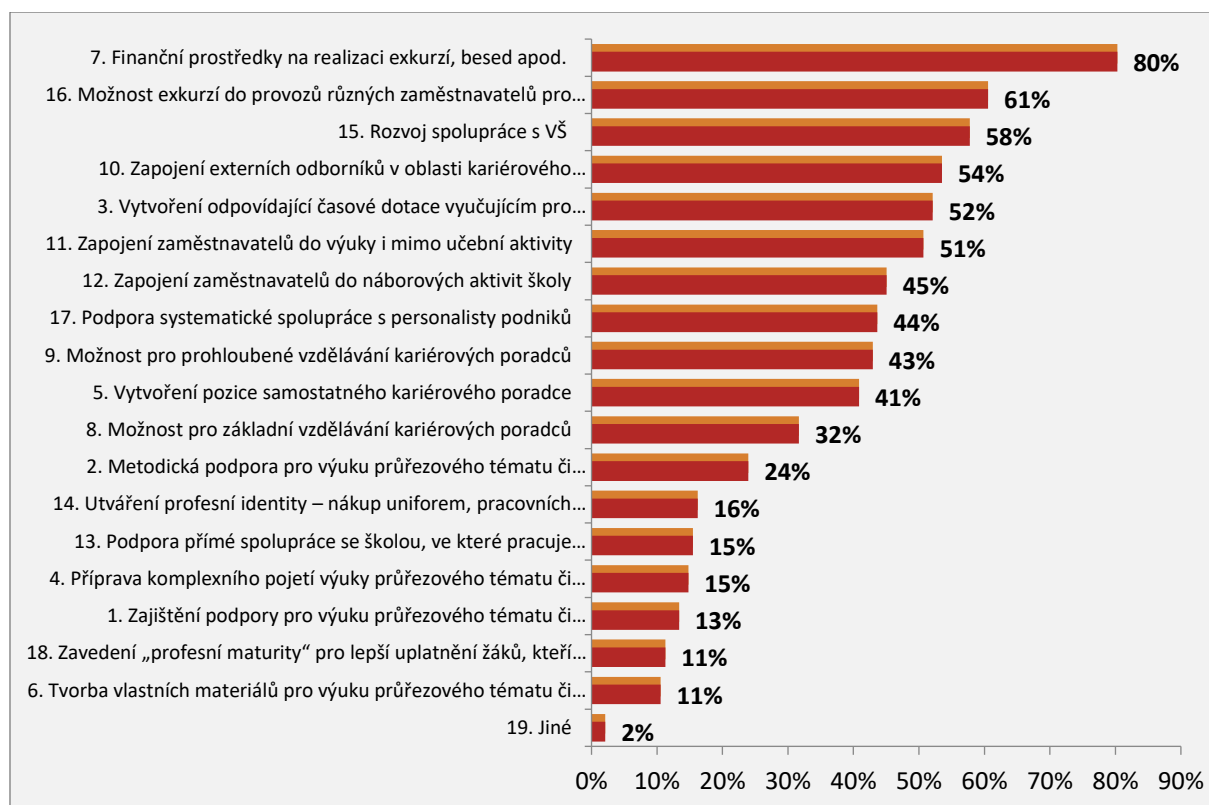

Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

Opatření, která by mohla školám při realizaci kariérového poradenství pomoci, lze rozdělit do dvou kategorií:

- a) opatření organizačního charakteru, kam je možné zařadit finanční prostředky na podporu aktivit kariérového poradenství, zapojení externích odborníků v oblasti KP, odpovídající časová dotace pro poskytování KP, základní a prohloubené vzdělávání kariérových poradců či vytvoření pozice samostatného kariérového poradce;
- b) opatření zaměřená na spolupráci s externími subjekty, vč. zaměstnavatelů – možnost exkurzí do provozů, spolupráce s VŠ, zapojení zaměstnavatelů do výuky a náborových aktivit školy, podpora či systematická spolupráce s personalisty.

Graf č. 19: **Opatření, která by pomohla k dosažení cílů v rozvoji kariérového poradenství**

Zdroj: Dotazníkové setřetí III (NPI ČR)

SWOT analýza

Silné stránky:

- rostoucí pozornost, která je KP věnována – aktivity se stávají součástí výuky, zvyšuje se objem finančních prostředků, které jsou pro tuto oblast alokovány (prostředky určené na mzdy a podporu nejen kariérových poradců, ale i např. školních psychologů, asistentů) apod.;
- všechny školy mají zavedenou pozici výchovného poradce, někteří z nich vykonávají v rámci své pracovní náplně i funkci kariérového poradce;
- široká nabídka aktivit na podporu a rozvoj kariérového poradenství, které se v čase vyvíjí a přizpůsobují moderním potřebám – především díky evropským prostředkům se pro pedagogy staly dostupné vzdělávací aktivity (vč. akreditovaných kurzů), v nabídce je metodická pomoc vedená experty (individuální i skupinovou formou), platformy, setkávání napříč jednotlivými segmenty;
- rostoucí zájem kariérových a výchovných poradců o vzdělávání a rozvojové aktivity a jejich aktivní zapojování do všech aktivit nabízených v rámci realizovaných projektů. Situace související s epidemickými opatřeními pak přinesla ještě jeden pozitivní fenomén, a to možnost realizovat velkou část aktivit v on-line prostoru, která zpřístupnila tyto aktivity širšímu spektru účastníků, např. těm, kteří by z časových důvodů neměli příležitost účastnit se prezenčně;
- možnost poskytování KP přímo na školách – úzká vazba mezi kariérovým poradcem a žákem, která umožňuje hlubší poznání individuálních předpokladů, ale i problémů a potřeb žáka (vč. širšího zázemí), a která umožňuje lépe cílit další kroky a zaměření aktivit pro rozvoj jejich klíčových kompetencí důležitých pro budoucí pracovní uplatnění a pro život;
- poptávka po kvalifikovaných pracovnících v technických profesích, která motivuje zaměstnavatele spolupracovat se školami. Zvyšující se zapojení zaměstnavatelů do aktivit

současně umožňuje cílenější výběr profesní kariéry, posiluje vazbu s trhem práce (resp. s následným uplatněním na trhu práce) a představuje významný faktor v prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání;

- většina středních škol je sama iniciativní – má zavedenou tradici ve využívání některých prvků kariérového poradenství (exkurze, besedy se zaměstnavateli či zajímavými osobnostmi z praxe, odborný výcvik/praxe ve firmách s následnou možností získání zaměstnání aj.), spolupracuje s některými externími organizacemi (např. ÚP, spolupráce mezi ZŠ a SŠ) a pracuje s informacemi o kariéřních možnostech na trhu práce;
- školy, které se intenzivněji věnují kariérovému poradenství, věnují svou péči také žákům ohroženým předčasným odchodem ze školy.

Slabé stránky:

- vzdělávací systém neklade dostatečný důraz na kompetence potřebné pro život, tato oblast zaujímá v rámci výuky stále jen okrajovou část. I nadále je upřednostňováno memorování namísto projektové výuky, mezipředmětového propojování a propojování s praxí, což se projevuje i v oblasti kariérového poradenství i nízké motivace ke studiu. Chybí vazba jednotlivých předmětů na praxi („Proč se to učím, k čemu mi to bude?“);
- kariérové poradenství není řešeno koncepčně (systémově) – je charakteristické výraznou (až téměř existenční) závislostí na dotačních (projektových) prostředcích, chybí dlouhodobá koncepce;
- chybí větší propojení všech tří klíčových faktorů/otázek pro výběr školy, resp. budoucího povolání dítěte: Jaké má žák předpoklady a potenciál? Jaká jsou očekávání rodičů a jsou vůbec reálná? Jaké jsou skutečné a aktuální potřeby trhu práce, jaká je uplatnitelnost?
- s výše uvedeným bodem je úzce propojena absence většího důrazu na systematickou, dlouhodobější práci s žáky, rozvoj kompetencí, osobní růst, či přípravu osobních portfolií, ale i třeba včasnou identifikaci žáků ohrožených předčasným odchodem ze vzdělávání;
- vedení škol často nemá dostatečné znalosti o tom, co vše KP obsahuje, o jeho důležitosti a přínosech pro žáka; chybí tedy i větší motivace pro zavedení pozice kariérového poradce v potřebném rozsahu a kvalitě;
- funkce kariérového poradce a výchovného poradce je spojena do jedné osoby bez dalšího omezení přímé vyučovací povinnosti, což vede k přetěžování těchto pedagogických pracovníků nízké odborné znalosti a absence praktických zkušeností;
- na školách chybí větší zapojení dalších pedagogů (nejen kariérového/výchovného poradce), např. školních psychologů, asistentů, třídního učitele, ale učitelů odborných předmětů. Bohužel systém školních poradenských pracovišť je řešen stejně nekonceptně, jako kariérové poradenství, chybí kvalifikované osoby i prostředky na jejich financování;
- dostupné nástroje nejsou systematicky a v plné šíři využívány – jejich nabídka je často nepřehledná, chybí informace, jak s nimi pracovat a až na výjimky (např. financování z projektů) chybí prostředky na jejich nákup;
- celé školství, kariérové poradenství pak nevyjímaje, trápí vysoká administrativní zátěž, která je mnohdy na úkor přímé práce s žáky. Získání prostředků na rozvoj kariérového poradenství z projektů s sebou přináší další administrativní povinnosti;
- studium v oborech vzdělání s výučním listem a následné uplatnění v manuálních profesích, je vnímáno společností jako méně prestižní, a toto vnímání výrazně negativně ovlivňuje volbu povolání/střední školy i komunikaci se zákonnými zástupci;
- nízká motivace žáků i jejich zákonných zástupců k využívání kariérového poradenství jak v rámci nabídky škol, tak v rámci nabídky externích poradenských zařízení. S ohledem na omezený časový prostor většina škol k vyšší motivaci rodičů a žáků rovněž příliš nepřispívá;
- kontakt zejména základních škol se zaměstnavateli je stále na velmi nízké úrovni, školy současně uvádí nízký zájem firem ochotných přijímat žáky na exkurze;

- služby kariérového poradenství zajišťují rovněž pedagogicko-psychologické poradny – v tomto případě se jedná o individualizovanou službu, která rovněž nestojí mezi prioritní nabídkou činností;
- školy si nevedou evidenci úspěšnosti svých absolventů na trhu práce (pouze evidují informace o přijetí žáků na zvolený typ školy). Chybí zpětná vazba ze středních škol i ze strany zaměstnavatelů.

Příležitosti:

- dlouhodobá snaha o koncepční přístup v oblasti kariérového poradenství, posílení školního poradenského pracoviště a dlouhodobá (zatím však neúspěšná) snaha o zavedení pozice kariérového poradce na škole formou legislativního vymezení;
- snahy o nastavení dlouhodobé a systematické práce s žáky – předpokladem, který zvyšuje úspěšnost kariérového poradenství, je realizace těchto aktivit již od předškolního vzdělávání s důslednou prostupností do dalších stupňů vzdělávání. S tím souvisí i potřeba průběžné aktualizace předmětu Člověk a svět práce, úpravy RVP a propojení kariérového poradenství na všechny předměty, zapojení širšího pedagogického týmu;
- již samotná realizace kariérového poradenství v rámci vzdělávacího procesu je velkou příležitostí, kterou dosud neumíme využít. Úzká vazba mezi kariérovým poradcem a žákem představuje prostor pro osobní rozvoj každého žáka a umožňuje sledovat individuální předpoklady, podporovat jejich potenciál, či rozvíjet růstové myšlení; současně představuje významnou prevenci předčasných odchodů žáků ze vzdělávání či prodlužování studia;
- projektové financování představuje sice slabou stránku celého systému, může ovšem současně představovat příležitost pro jeho další rozvoj. Využití prostředků napříč operačními programy může přispět k tvorbě center kariérového poradenství, nákupu či rozvoji chybějících nástrojů (vč. vzdělávání, jak s nimi pracovat), rozvoji a metodické podpoře kariérových poradců nebo zajištění externích služeb do škol. V rámci realizovaných projektů je možné posilovat vědomí kariérových a výchovných poradců o důležitosti této přípravy a rozšiřovat jejich kompetence pro to, aby s dostupnými informacemi dokázali společně s žáky pracovat;
- nutnost reflektovat změny ve společnosti, které mají dopad i na trh práce (nedostatek pracovníků v některých profesích, nové profese, důležitost celoživotního vzdělávání) otevírá prostor pro podporu a další rozvoj kariérového poradenství (moderní přístupy, metody, akcent na kompetence potřebné pro život apod.);
- existence širokého spektra potenciálních partnerů pro spolupráci – zaměstnavatelé, Úřad práce ČR, externí poradci, koučové, mentoři apod., jejichž potenciál dosud není dostatečně využit. Od externích spolupracovníků (např. osob, které mají praktickou zkušenost s trhem práce, pracují pro zaměstnavatele v regionu a reagují na rychlé změny, které probíhají na trhu práce) je možné čerpat inspiraci pro zavádění moderních forem kariérového poradenství do škol, které bude zohledňovat specifika nastupující mladé generace i proměny trhu práce (potřeby zaměstnavatelů i nově vznikající profese). Současně může představovat motivaci zavádět systémové kariérové poradenství do škol a věnovat mu více pozornosti (praktická ukázka, že tato činnost má smysl);
- prostor pro práci se zákonnými zástupci – uvědomění si odpovědnosti za budoucí důsledky svých rozhodnutí, respekt k individuálním předpokladům každého dítěte bez projekce vlastních ambicí.
- snaha o bourání stereotypů v pohledu na manuální pracovní činnosti a přírodovědné či technické vzdělání – hledat cesty, jak veřejnosti představit přednosti jednotlivých profesí, zvyšovat povědomí o uplatnitelnosti na trhu práce, zlepšovat povědomí o jednotlivých profesích;
- existence a sdílení příkladů dobré praxe – školám často chybí vlastní nápady, přenos informací. Možnost učit se od jiných, sdílet zkušenosti může představovat příležitost pro rozvoj KP na školách;

- začlenění této oblasti již do přípravy budoucích učitelů (studentů pedagogických fakult) a multidisciplinární přístup – propojení sociální práce s pedagogickou činností (např. v oblasti prevence předčasných odchodů);
- vhodně vedeným kariérovým poradenstvím vzniknou úspory státních financí na vzdělávání studentů ve školách či oborech, které neodpovídají jejich předpokladům či preferencím, a kteří pak studium předčasně ukončí.

Hrozby:

- nesystémovost a absence legislativního ukotvení představuje současně jednu z nejvýznamnějších hrozeb; není zajištěno dlouhodobé a udržitelné financování pozice kariérového poradce na školách – s koncem projektu obvykle končí i většina aktivit určených na podporu a rozvoj kariérového poradenství; v horším případě je ukončen i pracovní poměr s osobami, jejichž mzdy jsou právě z projektu financovány (výrazně se to týká např. školních psychologů či asistentů);
- chybějící systematická forma přípravy (nejen) kariérových poradců ve škole a související nedostatečná nabídka dlouhodobých a systematických tréninkových kurzů, či metodické podpory nebo supervize, která by pomáhala kariérovým poradcům udržovat krok s rychle se měnícím trhem práce (nové profese, požadavky zaměstnavatelů, ale i moderní přístupy v poradenství, specifické přístupy k mladým generacím apod.). Tato skutečnost ohrožuje kvalitu poskytovaného kariérového poradenství, což může mít současně negativní dopad na snížení očekávaných přínosů;
- propojení činnosti kariérového a výchovného poradce, příp. s jinou (hlavní) činností přináší další rizika. Jednak může představovat bariéru pro navázání větší důvěry (např. otázka nestrannosti při řešení problémů ve škole), rovněž se může negativně projevit v nedostatečném časovém rozsahu, který je potřeba věnovat individuálním problémům žáků a jejich řešení (snaha o rychlá řešení). Toto riziko dále umocňuje vysoká administrativní zátěž a přehlcenost pedagogů;
- chybějící systematická provázanost činností všech pracovních pozic ve škole a zjednodušené uvažování o pozici kariérového poradce jako jednoho pověřeného pracovníka, který zvládne zajistit ve svém krátkém úvazku všechny potřebné aktivity, rovněž představují hrozbu s dopadem na kvalitu poskytovaných služeb; pro poskytování kvalitního kariérového poradenství je nutné zapojit celý pedagogický sbor, vč. školního poradenského pracoviště. Ideální je mezipředmětové propojení a vazba vyučovaných předmětů na reálný život;
- chybějící standard kvality profese kariérového poradce ve škole, včetně kompetenčního a profesního profilu a chybějící zpětné vazby či kontroly výkonu této profese (ČŠI);
- nízká uvědomělost zákonných zástupců, kteří výrazně ovlivňují rozhodování o budoucím směřování, a to nikoliv na základě skutečného potenciálu dítěte, ale vlastních projekcí nebo stereotypních představ o prestiži vybraných profesí, aniž by o skutečných potřebách trhu práce měli aktuální informace;
- novodobým fenoménem jsou hrozby související s epidemickou situací – nepřítomnost žáků ve škole, ztráta sociálních kontaktů i pravidelných návyků, prioritně řešené jiné oblasti než kariérové poradenství, ztráta motivace – to vše může zvyšovat riziko školního neúspěchu či hrozbu předčasného odchodu ze vzdělávání a představuje pro pracovníky ve školství další výzvy, se kterými se při své pedagogické a výchovné činnosti musí vyrovnat.

Vyhodnocení SWOT analýzy

Ze SWOT analýzy vyplynulo, že kariérové poradenství není legislativně ukotveno, chybí systémový přístup a dlouhodobé a udržitelné financování. Nabídka vzdělávacích aktivit je poměrně široká, nicméně i zde chybí koncepční přístup a financování je zajištěno jen prostřednictvím krátkodobých projektů. Chybí standard kvality, kompetenční profil školního kariérového poradce a vymezení jeho činností ve vazbě na ostatní specializované pracovní pozice. Aktivity kariérového poradce obvykle ve škole vykonává

výchovný poradce, rozdíl mezi jednotlivými činnostmi se stírá, chybí dostatečná časová alokace. Stejně tak absentuje propojení s jednotlivými předměty, školními i mimoškolními aktivitami či multidisciplinární přístup.

Vymezit podmínky pro výkon profese kariérového poradce ve škole, nastavit dlouhodobé a udržitelné financování a stanovit systém vzdělávání pro kariérové poradce, včetně kontroly kvality jeho poskytování, není v kompetenci krajských úřadů. Jedná se o systémová opatření, která je nutné realizovat na centrální úrovni. Na úrovni kraje je možné zajistit kariérovým poradcům alespoň dílčí vzdělávací aktivity, metodickou podporu, prostor pro sdílení a inspiraci, případně zprostředkovat pomoc při navazování spolupráce s externími subjekty či zaměstnavateli. Krajský úřad by se tak mohl stát centrem podpory kariérových poradců a přispět k síťování organizací působících v této oblasti, vč. externích (soukromý sektor, neziskový sektor, ÚP) tak, aby kariérové poradenství ve školách poskytovalo kvalitní a moderní služby a bylo schopné držet krok s rychlým vývojem na trhu práce a jeho potřebami. Níže uvedené cíle se tedy týkají oblasti, kterou jsme schopni v rámci své působnosti ovlivnit. Současně bylo zohledněno, že první rozhodování o volbě povolání (včetně správné volby střední školy) přichází již na základní škole a aktivity kariérového poradenství by tedy měly být systematicky realizovány od nejtělejšího věku dítěte. Aby byla tato problematika postihnuta komplexně, zahrnují definované cíle nejen oblast středního vzdělávání, ale rovněž základních škol.

Tabulka č. 15: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Rozvoje kariérového poradenství**

Problém	Příčina	Cíl
<p>Nedostatečné využívání kariérového poradenství na školách, nízká kvalita a absence dlouhodobé a mezipředmětové práce s žáky</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Chybí jasně definovaný kariérní program jak na ZŠ, tak SŠ. Aktivity v oblasti KP jsou velmi často zúženy na jednorázovou návštěvu burzy škol, úřadu práce a vyplnění přihlášky na SŠ. Nejsou jasně definovány činnosti jednotlivých specializovaných pozic. • Příčiny tohoto stavu je možné spatřovat v řadě faktorů – vysoká administrativní zátěž škol, nedostatek financí, nízké povědomí o přínosech, nedostatečná časová alokace, která sama o sobě snižuje přínosy realizovaného poradenství, ale i třeba obavy z neznámého. Pro školy stále není k dispozici žádná ucelená koncepce, která by pomáhala zvládnout (resp. zjednodušila) proces zavádění KP do školy a podpořila jeho rozvoj na školách. 	<p>Pomoci zavést školám kariérové poradenství, zajistit osvětu a sdílení příkladů dobré praxe, a to prostřednictvím:</p> <ul style="list-style-type: none"> • externího kariérového poradenství, které pomůže nastavit interní procesy a zvládnou základní postupy ve školách; • realizace metodických a tematických setkání a platform, které pomohou k přenosu informací, sdílení příkladů dobré praxe a osvětě; • spolupráce s externisty (supervize, metodická pomoc, nastavení kompetenčních modelů); • metodických listů, které pomohou k nastavení kariérového poradenství a mezipředmětovému propojení aktivit; • u krajem zřizovaných škol – poskytnutí finančních prostředků na vznik center KP a mzdy kariérového poradce.
<p>Absence systémového vzdělávání kariérových poradců, nízká odbornost kariérových poradců (udržení kroku s rychlým vývojem)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Z šetření vyplynulo, že z pohledu pedagogických pracovníků je nabídka vzdělávacích aktivit v oblasti KP poměrně široká, není však systematická a její financování je převážně zajištěno prostřednictvím projektových prostředků. Chybí ucelený koncept, který by pomohl pedagogům 	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvořit a nabídnout systém vzdělávání pro kariérové poradce tak, aby obsáhl všechny potřebné oblasti (individuální, skupinové poradenství) a zohlednil i nové postupy a metody. Do tohoto systému budou v co největší míře zapojeni odborníci z praxe, součástí bude i tvorba metodických listů, které usnadní výkon kariérového poradenství

	<p>zorientovat se v široké nabídce nástrojů.</p>	<p>na školách. Základním požadavkem bude interakce a sebezkušenostní přístup.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vytvořit metodické centrum kariérového poradenství pro školy.
<p>Nedostatečné propojení výuky s reálným využitím znalostí v praxi, trhem práce a navázání spolupráce se zaměstnavateli</p>	<ul style="list-style-type: none"> • V této oblasti jsou aktivnější zejména SŠ, které spolupracují v oblasti praxí. Nižší je zapojení ze strany ZŠ, např. formou exkurzí. Propojení s MŠ chybí zcela. Nejčastějším důvodem je časová a personální zaneprázdněnost i absence financí, ale rovněž např. chybějící informace o tom, které firmy mají o tuto spolupráci zájem. 	<p>Pomoci školám zprostředkovat spolupráci se zaměstnavateli a snížit administrativu spojenou s touto oblastí, a to prostřednictvím:</p> <ul style="list-style-type: none"> • webové stránky, která bude obsahovat přehled firem s informacemi o tom, o jakou formu spolupráce mají zájem (exkurze, praxe, stáže); • pro školy zřizované krajem – metodická podpora koordinátorů spolupráce se zaměstnavateli; • nabídky externích služeb, které pomohou se snížením administrativní náročnosti; • nabídky a realizace on-line exkurzí. <p>Na úrovni ZŠ připravit metodické listy, které pomohou zavést do výuky propojení s praxí a reálným světem.</p>
<p>Náročná komunikace s rodiči, nízká motivace žáků a rodičů ke kariérovému poradenství, nízké povědomí rodičů o trhu práce a předpokladech pro výkon profesí</p> <p>Stereotypy ve vnímání některých profesí a odborného vzdělávání</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Motivace žáků i jejich zákonných zástupců k využívání kariérového poradenství jak v rámci nabídky škol, tak v rámci nabídky externích poradenských zařízení je velmi nízká. Příčinou nízkého zájmu může být nedůvěra rodičů v tyto služby (s vazbou na omezenou nabídku nebo nízkou kvalitou), projekce vlastních představ, uplatňování zažitých stereotypů. S ohledem na omezený časový prostor většina škol k vyšší motivaci rodičů a žáků rovněž příliš nepřispívá. Pedagogům chybí dovednosti, jak s těmito zákonnými zástupci komunikovat (vč. podpůrných nástrojů). 	<p>Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků pro práci se zákonnými rodiči, realizace aktivit na školách, které povedou k uvědomění si vlastní odpovědnosti a zmírňování předsudků, a to prostřednictvím:</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizace vzdělávacích aktivit a metodické podpory pro kariérové poradce; • realizace osvětové činnosti; • realizace soutěží, příprava krátkých medailonků zaměřených na podporu řemeslných a technických oborů; • zapojení rodičů do přípravy portfolia dítěte; • realizace besed s rodiči.

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.5 Čtenářská gramotnost

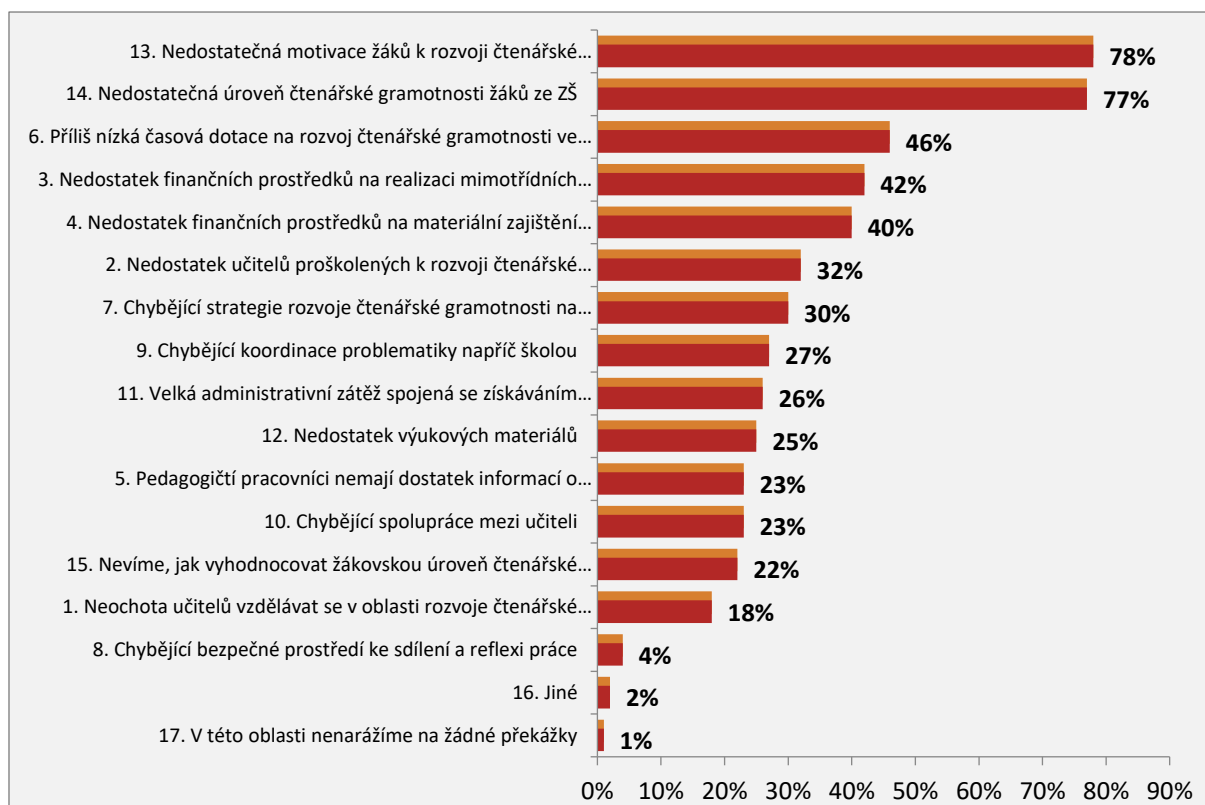
Čtenářskou gramotností se rozumí schopnost porozumět psanému textu, umění přemýšlet o jeho smyslu a správně jej vyložit. Tyto kompetence jsou v běžném životě naprosto klíčové, jelikož čtení jako takové je využíváno jako nástroj ve všech sférách a je důležitou částí pracovního i osobního života. Právě nízká čtenářská gramotnost pak může v dospělosti vést k problémům souvisejícím s uplatněním na trhu práce, ale i celkovým zapojením do společnosti.

Obecně lze říci, že úroveň čtenářské gramotnosti u českých žáků stagnuje. Změny, které byly ve výsledcích v posledních letech zaznamenány jsou statisticky nevýznamné. Rozdíly ve čtenářské gramotnosti jsou však patrné napříč celou Českou republikou, což také vyplývá z mezinárodního šetření PISA 2018. Moravskoslezský kraj je dle těchto výsledků třetím krajem s největším počtem žáků, kteří nedosáhli základní gramotnostní úrovně.

Často je překážka rozvoje čtenářské gramotnosti žáků dávána do souvislosti s obsahovou přetížeností rámcových vzdělávacích programů. V tomto důsledku poté dochází k omezení času, který je možné věnovat samotné výuce. Další častou překážkou je nedostatečná motivace žáků k vlastnímu vzdělávání, která může být také spojena s převažující nechtí k českému jazyku. Chybějící motivace je výraznější u žáků, kteří studují nematuritní obory. Problematický je také nezáměr některých pedagogických pracovníků pojmout čtenářskou gramotnost jako vzdělávací cíl všech předmětů.

Rozvoji čtenářské gramotnosti by mohl pomoci rozvoj dovedností pedagogických pracovníků a vytváření kvalitních didaktických návodů pro realizaci náročnějších oblastí učiva. Je zapotřebí soustředit se nejen na motivaci žáků, ale také motivaci učitelů, a to napříč předměty.

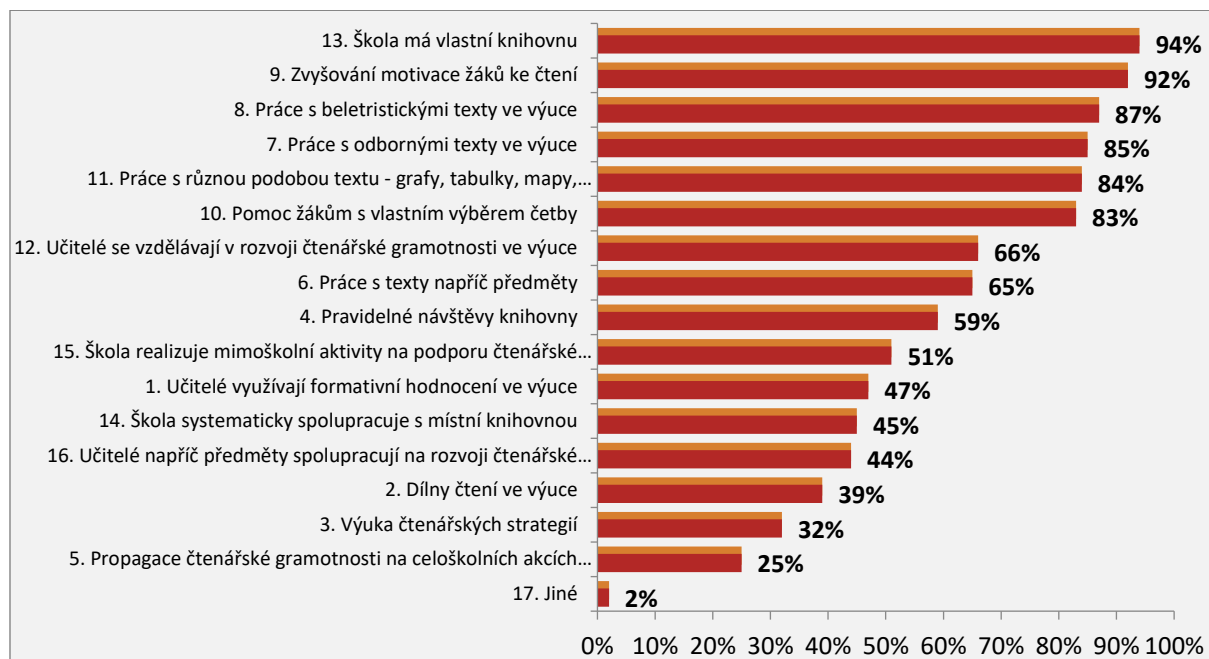
Graf č. 20: **Překážky, na které školy v rámci podpory čtenářské gramotnosti naráží**

Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

Realizované šetření potvrdilo, že v otázce překážek školy v MSK nejčastěji naráží na problémy související s nedostatečnou motivací žáků k rozvoji čtenářské gramotnosti, tedy s neochotou číst. Tento problém vnímá 78 % škol. Hned na druhém místě, a to s počtem 77 % škol, se vyskytuje nedostatečná úroveň čtenářské gramotnosti žáků ze ZŠ. Jako třetí nejčastější překážka je vyhodnocena příliš nízká časová dotace, a to napříč všemi předměty. Pokud bychom srovnali výsledky škol z MSK s celorepublikovými výsledky, tak by se daly vyhodnotit jako téměř totožné.

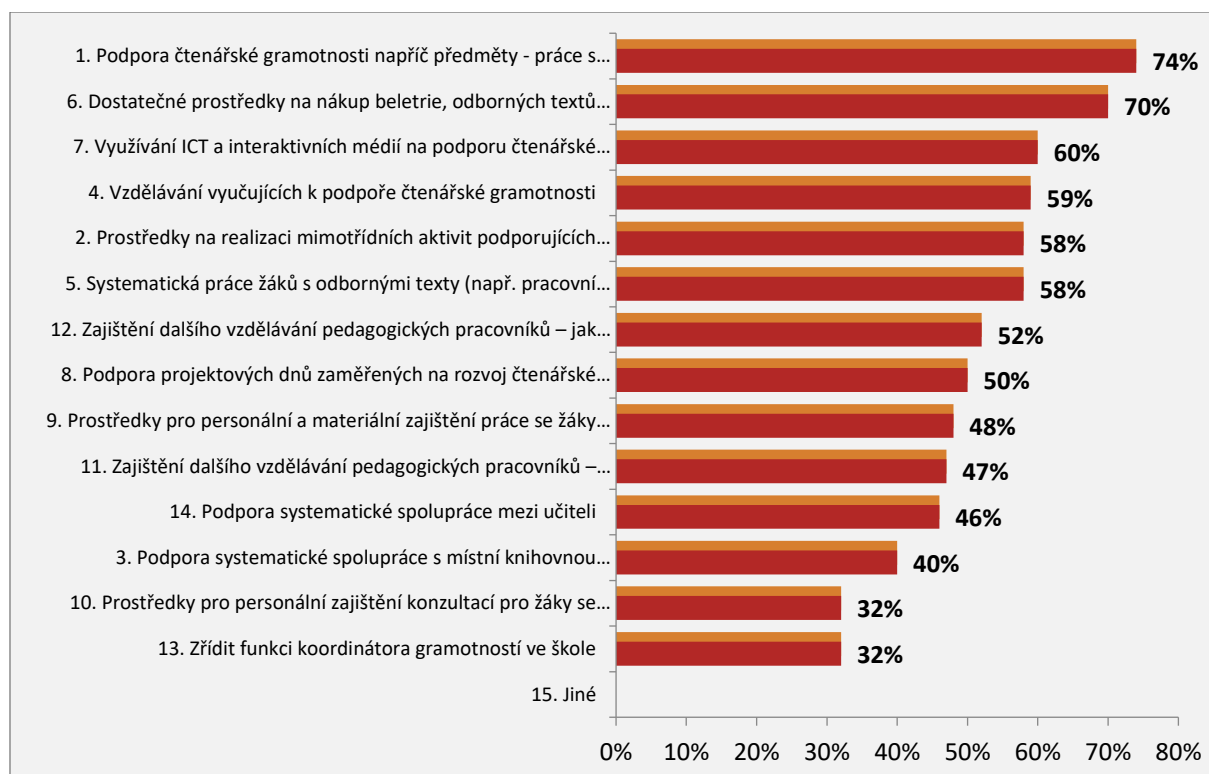
Graf č. 21: **Činnosti, na kterých se školy v rámci podpory čtenářské gramotnosti podílí**

Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

Výsledky dotazníkového šetření realizovaného ve středních a vyšších odborných školách Moravskoslezského kraje, ukazují, že na čtenářské gramotnosti se školy podílí v největší míře tím, že vlastní knihovnu (94 % škol), snaží se zvyšovat motivaci žáků ke čtení (92 % škol) a pracují s beletristickými texty ve výuce (87 % škol).

Graf č. 22: **Opatření, která by školám v rámci podpory čtenářské gramotnosti pomohla**

Zdroj: Dotazníkové setřetí III (NPI ČR)

V otázce opatření, která by pomohla školám k dosažení zvolených cílů v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti obsadila první příčku odpověď týkající se podpory čtenářské gramotnosti napříč předměty, tedy činnost, kdy je práce s texty součástí výuky většiny předmětů (74 % škol). Na tuto oblast zde narážíme již podruhé, jelikož nedostatečný prostor v této oblasti je již výše definován jako překážka v dalším rozvoji. Dále by školám pomohly dostatečné prostředky na nákup beletrie, odborných textů apod. pro školní knihovnu (70 % škol). Třetí nejčastější odpovědí bylo větší využívání ICT a interaktivních médií ve výuce (60 % škol). Tato zmíněná trojice výsledků je pak v naprostém souladu také s celostátními výsledky.

Čtenářská gramotnost je v kraji podporována projektem Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji II (OKAP), který tímto směrem realizuje několik aktivit.

S cílem zvýšení zájmu mládeže o literaturu a podporou komunikace mezi mladými lidmi přichází v rámci projektu OKAP partner Celé Česko čte dětem o.p.s., který pracuje na sbírce patnácti povídek. Ty se zaměřují na aktuální témata, která rezonují mezi žáky (šikana, závislosti, hendikepy a další), a tím se jim snaží literaturu přiblížit. Na toto navazuje cyklus čtenářských dílen, ve kterých se bude pracovat s jednotlivými tématy, a to ve spolupráci s psychology a lektory. Vyučující obdrží ke každé povídce metodické listy pro práci s žáky. Sbírká povídek bude rozšířena také mezi budoucí pedagogy, a to formou cyklu metodických seminářů pro studenty vysokých škol. Během realizace proběhnou rovněž besedy s autory povídek, které budou cíleny na žáky a jejich učitele.

Kroužky na podporu čtenářské gramotnosti jsou realizovány prostřednictvím aktivity Gramotnosti podpora k vyrovnání úrovně žáků. Konkrétně se budou zaměřovat na problematiku podpory žáků spojenou s přechodem ze základní školy na střední školu.

Podpora aktivit žákovského studijního klubu v rámci neformálního vzdělávání pak umožnila vytvoření alternativních prostor pro výuku a mimoškolní aktivity. Jedná se o 23 studijních koutků, které jsou vybaveny učebnicemi, odbornou literaturou či beletrií.

Další důležitou oblastí podpory čtenářské gramotnosti jsou šablony. Tandemová výuka na SŠ/VOŠ se snaží prostřednictvím spolupráce učitelů SŠ/VOŠ a ostatních pedagogických pracovníků zlepšit kvalitu výuky. Cílem doučování žáků SŠ ohrožených školním neúspěchem pak je podpořit tyto žáky a přispět ke zlepšení jejich výsledků vzdělávání.

Vzdělávání pedagogických pracovníků se realizuje prostřednictvím seminářů, které se orientují na aktualizování a prohloubení čtenářské gramotnosti.

SWOT analýza

Silné stránky:

- podpora pedagogů v rámci projektů financovaných z Evropských strukturálních fondů;
- podpora žáků v rámci projektů financovaných z Evropských strukturálních fondů.

Slabé stránky:

- nedostatečná motivace žáků k čtenářské gramotnosti;
- různá úroveň čtenářské gramotnosti žáků přicházejících ze ZŠ;
- nízká hodinová dotace na výuku čtenářské gramotnosti;
- nedostatečné propojení čtenářské gramotnosti s dalšími předměty;
- nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost;
- nedostatek finančních prostředků na materiální zajištění rozvoje čtenářské gramotnosti na škole (nákup beletrie, vybavení knihovny apod.).

Příležitosti:

- zapojení se do projektů financovaných z Evropských strukturálních fondů;
- digitální výukové zdroje pro žáky a nástroje pro DVPP;
- mimoškolní aktivity vztahující se k čtenářské gramotnosti;
- možnost využívání půlených hodin;
- podpora čtenářské gramotnosti v dalších předmětech.

Hrozby:

- problém se zajištěním finančních prostředků;
- nezájem pedagogických pracovníků o vlastní rozvoj a vzdělání;
- nezájem žáků zapojit se do aktivit zaměřených na rozvoj čtenářské gramotnosti;
- pokračující pokles čtenářské gramotnosti žáků.

Vyhodnocení SWOT analýzy

V Moravskoslezském kraji je trvá potřeba zvyšovat čtenářskou gramotnost, která patří mezi klíčové kompetence jedince. I nadále je zapotřebí věnovat se vzdělávání pedagogických pracovníků a poskytovat jim v této oblasti potřebnou podporu. Pro rozvoj čtenářských kompetencí žáků je důležitá také dostatečná nabídka aktivit, které se zaměřují na rozvoj čtenářských kompetencí mimo hodiny klasické školní výuky. Zde je nezbytné zajištění dostatečné finanční podpory k rozvoji čtenářské gramotnosti.

Tabulka č. 16: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Čtenářské gramotnosti**

Problém	Příčina	Cíl
Nízká hodinová dotace ne výuku čtenářské gramotnosti Nedostatečné propojení čtenářské gramotnosti s dalšími předměty	<ul style="list-style-type: none"> • Systémové nastavení. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení spolupráce učitelů napříč předměty na rozvoji čtenářské gramotnosti.
Nízká motivace žáků	<ul style="list-style-type: none"> • Pozornost žáků se v dnešní době zaměřuje na digitální technologie a jejich zjednodušený obsah. 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace aktivit na podporu a zvýšení zájmu a atraktivnosti čtenářské gramotnosti. • Aktivizace a motivace žáků.
Nedostatek možností realizace mimotřídních aktivit a aktivit mimo výuku pro podporu čtenářské gramotnosti.	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek finančních prostředků. 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace aktivit na podporu čtenářské gramotnosti z dotačních projektů.
Nedostatečné materiální zázemí škol pro rozvoj čtenářské gramotnosti.	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek finančních prostředků. 	<ul style="list-style-type: none"> • Materiální zajištění zázemí škol pro rozvoj čtenářské gramotnosti.

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.6 Matematická gramotnost

Matematická gramotnost klade důraz na funkční využití matematických znalostí a dovedností, a to v rozmanitých situacích za pomoci různých způsobů. Nejedná se tedy o tradiční způsob osvojení matematických vědomostí. Prostřednictvím matematické gramotnosti si má jedinec uvědomit, jakou roli hraje matematika ve světě, dělat dobře logické úsudky, rozvíjet abstraktní i kritické myšlení.

Tento netradiční způsob osvojování si matematických vědomostí umožňuje jedinci opakovaně prožít radost z úspěšně vyřešené úlohy, usnadňuje pochopení matematických vztahů, pojmů, argumentů, textů, symbolů, grafů, tabulek. Jedinec tak vlastní manipulativní i badatelskou činností získává a třídí nabyté zkušenosti, které pak zobecňuje jako matematické zákonitosti a tímto rozvíjí abstraktní i kritické myšlení. Tvorbou vlastních modelů je schopen tvořivé argumentace, aktivní práce s chybou, následně pak dokáže individuálně či v kolektivní diskuzi analyzovat procesy, pojmy, situace v oblasti matematiky.

Přestože se jedná o oblast velmi potřebou, tak je zde mnoho překážek, se kterými se školy musí vyrovnat. Střední školy se potýkají s nedostatečnou úrovní matematiky žáků přiházejících ze ZŠ, kde velmi často děti na 1. stupni neučí učitel-matematik. Stejně jako u čtenářské gramotnosti, tak i zde se vyskytuje problém s nedostatečnou motivací žáků. Jako problémový se rovněž jeví stereotypní styl výuky s dominantním postavením učitele, v jehož důsledku se snižuje aktivita žáků. Přestože bylo vytvořeno a spuštěno mnoho matematických aplikací a programů, které lze využít, mnoho pedagogů je využívá jen okrajově. Jako problémová se tedy jeví také samotná motivace pedagogických pracovníků k využití nových prostředků k výuce.

Aktivity na podporu matematické gramotnosti jsou v Moravskoslezském kraji realizovány především v rámci projektu Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje. Prostřednictvím tohoto projektu jsou realizována tematická setkání vztahující se k dané oblasti, na kterých přednášejí odborníci z praxe. Tato tematická setkání poskytují prostor pro řešení aktuálních problémů, sdílení zkušeností či příkladů dobré praxe.

Další aktivity v oblasti matematické gramotnosti jsou realizovány a financovány implementačním projektem Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK II (OKAP), ve kterém patří podpora gramotností mezi klíčové aktivity projektu.

Právě v rámci projektu OKAP realizuje například Mensa České republiky aktivitu s názvem Škola 4.0, jejímž cílem je zvýšení kvality didaktické práce na základních školách v Moravskoslezském kraji. Důraz je zde kladen na projektové učení a na konstruktivistickou výuku, která má nahradit výuku výkladovou. S 5 základními školami pokračuje spolupráce z předchozího projektu OKAP I, ve kterých jsou podpořeni učitelé, aby své znalosti a zkušenosti předávali nejenom kolegům v rámci školy (mezipředmětová podpora), ale také dalším pedagogům na jiných školách. Zapojeno je rovněž 5 nových škol, kterým je poskytnuta podpora při zavádění principů projektů Škola 4.0. do praxe a současně je jim k těmto účelům pořízeno potřebné vybavení. V průběhu projektu jsou realizovány „Letní školy“ pro učitele, které jsou zaměřeny na podporu motivace učitelů a podporu zavádění výuky matematiky dle profesora Hejného.

Další podpořenou aktivitou je aktivita s názvem Abaku, která klade důraz na rozvoj aritmetiky. Zde je zapojeno 60 základních škol, které projeví zájem se v této metodě vzdělávat. Součástí je rovněž proškolení učitelů a mentoring jejich pedagogické práce při využití této metody.

Prostřednictvím Podpory aktivit žákovského studijního klubu v rámci neformální vzdělávání jsou vytvořeny studijní koutky, které poskytují prostor jak pro pedagogické pracovníky, tak pro žáky.

Do těchto koutků je pořízeno patřičné vybavení, které pomáhá k rozvoji matematické gramotnosti, a to formou vyhledávání, zpracování, vyhodnocování informací a her.

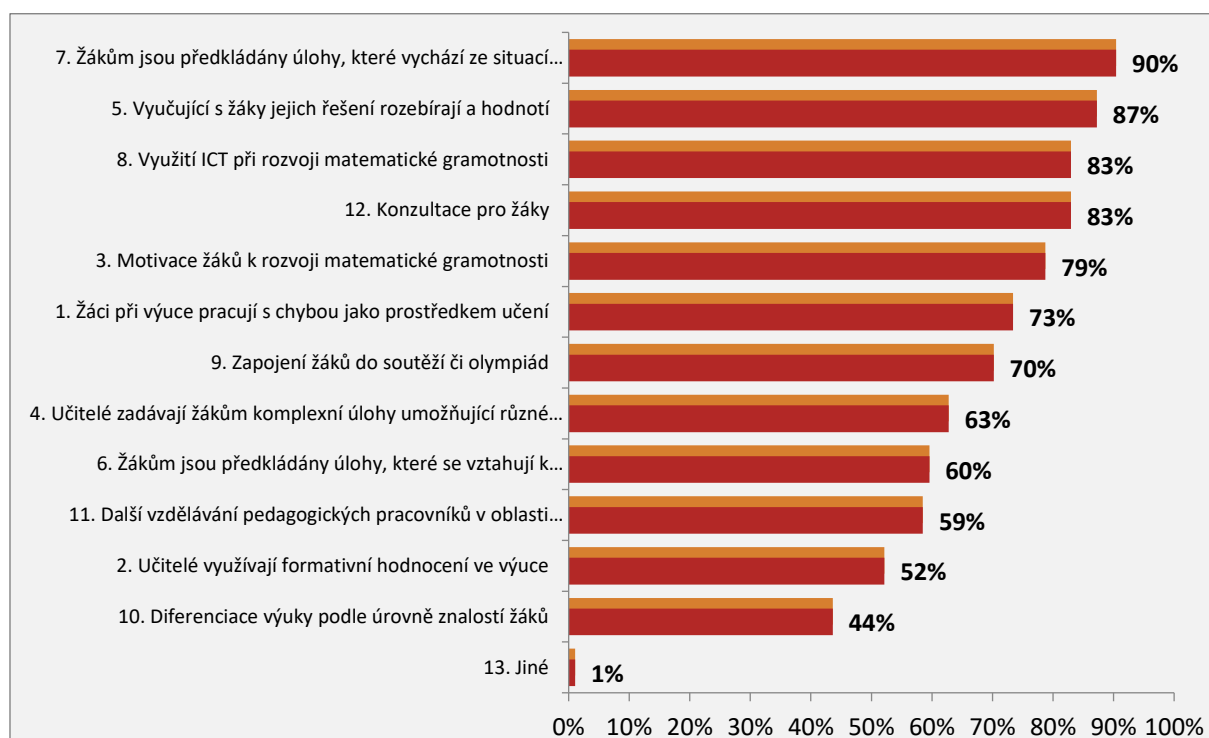
Realizována je také aktivita Gramotností podpora k vyrovnání úrovně žáků. Zde jsou formou volnočasových kroužků realizovány aktivity pro usnadnění přechodu žáků ze základních škol na školy střední.

V projektu OKAP jsou také zakomponovány Šablony k podpoře matematické gramotnosti jako Tandemová výuka na SŠ/VOŠ a Doučování žáků SŠ ohrožených školním neúspěchem.

Podpoření jsou také pedagogičtí pracovníci, a to formou Aktivity na podporu čtenářské a matematické gramotnosti pro pedagogické pracovníky napříč předměty. Zde je zapojeným partnerem Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum Nový Jičín, příspěvková organizace, které v této oblasti realizuje kurzy, sdílny inspirativní hodiny a webináře pro učitele.

V dotazníkovém šetření v oblasti matematické gramotnosti pak výsledky ukazují, že se školy aktivně podílejí na rozvoji této oblasti nejčastěji za pomoci předkládaných úloh, které vycházejí z reálného života (90 % škol). Výrazný podíl v matematické gramotnosti zaujímá rozbor a hodnocení řešení těchto úloh s žáky (87 % škol), následně pak pedagogové uvádějí využití ICT technologií (83 % škol) a konzultace s žáky.

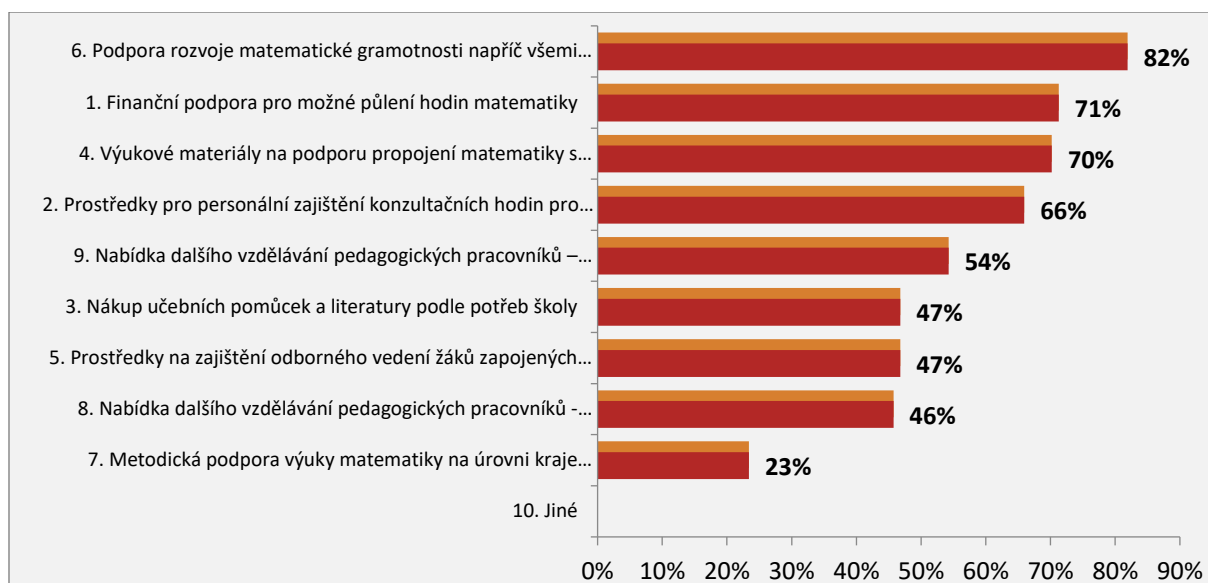
Graf č. 23: Činnosti, na kterých se školy v rámci podpory matematické gramotnosti podílí

Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

Dle níže přiloženého grafu lze konstatovat, že mezi opatření, která školy hodnotí jako potenciálně přínosná, se řadí podpora rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty (82 % škol) dále finanční podpora pro možné půlení hodin matematiky (71 % škol) a dostupnost výukových materiálů na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí (70 % škol). I v oblasti potřebných opatření panuje shoda se souhrnnými výsledky všech krajů ČR.

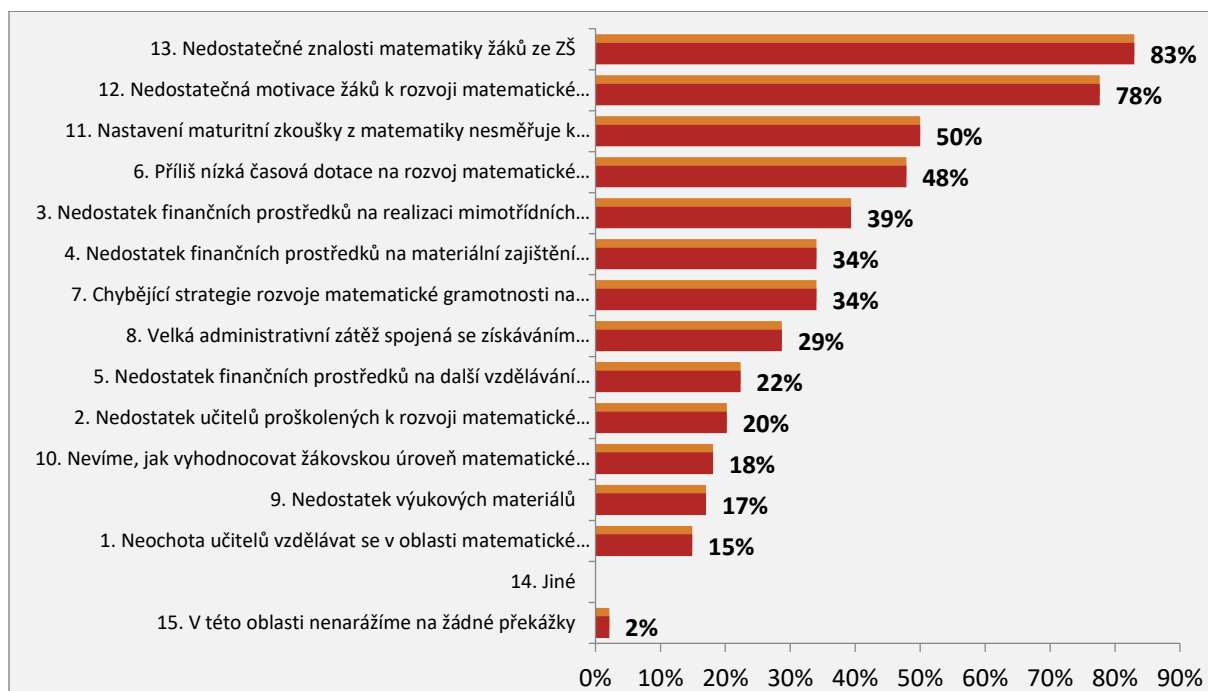
Graf č. 24: **Opatření, která by školám v rámci podpory matematické gramotnosti pomohla**

Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

Oslovené školy v MSK pak označily jako největší překážku při realizaci činnosti v rámci rozvoje matematické gramotnosti nedostatečnou znalost matematiky žáků ze ZŠ (83 % škol). Stejně jako u čtenářské gramotnosti, tak i zde se vyskytuje problém s nedostatečnou motivací žáků (78 % škol) a školy také poukazují na nastavení maturitní zkoušky z matematiky, která nesměřuje k rozvoji matematické gramotnosti (50 % škol). Toto vyhodnocení překážek v MSK koresponduje s celorepublikovými výsledky.

Graf č. 25: **Překážky, na které školy v rámci podpory matematické gramotnosti narážejí**

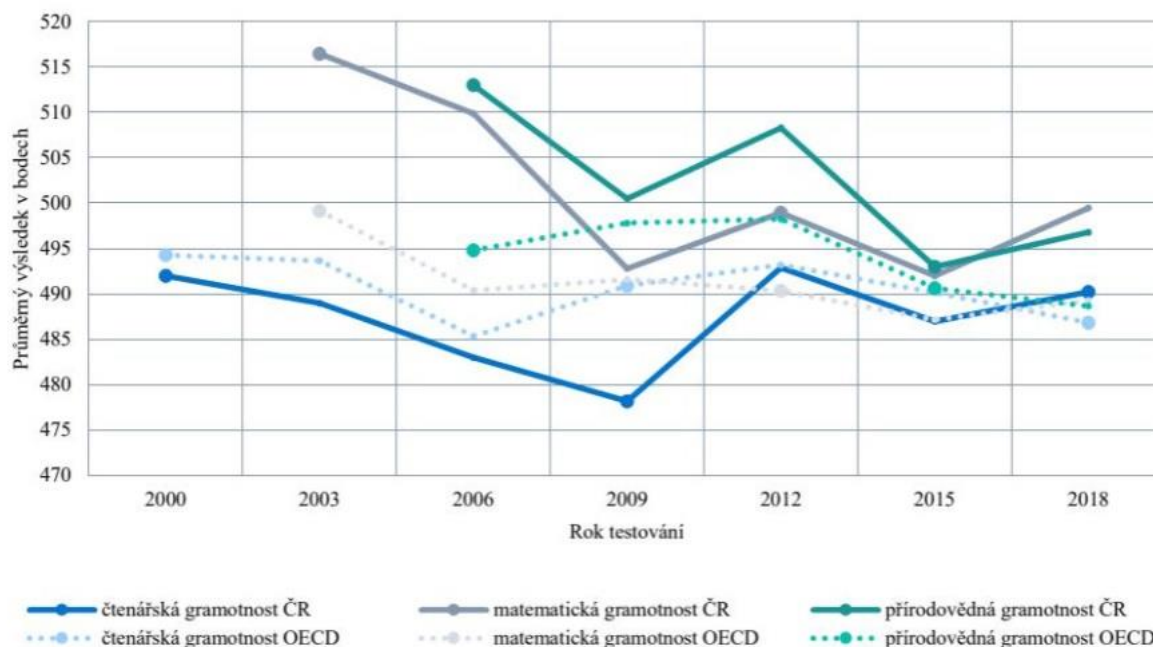

Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

Výsledek matematické gramotnosti v šetření PISA 2018 ukazuje, že jsou čeští žáci výrazně nad průměrem země OECD. Dlouhodobý vývoj výsledků českých žáků v matematické gramotnosti má

klesající trend. Pokles hodnot průměrných výsledků v oblasti matematické gramotnosti lze pozorovat ve všech typech škol. Nejvíce patrný je však pokles u čtyřletých a víceletých gymnázií. Velmi podobnou křivku mají také střední odborné školy s obory vzdělání bez maturitní zkoušky.

Graf č. 26: **Průměrné výsledky českých žáků v jednotlivých oblastech**

Zdroj: Šetření TALIS-PISA link

SWOT analýza

Silné stránky:

- podpora pedagogů v rámci dotačních projektů financovaných z Evropských strukturálních fondů;
- využití digitálních technologií při výuce;
- žáci mají možnost konzultace s pedagogy, konzultační hodiny mají vyučující matematiky vypsány jako pravidelnou a zřetelně nabízenou možnost pro žáky.

Slabé stránky:

- odlišná úroveň matematických znalostí 1. ročníků SŠ;
- žáci nevidí jasnou souvislost využití poznatků matematiky v praxi;
- školy přizpůsobují kritéria přijímání žáků a snaží se jich zajistit co nejvyšší počet i přesto, že byl změněn způsob financování;
- čas pro výuku se na SŠ využívá k přípravě na maturitu;
- čas na ZŠ v posledním ročníku využívá na přípravu k přijímacím zkouškám na SŠ;
- stereotypní styl výuky s dominantním postavením učitele, v jehož důsledku se snižuje aktivita žáků;
- příliš nízká časová dotace na rozvoj matematické gramotnosti ve výuce napříč předměty;
- na odborných školách dochází ke snížení hodinové dotace matematiky ve prospěch odborných předmětů. Obecně je pak na těchto školách časová dotace matematiky nižší než na gymnáziích, přitom zadání maturitní zkoušky zůstává totožné;
- nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících matematickou gramotnost;

- nedostatek finančních prostředků na materiální zajištění rozvoje matematické gramotnosti na škole.

Příležitosti:

- prostředí podporující příklady dobré praxe a sdílení zkušeností pedagogů;
- motivace pedagogů k dalšímu vzdělávání;
- podpora rozvoje žáků a učitelů prostřednictvím vzdělávacích akcí;
- mimoškolní aktivity vztahující se k matematické gramotnosti;
- lepší přístup a tvorba nových výukových materiálů na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí.

Hrozby:

- problém se zajištěním finančních prostředků;
- nezájem žáků zapojit se do aktivit na rozvoj matematické gramotnosti mimo výuku;
- neochota učitelů měnit obsah a cíl výuky;
- další pokles matematické gramotnosti žáků.

Vyhodnocení SWOT analýzy

Školy v oblasti matematické gramotnosti aktivně využívají ICT technologie, snaží se žákům poskytovat možnosti konzultací a předkládat úlohy, které vycházejí z reálného života. I přes tuto snahu však narážejí na mnoho překážek. Ke zlepšení situace je pak důležitá dlouhodobá podpora pedagogických pracovníků směřující k využívání moderních způsobů výuky. U žáků je stále zapotřebí jejich motivace a aktivizace. Pomoci by zde mohl také lepší přístup k výukovým materiálům k podpoře matematické gramotnosti. Pozornost by se dále měla upírat k větší nabídce mimotřídních aktivit a aktivit mimo výuku pro podporu matematické gramotnosti. K řešení uvedených problémů mohou být nápomocny projekty, které jsou financovány z Evropských strukturálních fondů.

Tabulka č. 17: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Matematické gramotnosti**

Problém	Příčina	Cíl
Klesající úroveň matematické gramotnosti žáků	<ul style="list-style-type: none"> • Nízká hodinová dotace pro výuku matematické gramotnosti. • Nedostatek financí na půlené hodiny. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora matematické gramotnosti napříč vzděláváním.
Stereotypní styl výuky s dominantním postavením učitele, v jehož důsledku se snižuje aktivita žáků	<ul style="list-style-type: none"> • Nevyhovující způsob výuky. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kreativní přístup pedagoga. • Osvojení si nových metod výuky.
Nízká motivace žáků Nezájem žáků zapojit se do aktivit na rozvoj matematické gramotnosti mimo výuku	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci nevidí jasnou souvislost využití poznatků matematiky v praxi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace aktivit na podporu matematické gramotnosti. • Aktivizace a motivace žáků.
Nedostatek možností realizace mimotřídních aktivit a aktivit mimo výuku pro podporu matematické gramotnosti.	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek finančních prostředků. 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace aktivit na podporu matematické gramotnosti z dotačních projektů.
Nedostatečné materiální zázemí škol pro rozvoj matematické gramotnosti.	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek finančních prostředků. 	<ul style="list-style-type: none"> • Materiální zajištění zázemí škol pro rozvoj matematické gramotnosti.

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.7 Rozvoj potenciálu každého dítěte/žáka/účastníka neformálního vzdělávání

Skladba žáků většiny tříd ve školách je v současné době heterogenní, tzn. nestejnorodého složení. Od doby účinnosti vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, se změnil dosavadní způsob podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných zavedením systému podpůrných opatření, která přispívají k integraci většího počtu žáků do běžných škol. Tato systémová změna představuje pro pedagogy zvýšené nároky nejen na organizaci jejich práce, ale rovněž nutnost zvyšování odborných kompetencí s ohledem na specifické potřeby dětí a žáků.

Na vzdělávacím procesu, zvláště v případech, kdy je tento nějakým způsobem znesnadněn, participují školská poradenská zařízení, která zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. Právě individuálně nastavená podpůrná opatření přispívají k vyrovnání podmínek ke vzdělávání žáka, který je z různých důvodů oproti ostatním žákům znevýhodněn. Aby byl tento proces efektivní, vyžaduje úzkou spolupráci školy s poradenským zařízením.

Přímo ve školách poskytují poradenské služby školní poradenská pracoviště (dále ŠPP). Smyslem služeb, které poskytují školní poradenská pracoviště, je především vytvoření vhodných podmínek vzdělávání a všestranný rozvoj všech žáků, včetně zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáků, prevence rizikového chování, kariérní poradenství pro žáky, a metodická a další podpora pedagogických pracovníků.

V období od července 2018 do prosince 2021 probíhalo v kraji mapování stavu inkluzivního vzdělávání na SŠ a VOŠ. Ze Zprávy z mapování stavu inkluzivního vzdělávání na SŠ a VOŠ v Moravskoslezském kraji (zpracované NPI ČR) vyplývá, že narůstá tendence rozšiřovat ŠPP o další odborníky, přičemž školní psychologové, resp. speciální pedagogové, jsou mnohem častěji považováni za skutečně potřebnou posilu, kterou nemohou adekvátně nahradit výchovní poradci. Školy využívaly k rozšíření svých poradenských týmů především projekty zjednodušeného vykazování a je jejich záměrem hledat možné finanční zdroje i nadále a udržet či získat tyto odborníky alespoň na zkrácený úvazek. Na koordinaci podpory žáků se SVP, resp. nadáním, se stále v největší míře podílejí výchovní poradci, kteří jsou nejvíce zatíženi administrativou, avšak jejich angažmá není v rámci hodin přímé pedagogické péče finančně adekvátně zohledněno. Běžní pedagogové jsou ve větší míře zainteresováni do depistáže žáků se SVP či nadáním, mají o nich a jejich podpoře celkově větší přehled, mají zájem o konkrétní témata DVPP, což může být (z pohledu vývoje během mapování) dáno jejich postupným vzděláváním v oblasti speciální pedagogiky i lepší a efektivnější koordinací podpory žáků se SVP na školách. Pedagogové jsou rovněž více otevřeni spolupráci s asistenty pedagoga, zároveň jsou však konfrontováni s jejich nedostatkem či nedostatečnými odbornými kvalitami.

Důležitým střednědobým strategickým dokumentem kraje v oblasti vzdělávání pro období do roku 2024, a zároveň rámcem pro tvorbu Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání v Moravskoslezském kraji, je Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2020 (dále DZ MSK 2020). Jedním z jeho prioritních směrů je právě Zvyšování kvality vzdělávání s důrazem na rozvoj potenciálu každého dítěte, žáka, studenta, včetně definovaných konkrétních opatření, která by měla vést k jeho naplnění.

Rozvoj potenciálu každého dítěte v průběhu vzdělávání v mateřské škole

Je důležité se zaměřit na kvalitu a efektivitu předškolního vzdělávání v souvislosti s potřebami, osobnostním nastavením, preferencemi a dalšími faktory osobnosti dítěte, které ovlivní jeho budoucí život. K dosažení tohoto cíle může přispět i využívání moderních metod a forem výuky s větší intenzitou, než tomu bylo doposud. S tím samozřejmě souvisí zvyšování kompetencí pedagogických pracovníků prostřednictvím odborných seminářů a tematických setkání.

Mezi základní cíle DZ MSK 2020 v oblasti vzdělávání v mateřské škole patří zvyšování podílu dětí zapojených v předškolním vzdělávání v rámci běžné činnosti neziskových organizací a sociálních pracovníků, aktivity MAP, osvětová činnost ČŠI apod. a dále rozvoj potenciálu každého dítěte v průběhu vzdělávání v mateřské škole. Zde je důležitá popularizace a zavádění prvků polytechnického vzdělávání a zvyšování digitálních kompetencí dětí v MŠ.

Rozvoj potenciálu každého žáků v průběhu vzdělávání v základní škole

Jednou z krajských priorit v oblasti základního vzdělávání je směřování k tomu, aby i v základním vzdělávání byl v maximální možné míře pozitivně ovlivňován rozvoj potenciálu každého žáka. Zejména odliv talentovaných žáků na víceletá gymnázia často negativně poznamenává výuku na druhém stupni ZŠ. Rozvoji potenciálu každého žáka nesporně brání mimo jiné i přetrvávající rezervy ve využívání moderních forem a metod výuky v základních školách. Posun k lepšímu by měly zajistit především podpůrné aktivity k plošnějšímu rozšíření způsobů moderního vyučování, a dostupnost široké nabídky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Aktivity vedoucí k rozvoji potenciálu každého žáka, budou i v následujícím období realizovány v rámci krajských projektů.

Konkrétně je oblast rozvoje potenciálu každého žáka součástí implementačního projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK II (OKAP). V rámci projektu jsou na zapojených středních školách vzdělávání pedagogičtí pracovníci v oblastech osobního a profesního rozvoje a rovněž v oblastech odborného vzdělávání.

V rámci projektu OKAP MSK je dále realizována aktivita Podpora škol vzdělávajících nadané a mimořádně nadané děti a žáky. Cílem je vybudování ucelené koncepce pro školy v systematickém přístupu ke vzdělávání, péči a rozvoji nadaných a mimořádně nadaných dětí a žáků. Je podporováno celkem 10 organizací (5 ZŠ a 5 MŠ), které projeví v přípravné fázi projektu zájem aktivně spolupracovat na vyhledávání, podpoře a rozvoji těchto dětí a žáků, a to formou dlouhodobé systematické podpory svých pedagogických pracovníků.

V rámci podpory rovných příležitostí ve vzdělávání jsou dále realizovány tyto aktivity:

Mobilní centrum pro podporu inkluze – cílem je praktická pomoc školám v MSK, které nedisponují rozšířeným školním poradenským pracovištěm. Mobilní centrum poskytuje intervence ve školách dle jejich aktuálních potřeb, a to formou konkrétní práce s žákem při řešení zátěžové či jiné problémové situace v prostředí školy a poskytuje poradenství pedagogickým pracovníkům při práci s konkrétním žákem.

Podpora a odborný rozvoj pracovníků ŠPP – cílem aktivity je rozšiřování a prohlubování odborných kompetencí pracovníků ŠPP prostřednictvím vytvoření podpůrných a motivačních skupin, jejichž cílem je skupinové a vzájemné sdílení případů z praxe, skupinové hledání řešení problematických případů z praxe, modely spolupráce pracovníka ŠPP na škole při práci s žákem atd.

Rodičovské kluby – posilování rodičovských kompetencí – na vybraných školách v MSK vznikly rodičovské kluby vedené odborníky z praxe, které umožňují setkávání rodičů/zákonných zástupců žáků

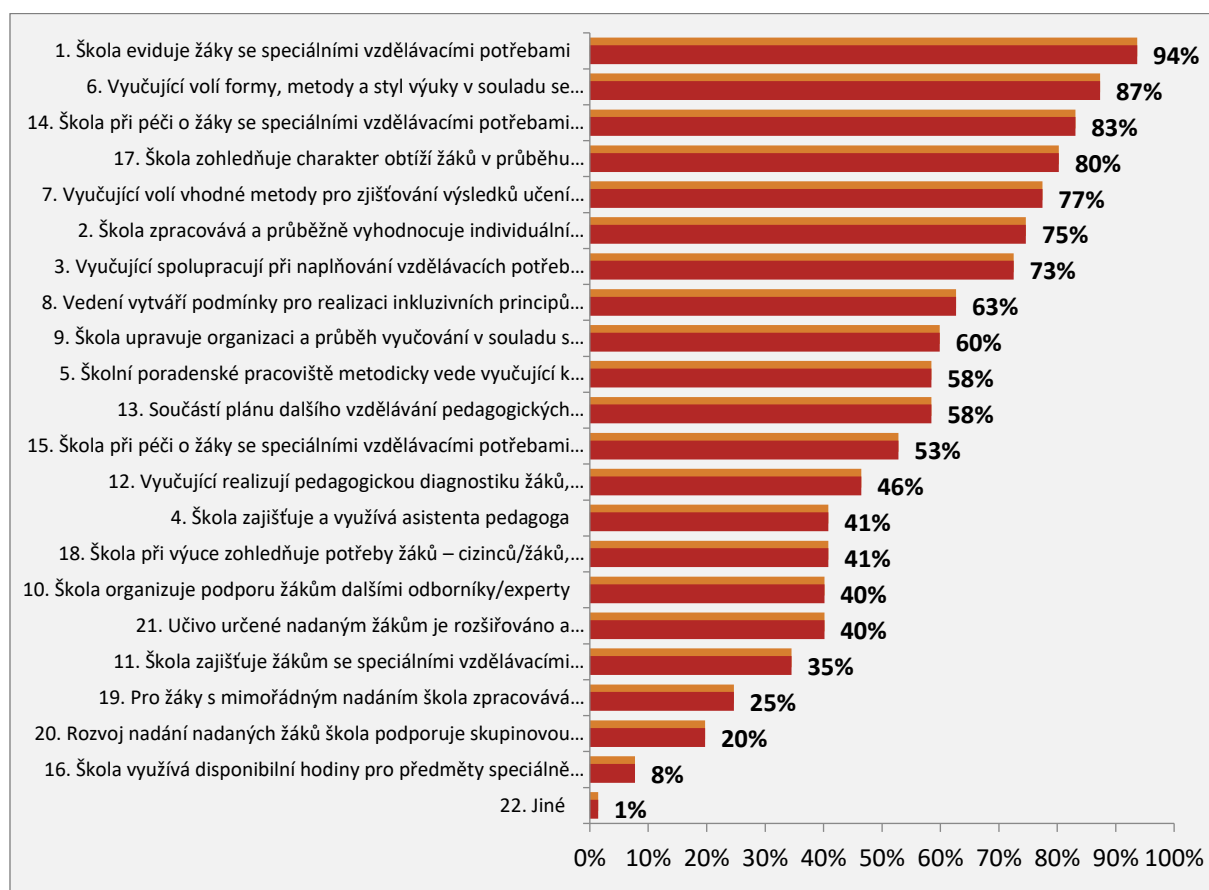

pro potřeby sdílení zkušeností se zaměřením na problematiku výchovy a péče o dítě. Jejich cílem je především podpora a posilování rodičovských kompetencí prostřednictvím edukace.

Podpora pracovníků škol a školských zařízení v oblasti rovných příležitostí ve vzdělávání – cílem uvedené aktivity je zejména prostřednictvím vzdělávání podpořit pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, včetně pracovníků zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče, v oblastech rovných příležitostí ve vzdělávání a implementace standardů kvality péče o děti v zařízeních dle zákona č. 109/2002 Sb.

Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem – tato aktivita se zaměřuje na zvyšování jazykových kompetencí v českém jazyce u žáků s OMJ a snižování vysokého rizika tzv. drop-outu na SŠ u této skupiny žáků, a to prostřednictvím realizace intenzivních jazykových kurzů pro žáky SŠ za účelem zvýšení jazykových kompetencí ve vyučovacím jazyce.

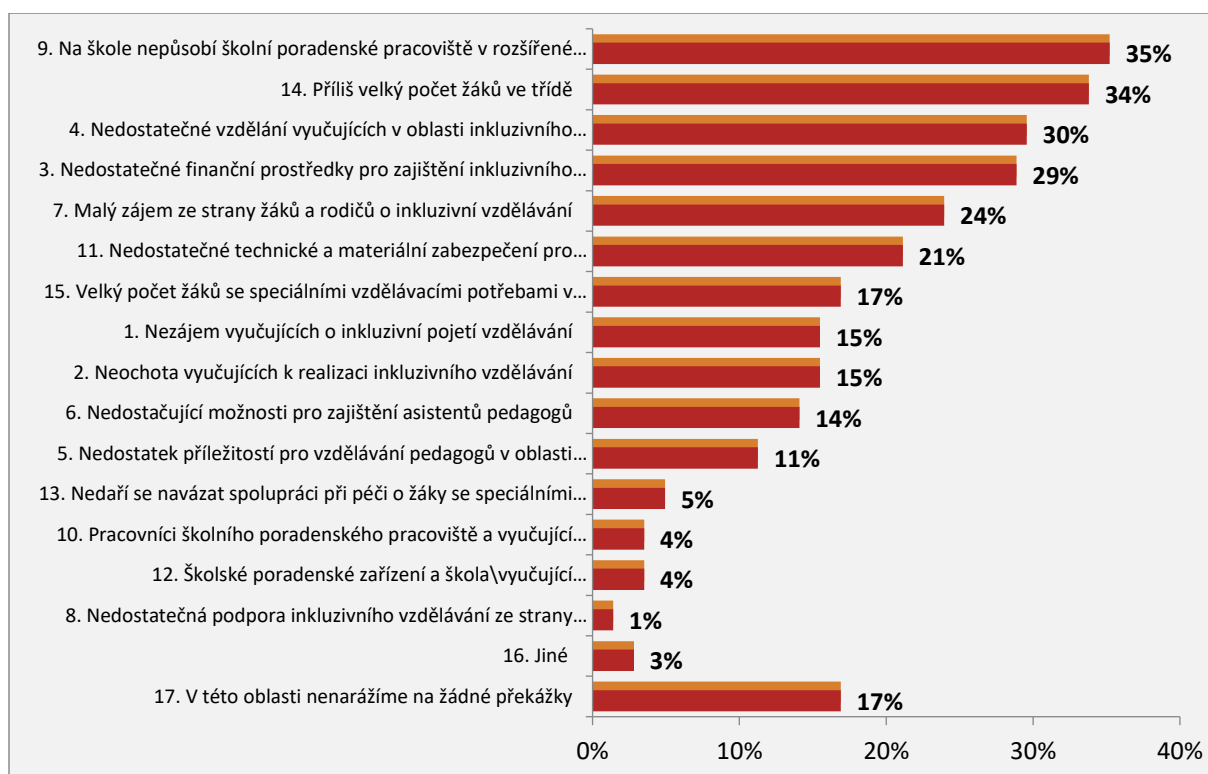
Graf č. 27: Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje inkluzivního vzdělávání aktivně podílí

Zdroj: Dotazníkové setřetí III (NPI ČR)

Z výše uvedeného grafu je patrné, že téměř všechny školy (94 %) evidují žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, vyučující volí vhodné metody pro zjišťování výsledků učení žáků (87 %) a školy při péči o tyto žáky spolupracují se školským poradenským zařízením (83 %).

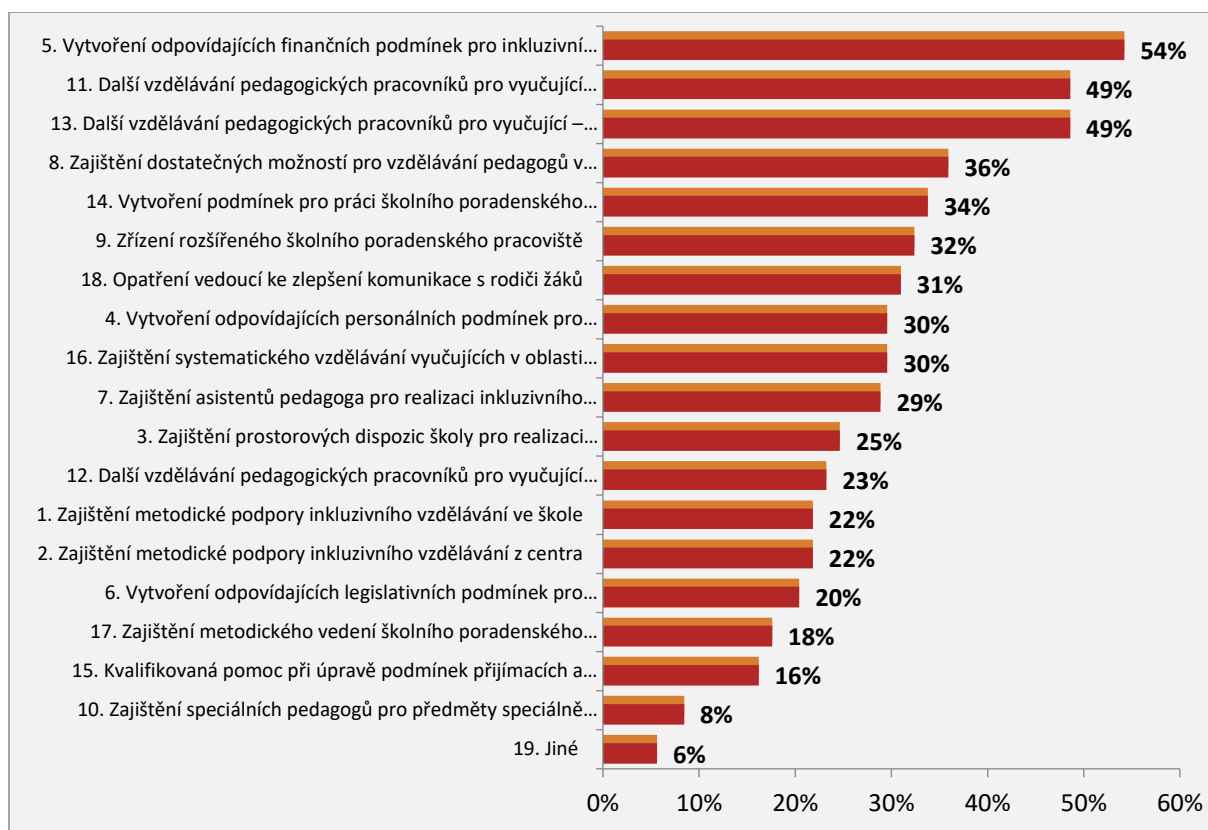
Graf č. 28: Překážky, na které školy při realizaci činností v rámci rozvoje inkluzivního vzdělávání narážejí

Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

Co se týká překážek při realizaci činností v rámci rozvoje inkluzivního vzdělávání, školy nejčastěji v dotazníkovém šetření zmiňovaly absenci školního poradenského pracoviště v rozšířené podobě, kdy v něm nepůsobí psycholog či speciální pedagog (35 % škol). 34 % škol se potýká s příliš velkým počtem žáků ve třídě a 30 % respondentů označilo jako důležité nedostatečné vzdělávání pedagogů v oblasti inkluzivního vzdělávání. Z výsledků dotazníkového šetření rovněž jasně vyplývá, že školy rovněž vnímají velké rezervy v zájmu žáků a rodičů o inkluzivní vzdělávání (24 %).

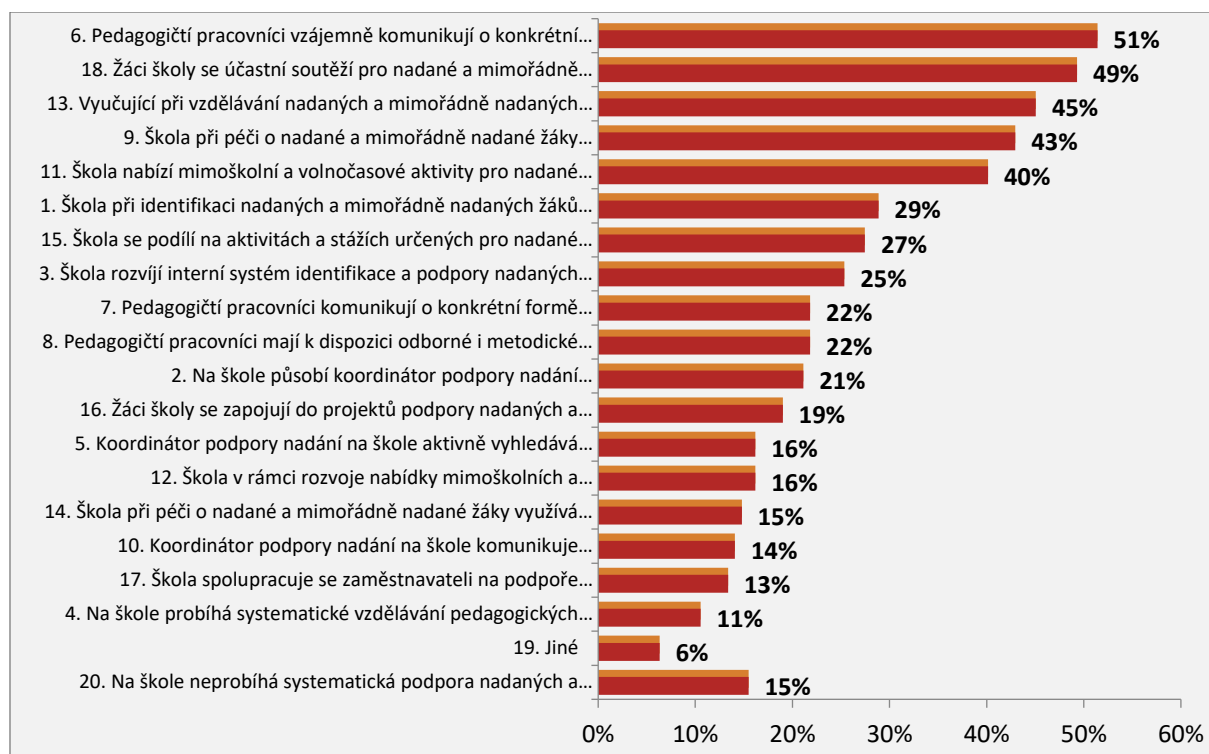
Graf č. 29: **Opatření napomáhající rozvoji inkluzivního vzdělávání**

Zdroj: *Dotazníkové setření III (NPI ČR)*

Nejvíce akcentovaná otázka z oblasti opatření napomáhající rozvoji inkluzivního vzdělávání je spojená s vytvořením odpovídajících finančních podmínek, což označilo za důležité 54 % škol. Školy rovněž vnímají zvýšenou potřebu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zejména v oblastech různých forem hodnocení žáků a využívání formativního hodnocení, konkrétně 49 % škol. Pro 34 % škol je důležité vytvoření podmínek pro práci školního poradenského pracoviště, zlepšení komunikace školy s rodiči žáků (31 %) a zajištění systematického vzdělávání vyučujících přímo ve škole (30 %).

Graf č. 30: **Péče o nadané a mimořádně nadané žáky**

Zdroj: *Dotazníkové setřetí III (NPI ČR)*

V rámci péče o nadané a mimořádně nadané žáky vnímá 51 % škol jako důležité vzájemnou komunikaci o konkrétní formě podpory ve vztahu k jednotlivým žákům. 49 % škol se vyjádřilo, že se žáci školy účastní soutěží pro nadané a mimořádně nadané. 45 % škol uvedlo, že při vzdělávání těchto žáků využívají různé formy práce (mentoring, zadávání specifických úkolů apod.) a školy rovněž nabízí žákům mimoškolní a volnočasové aktivity (40 % škol).

SWOT analýza

Silné stránky:

- vytvořená síť a činnost ŠPP a ŠPZ;
- realizace aktivit v rámci projektu OKAP;
- spolupráce učitelů při naplňování vzdělávacích potřeb žáků.

Slabé stránky:

- nedostatek psychologů a speciálních pedagogů v rámci ŠPP;
- nedostatečná práce s žáky nadanými a mimořádně nadanými (včasné rozpoznání nadání, zadávání diferencovaných úkolů v rámci třídního kolektivu a další);
- neexistence systematického vzdělávání pedagogických pracovníků v oblastech zvyšování kompetencí v oblasti práce s heterogenní třídou.

Příležitosti:

- spolupráce mezi školami – příklady dobré praxe, sdílení zkušeností;
- zvyšování kompetencí pedagogických pracovníků;
- spolupráce ŠPZ a ŠPP.

Hrozby:

- velký počet žáků ve třídě;
- nezájem pedagogů se vzdělávat a rozvíjet své kompetence v oblastech individuální práce s žákem;
- nedostatečný zájem žáků o studium;
- nezájem rodičů a zákonných zástupců o vzdělávání jejich dětí;
- nedostatek finančních prostředků.

Vyhodnocení SWOT analýzy

Z výsledků dotazníkového šetření III vyplývá, že největší překážku při práci s žákem v rámci inkluzivního vzdělávání spatřují školy v absenci psychologa či speciálního pedagoga v rámci rozšířeného školního poradenského pracoviště. Rovněž je akcentována problematika velkého počtu žáků ve třídě a dále nedostatečné vzdělávání pedagogických pracovníků. Zde je třeba hledat způsoby, jak ovlivnit a změnit postoje pedagogických pracovníků k rozvíjení svých kompetencí k tomu, aby byli schopni pracovat individuálně s žáky tak, aby bylo možné skutečně rozvíjet potenciál každého z nich. Naopak vybudovaná síť školních poradenských pracovišť a školských poradenských zařízení nabízí spolupráci se školou při vzdělávání žáků s potřebou podpůrných opatření a nezbytného individuálního přístupu k žákům při rozvíjení jejich potenciálu. Je zde rovněž patrný silný akcent na spolupráci mezi školami a odbornými pedagogickými pracovníky, sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe.

Tabulka č. 18: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Rozvoje potenciálu každého žáka**

Problém	Příčina	Cíl
Pedagogičtí pracovníci nemají dostatečné kompetence k individuální práci s žákem a rozvíjení jeho potenciálu/nadání/talentu.	<ul style="list-style-type: none"> • Nízká motivace k dalšímu vzdělávání. • Nedostatečná nabídka setkání s možností praktických ukázek a prožitků. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení zájmu pedagogů o práci s heterogenní skupinou žáků tak, aby rozvíjeli potenciál každého z nich, a to prostřednictvím zajímavých, prakticky orientovaných seminářů/tematických setkání. • Podpora pedagogů při práci s nadáním a potenciálem každého žáka.
Nedostatečná individuální práce s žáky	<ul style="list-style-type: none"> • Na škole nepůsobí školní poradenské pracoviště v rozšířené podobě. • Nedostatečné možnosti pro zajištění asistentů pedagogů. • Vysoký počet žáků a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve třídě. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora personálního zajištění ŠPP a dalšího odborného vzdělávání těchto pracovníků. • Využití finančních prostředků EU (projekty zjednodušeného vykazování, implementace KAP).
Nedostatek finanční zdrojů pro zajištění kvalitního inkluzivního vzdělávání ve škole	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné technické a materiální zabezpečení pro inkluzivní vzdělávání. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora modernizace vybavení a infrastruktury škol ke zvýšení kvality výuky.

<p>Nabídka oblastí vzdělávání pro učitele v uplynulých letech odpovídala aktuálně řešeným tématům (inkluze, distanční vzdělávání) a byla opomíjena témata související s každodenní prací pedagoga s heterogenním kolektivem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Povinnost přechodu k distanční formě vzdělávání, se kterou učitelé neměli dřívější zkušenost. • Se zavedením inkluzivního vzdělávání bylo akcentováno toto téma v nabídce seminářů. • V rámci protiepidemických opatření se konaly semináře on-line formou s různou úrovní kvality a využitelnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Umožnit motivovaným pedagogům najít tvořivé řešení k práci s heterogenní skupinou žáků (nejen žáků se SVP) prostřednictvím DVPP a sdílení zkušeností. • Podpořit pedagogy prostřednictvím vlastního prožitku realizovat diferencovaný způsob vyučování dle potenciálu každého žáka.
---	---	--

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.8 Podpora pedagogických, didaktických a manažerských kompetencí pracovníků ve vzdělávání

Jedním ze základních úkolů pedagogické práce je připravit mladou generaci na budoucí život ve světě, který se rychle mění, je stále dostupnější a otevřenější a je nutné učit se v průběhu celého života. Pro osobní i pracovní život jedince bude důležité praktické uplatnění znalostí a práce s informacemi. Je proto nezbytné maximálně vybavit mladou generaci kompetencemi využitelnými pro aktivní naplnění občanského, profesního i osobního života. V tomto smyslu je vhodné, aby byla zajištěna maximální podpora pedagogických pracovníků v této úloze průvodců mladé generace pro získání potřebných kompetencí co nejvíce podpořit.

Zaměřit vzdělávání více na získání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život je jedním ze dvou strategických cílů Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (dále „Strategie“). Druhým cílem uvedeným v této Strategii je snížení nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnění maximálního rozvoje potenciálu dětí, žáků a studentů. Těchto cílů má být dosaženo prostřednictvím pěti strategických linií, z nichž třetí je věnována podpoře pedagogických pracovníků. Školy mají být vedeny jako učící se organizace, které jsou schopny naplňovat potřeby svých žáků a komunit. Takové školy potřebují schopné ředitele a jejich kvalitní pedagogické vedení a dobře připravené a motivované učitele, kteří jsou v profesi spokojeni a dovedou vytvářet kvalitní a spravedlivé učební prostředí pro své žáky. Jedním z uváděných opatření je posílit roli ředitele jako lídra pedagogického procesu, ale také posílení odolnosti učitelů ke zvládnutí psychické zátěže, kterou s sebou náročná pedagogická profese přináší.

Dalším strategickým dokumentem na národní úrovni v oblasti školství je Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023. V rámci oblasti „Zlepšení podmínek pracovníků v regionálním školství“ je prioritním cílem podpora komplexního systému ucelené podpory profesního rozvoje učitelů i ředitelů zahrnující všechny prvky profesionalizačního kontinua. Uvedené mj. obnáší vytvoření systému ucelené podpory přispívajícího ke zvyšování profesního rozvoje vedoucích pracovníků v oblasti strategického řízení rozvoje škol a pedagogického vedení, a ucelené podpory učitelů v oblasti oborových didaktik, efektivních forem výuky se zaváděním moderních metod, práce s žáky ohroženými školním neúspěchem, účelné využívání prostředků informačních a komunikačních technologií, rozvoj kompetencí v oblasti formativního hodnocení, dovednost komunikace se zákonnými zástupci žáků, vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, primární prevence rizikového chování a dovednosti v oblasti rozvoje spolupráce učitele a asistenta pedagoga. Dalším prioritním cílem České republiky v této oblasti je podpora procesů strategického řízení rozvoje školy a pedagogického vedení, ve smyslu podpory společného plánování a realizace vize školy, která je sdílena všemi zapojenými aktéry, tj. vedením školy, pedagogickými i nepedagogickými pracovníky.

Na krajské úrovni je strategickým dokumentem v oblasti vzdělávání Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2020, který si klade za cíl vzdělávat a metodicky podporovat pedagogické a vedoucí pracovníky škol a školských zařízení. Tohoto cíle má být dosaženo prostřednictvím opatření, která mj. směřují k zajištění nabídky DVPP k prohlubování odbornosti učitelů v závislosti na struktuře poptávky a aktuálních potřebách a také k zajištění nabídky vzdělávání a metodické podpory pro efektivní výuku ve 21. století (zejména v oblastech odborného, jazykového, polytechnického vzdělávání, kariérového poradenství, ICT kompetencí, matematické a čtenářské gramotnosti, metod hodnocení).

Pro naplnění výše uvedených priorit a cílů zřizuje Moravskoslezský kraj svou příspěvkovou organizaci Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum, Nový Jičín,

příspěvková organizace (dále „KVIC“), která má z hlediska počtu nabízených vzdělávacích aktivit tradičně dominantní postavení mezi poskytovateli DVPP na území kraje. Organizace KVIC je partnerem probíhajícího krajského projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji II, ve kterém zabezpečuje širokou škálu aktivit zaměřených na osobnostně sociální a profesní rozvoj pedagogických pracovníků, leadership, vzájemné sdílení zkušeností, podporu spolupráce, a to v oblastech odborného vzdělávání, kariérového poradenství, polytechniky, podnikavosti a kreativity, výuky cizích jazyků, čtenářské, matematické a informatické gramotnosti. Tento projekt navazuje na projekt Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji, ve kterém byla oblast podpory rozvoje kompetencí pedagogických pracovníků jednou z prioritních oblastí.

Z hlediska základních východisek efektivity vzdělávání a naplnění cílů výše uvedených strategických dokumentů je v Moravskoslezském kraji pozitivem, že míra nekvalifikovanosti učitelů se pohybuje pod průměrem České republiky. Podíl učitelů, kteří pracovali ve školním roce 2020/2021 v mateřských školách bez potřebné odborné kvalifikace činil 4,6 % (průměr ČR 6,1 %), v základních školách 4,2 % (průměr ČR 8,5 %) a u středních škol byl tento podíl nekvalifikovaných učitelů 3,7 % (průměr ČR 5,3 %). Toto je faktor, který může zmírnit dopady na výsledky vzdělávání žáků související s některými níže uvedenými specifiky Moravskoslezského kraje.

Podle zjištění České školní inspekce vzdělávací výsledky žáka dominantně korelují s jeho socioekonomickým statusem. Moravskoslezský kraj má ve srovnání s ostatními kraji socioekonomický status žáků velmi nízký. V rámci kraje jsou ale regionální rozdíly, kdy nejnižší je tento status na Bruntálsku a Karvinsku, naopak nejvyšší je na Novojičínsku, Frýdecko-Místecku a Hlučínsku. Podprůměrný je v kraji také sociální kapitál. Další negativní charakteristikou Moravskoslezského kraje je rovněž výrazný podíl osob v ohrožené a strádající třídě. V tomto smyslu je vhodné podpořit osobnostní a profesní rozvoj učitelů a ředitelů, kteří pak budou připraveni na negativní faktory, které se mohou v některých školách vyskytovat. Podpora by měla být z hlediska maximální míry dostupnosti lokalizována do blízkosti škol, které pracují ve znevýhodněných podmínkách. Vhodné vzdělávání pedagogických pracovníků by mělo směřovat i k prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání (problematika předčasných odchodů ze vzdělávání se týká v Moravskoslezském kraji zejména oborů vzdělání s výučním listem kategorie dosaženého vzdělání E a H).

I přes náročnost pedagogické práce vyjadřovali pedagogové v Moravskoslezském kraji v šetření TALLIS 2018 poměrně vysokou spokojenost s prací učitele. Stres na pracovišti vnímají pedagogové v kraji ve zvýšené míře. Pozitivní zprávou je, že ve vnímání sebedůvěry vykazovali v porovnání s ostatními kraji pedagogové v Moravskoslezském kraji vůbec nejvyšší hodnoty. Je však nutné dodat, že vypovídací hodnoty těchto zjištění mohou být ovlivněny úzkou reprezentativností dotazovaného vzorku.

Česká školní inspekce v tematické zprávě „Společné znaky vzdělávání v úspěšných základních školách“ (prosinec 2021) definovala hlavní znaky úspěšných škol. Některá ze zjištění této zprávy lze aplikovat také v rámci středního a vyššího odborného školství. Podle zjištění je důležitým společným prvkem úspěšných škol vysoká kvalita pedagogického vedení školy. Ředitel je vůdčí osobou, nicméně vize a hodnoty školy orientované na kvalitu výuky a učení jsou vlastní také dalším aktérům školy. Pro úspěšné školy je také typické dlouhodobé a systematické utváření pedagogických sborů. Učitelé v těchto školách vyjadřují vysokou spokojenost s jejich prací, a to ze tří hlavních důvodů: přístup vedení školy, přátelský a soudržný kolektiv učitelů a celkově příjemné klima školy, včetně vztahů se žáky a jejich zákonnými zástupci. Tyto školy mají rovněž svou oporu v prominentních teoretických přístupech ke studiu kvality a efektivity ve vzdělávání (např. koncepty akademický optimismus, well-being žáků, růstové myšlení žáků).

SWOT analýza

Silné stránky:

- pozornost, která je věnována tomuto tématu jak na centrální, tak regionální úrovni;
- míra nekvalifikovanosti učitelů ve středních a vyšších odborných školách v Moravskoslezském kraji se pohybuje pod průměrem České republiky;
- zvyšování tarifních složek platu pedagogických pracovníků;
- činnost krajského zařízení DVPP s širokou a flexibilní nabídkou vzdělávání a působností vůči všem okresům kraje, existence pedagogické fakulty v kraji;
- dostupnost profesního rozvoje pedagogických pracovníků – možnost pro pedagogické pracovníky účastnit se širokého spektra vzdělávacích aktivit zdarma, on-line podoba kurzů DVPP.

Slabé stránky:

- náročnost pedagogické profese zejména v těch částech kraje, kde je zvýšený podíl žáků s nižším socioekonomickým statusem;
- vysoký podíl žáků, kteří předčasně odcházejí ze vzdělávání;
- rozdíly v kvalitě pedagogického řízení středních škol, nedostatečné zaměření profesního rozvoje ředitelů škol na oblast pedagogického řízení školy, nedostatek prostoru vedení škol pro řízení pedagogického procesu;
- objektivní překážky ztěžující pedagogickým pracovníkům účast na kurzech k rozvoji pedagogických kompetencí – obtížná uvolnitelnost pedagogických pracovníků z běžného pracovního rozvrhu, nedostatek času na kurzy DVPP, finanční zatížení účastníků kurzů v případě, že kurzy nejsou podporovány zaměstnavatelem nebo z jiných zdrojů;
- lpění na tradičním způsobu vzdělávání, nedostatečná ochota ředitelů a učitelů aplikovat inovativní přístupy ke zvýšení efektivity vzdělávání do školské praxe;
- rozdílná kvalita a roztržitost kurzů DVPP;
- DVPP ne vždy zohledňuje potřeby a zájmy pedagogického pracovníka;
- zvyšující se průměrný věk pedagogických pracovníků zejména ve středním odborném školství;
- rozdílné ICT kompetence pedagogických pracovníků.

Příležitosti:

- široká nabídka akreditovaného vzdělávání pro pedagogické pracovníky středních a vyšších odborných škol;
- možnost zapojení se do projektových aktivit financovaných ze zdrojů Evropské unie v oblastech osobnostně sociálního a profesního rozvoje ředitelů a učitelů, podpory vzájemné spolupráce mezi školami, personální podpory apod.;
- možnost využití kvalitních informačních zdrojů (zejména zpráv ČŠI) pro získání informací o úrovni vzdělávacího procesu a moderních přístupech v pedagogické praxi;
- využitelnost úspěšných metod z distančního vzdělávání do běžné pedagogické praxe pro zvýšení efektivity vzdělávání.

Hrozby:

- nedostatek financí pro zajištění oblasti podpory pedagogických pracovníků, ukončení této podpory z evropských nebo národních zdrojů;
- nedostatek kvalifikovaných a motivovaných učitelů, kteří by se chtěli věnovat náročné pedagogické profesi (velká pracovní zátěž, výše platu, vyrušující a nezvladatelní žáci, společenský status učitele);
- odchod erudovaných ředitelů a učitelů ze škol s ohledem na zvyšující se náročnost jejich práce;
- narůstající podíl osob v nízké sociální třídě;
- narůstající rozdíly v úrovni znalostí žáků, narůstající rozdíly v kvalitě škol;

- zastarávání odbornosti učitelů;
- omezená nabídka DVPP neuspokojující potřeby učitelů a ředitelů škol.

Vyhodnocení SWOT analýzy

Jedním ze základních předpokladů pro efektivní vzdělávání je kvalitní pedagogické vedení s jasnou vizí orientovanou na kvalitu výuky, vysoce odborně erudovaní, motivovaní a se svou prací spokojení pedagogičtí pracovníci, kteří tuto vizi sdílejí, a také přátelský a spolupracující kolektiv žáků a studentů, kteří budou vnímat vzdělávání jako celoživotní podmínku svého osobnostního i profesního růstu. Efekty kvalitní pedagogické práce pak mají nesporný pozitivní dopad nejen na osobní spokojenost a rozvoj jedince, ale projevují se i v rovině ekonomického růstu regionu a státu. Pozitivem v této souvislosti je pozornost, která je věnována tématu pedagogické práce, což se mj. projevuje v oblasti motivace k výkonu učitelské profese nebo také možnostmi v oblasti DVPP, které mohou pedagogové využít ke svému profesnímu růstu.

Podle zjištění České školní inspekce je významným faktorem, který ovlivňuje výsledky vzdělávání žáka, jeho socioekonomický status. V Moravskoslezském kraji, zejména v okresech Karviná a Bruntál, je socioekonomický status žáků velmi nízký. Negativní dopady, které plynou z uvedeného, lze zmírnit vhodným vzděláváním pedagogických pracovníků. Výhodou Moravskoslezského kraje je vysoká míra kvalifikovanosti pedagogických pracovníků, kteří působí ve školách a podpora této oblasti např. v podobě krajem zřizovaného zařízení po další vzdělávání pedagogických pracovníků nebo systematického zařazování této oblasti do projektových aktivit Moravskoslezského kraje.

Tabulka č. 19: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Podpory pedagogických, didaktických a manažerských kompetencí pracovníků ve vzdělávání**

Problém	Příčina	Cíl
Rozdíly v kvalitě poskytovaného vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> • Rozdílná úroveň leadershipu ve školách. • Náročný výkon pedagogické práce zejména při vyšším zastoupení žáků s nízkým socioekonomickým statusem. • Nemotivující a nekvalitní klima ve škole, učitelském sboru a žákovském kolektivu. • Nedostatečný rozvoj potenciálu každého žáka. • Nedostatečná komunikace s dalšími aktéry vzdělávacího procesu. • DVPP nezohledňující zájmy učitelů a potřeby školy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora budování kompetencí ředitelů škol jako leaderů organizace. • Sdílení příkladů inspirativní praxe mezi školami v oblasti přístupu ke kvalitě a efektivitě ve vzdělávání. • Podpora budování přátelského a spolupracujícího klimatu učitelského sboru, well-being učitelů. • Podpora učitelů při práci s žáky s náročným chováním a žáky ohrožené školním neúspěchem. • Podpora kompetencí pedagogických pracovníků v komunikaci se zákonnými zástupci žáků. • Maximální rozvoj potenciálu každého žáka (koncept růstového myšlení, formativního hodnocení, akademického optimismu). • Podpora budování přátelských a spolupracujících vztahů ve třídě, well-being žáků.

<p>Zastarávání odborností učitelů, nedostatečné využívání inovativních výukových nástrojů a metod ve vzdělávání, rozdíly v úrovni ICT kompetencí</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nové poznatky vědeckého vývoje v jednotlivých vzdělávacích oborech. • Dynamický rozvoj v oblasti ICT. • Nízká sebedůvěra učitele pro využívání inovativních nástrojů a metod ve vzdělávání nebo jejich neznalost. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prohlubování odbornosti učitelů. • Podpora oborových platforem pro výměnu zkušeností a sdílení inspirativních příkladů. • Zvýšení využívání inovativních výukových nástrojů a metod, které vedou ke zvýšení kvality a efektivity ve vzdělávání. • Zvyšování ICT kompetencí pedagogických pracovníků škol.
---	---	--

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.9 Rozvoj výuky cizích jazyků

Znalost cizích jazyků každého jedince obohacuje. Při učení cizího jazyka si člověk rozšiřuje svůj horizont osobních a společenských hodnot, poznává nové kultury, tradice a obohacuje svůj každodenní svět. Schopnost ovládat cizí jazyky nám otevírá další možnosti, a to jak v osobním, tak i pracovním životě.

V současné době jsou kladeny požadavky na funkční znalost cizích jazyků jako jeden ze zásadních předpokladů celoživotní uplatnitelnosti jednotlivce i konkurenceschopnosti celé ekonomiky (optimální znalost jednoho cizího jazyka je v dnešní době nezbytným předpokladem dobré uplatnitelnosti absolventa, v případě některých profesí se lze setkat s požadavky zaměstnavatelů na znalost dvou cizích jazyků). Nedostatečná jazyková vybavenost je jedním ze zásadních nedostatků absolventů škol, který jim komplikuje vstup a následné uplatnění na trhu práce.

O tom, že rozvoj výuky cizích jazyků je jednou z priorit Moravskoslezského kraje svědčí řada aktivit realizovaných nejen ze zdrojů Evropské unie, ale především z rozpočtu kraje. Již pátým školním rokem pokračuje podpora výuky anglického jazyka v šesti středních zdravotnických školách zřizovaných krajem, která se zaměřuje jednak na podporu žáků při přechodu ze základních na střední školu formou vyrovnávacích hodin, ale následně také na rozvoj odborné slovní zásoby a komunikativních dovedností žáků třetích a čtvrtých ročníků. Žáci tak získávají větší jistotu při slovním i písemném projevu a učitelé mohou snadněji a efektivněji pracovat se skupinami se stejnou úrovní znalostí. Žáci čtvrtých ročníků mají také možnost získat Osvědčení o základní znalosti anglického jazyka na úrovni B1.

Rovněž dlouhodobě podporovanou aktivitou je podpora výuky anglického jazyka zapojením rodilých mluvčích. Pilotáž proběhla ve druhém pololetí školního roku 2018/2019 a od té doby se do této aktivity zapojilo 57 středních a vyšších odborných škol a více než 11 000 žáků. Nespornou výhodou je především postupné odstraňování bariér při komunikaci, jako je např. nedostačující slovní zásoba nebo ostých a obavy z možných gramatických chyb. Školy, kromě finanční podpory ze strany kraje, oceňují také skutečnost, že se žáci mají možnost seznámit s cizí kulturou a poznat její tradice a zvyklosti.

Moravskoslezský kraj podporuje v oblasti cizích jazyků také pedagogické pracovníky. Díky spolupráci s Ostravskou univerzitou mělo 46 vyučujících anglického jazyka z 38 krajem zřizovaných středních a vyšších odborných škol možnost zapojit se do online webinářů vedených rodilým mluvčím, které byly zaměřeny na práci s informacemi, kritické myšlení a využití online nástrojů při výuce. Z důvodu pandemické situace musely být odloženy studijní pobyty pedagogů v Irsku, na Maltě a v Rusku, které jim mají pomoci především obohatit slovní zásobu a podpořit jejich metodické a didaktické kompetence. V tuto chvíli je však již připravováno jejich pokračování.

Jazykové vzdělávání je rovněž nedílnou součástí projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji II. Podporovány jsou aktivity napříč předměty se zaměřením jak na pedagogické pracovníky, tak na samotné žáky.

eTwinning má školám umožnit kontakt se zahraničními partnery, a to i přes současná cestovní omezení. Výhodou je možnost nastavení konkrétní náplně podle potřeb škol. Žáci tak mohou procvičovat i odbornou slovní zásobu, kterou potřebují a porovnat se se svými zahraničními vrstevníky.

Prezentiáda slouží nejen k procvičování prezentačních dovedností, ale především odborné slovní zásoby.

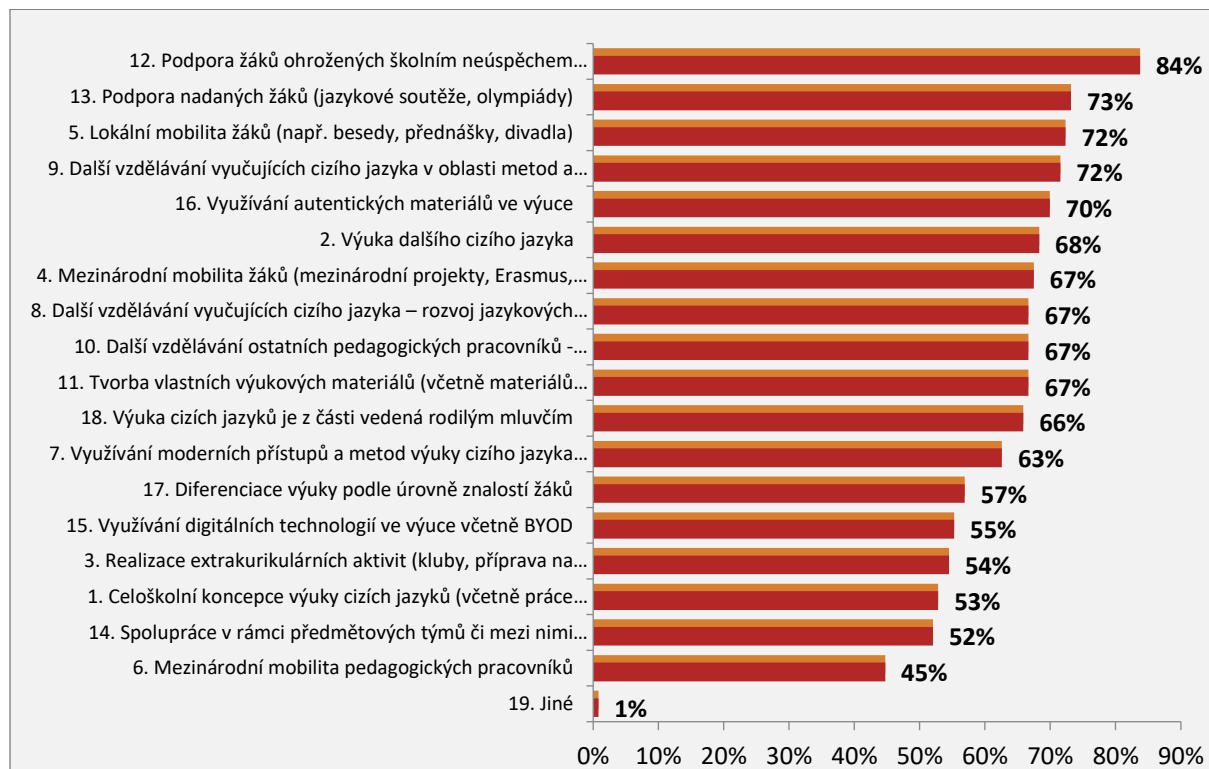
Den ve firmách má podpořit snahu, aby si žáci uvědomili nezbytnost znalosti cizího jazyka také v budoucím profesním životě. Realizovány jsou tedy exkurze u možných budoucích zaměstnavatelů (s ohledem na oborové zaměření školy) a žáci jsou seznámeni s provozem a fungováním firmy v anglickém jazyce.

Kroužky cizího jazyka jsou pro partnerské střední školy jednou z povinných aktivit a jsou zaměřovány na posílení slovní zásoby a podporu komunikačních dovedností podle aktuálních potřeb škol a žáků.

Samozřejmostí jsou kurzy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, které zajišťuje Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum, Nový Jičín, příspěvková organizace. Učitelé mají na výběr mezi kurzy zaměřenými na rozvoj odborné slovní zásoby, obecné angličtiny, ale také např. vedení tandemové výuky.

Dalším aspektem dokládajícím zájem škol o rozvoj v oblasti jazykové vybavenosti svých žáků a pedagogů je zapojení do projektů zjednodušeného vykazování. Celkem 196 šablon zaměřených na výuku CLIL ve středních a vyšších odborných školách, podporu tandemové výuky a DVPP využilo 94 škol.

Graf č. 31: Činnosti, na kterých se školy v rámci jazykového vzdělávání aktivně podílí

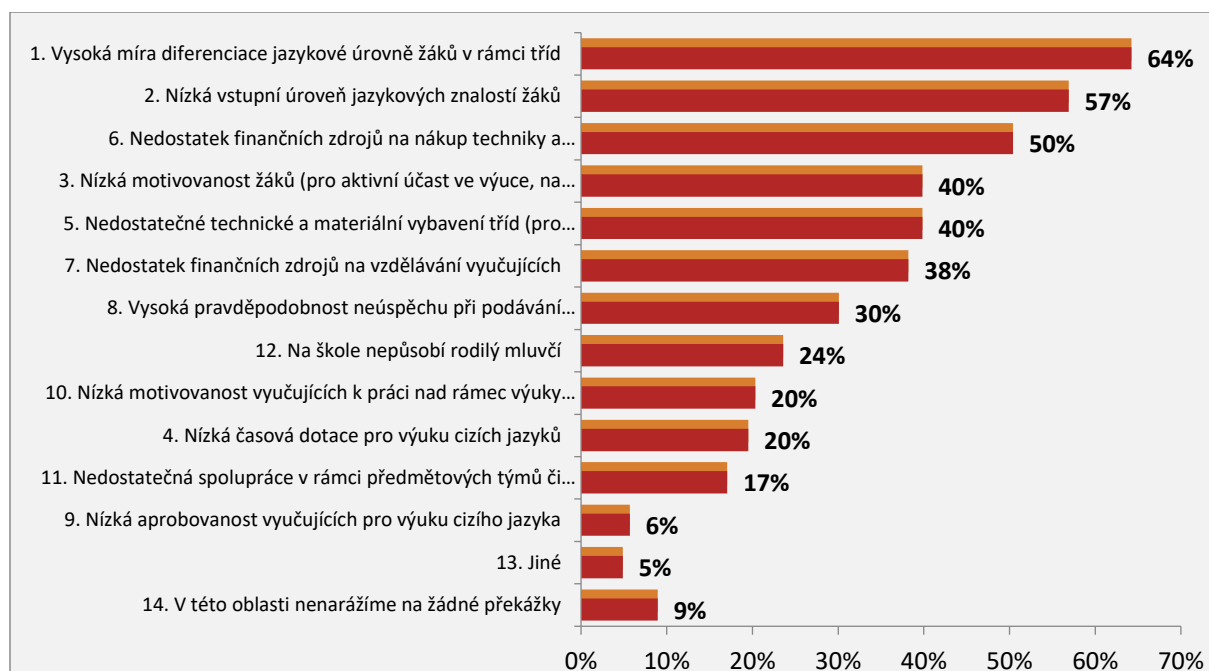

Zdroj: Dotazníkové setření III (NPI ČR)

Celá řada škol se pravidelně věnuje aktivitám na podporu jazykových kompetencí žáků, a to nejčastěji formou doučování nebo konzultací (84 %), dále podporují nadané žáky pořádáním jazykových soutěží a olympiád (73 %) a lokální mobilitu žáků např. návštěvy besed, přednášek nebo divadelních představení (72 %). 67 % škol podporuje také mezinárodní mobilitu žáků, především formou projektů Erasmus+, případně eTwinning. Pozadu nezůstávají ani při realizaci aktivit na podporu pedagogických pracovníků. 72 % škol uvedlo, že realizuje aktivity vedoucí k dalšímu vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti forem a metod práce s žáky a 67 % škol se zabývá jazykovým vzděláváním ostatních vyučujících.

Z dalších možností se školy zaměřují především na tvorbu vlastních výukových materiálů (67 %) a 68 % škol pak zavedlo výuku dalšího cizího jazyka.

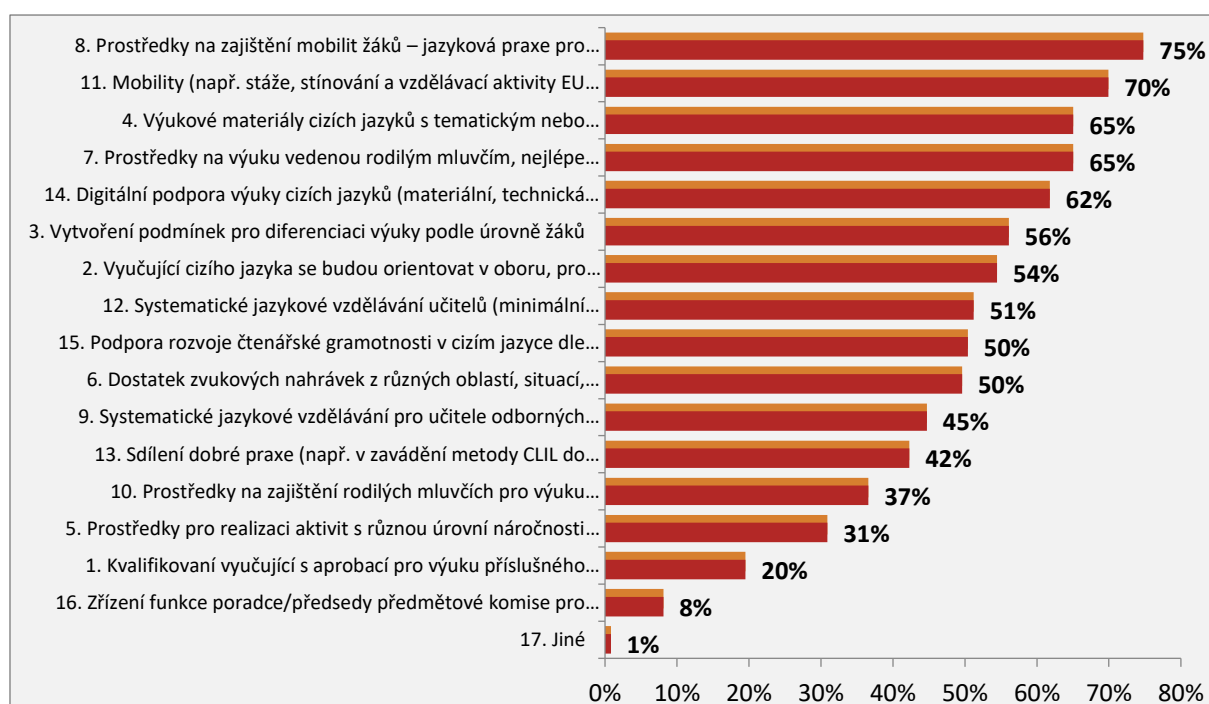
Graf č. 32: Překážky při realizaci činností v oblasti jazykového vzdělávání

Zdroj: Dotazníkové setření III (NPI ČR)

Mezi zásadní překážky, se kterými se školy potýkají, patří především nízká vstupní úroveň znalostí žáků při přechodu ze základních škol (57 %) a s tím související vysoká míra diferenciacie v rámci jednotlivých tříd (64 %). Školy sice ve značné míře poskytují podporu žákům formou doučování, nicméně rozdíly mezi žáky jsou nejčastěji uváděnou překážkou. Výrazným problémem, který se týká také v oblasti výuky cizích jazyků je nedostatek finančních zdrojů na nákup techniky a výukových materiálů (50 %), technické a materiální vybavení tříd (40 %), ale také na další vzdělávání pedagogických pracovníků (38 %).

Graf č. 33: Opatření, která by školám pomohla v oblasti jazykového vzdělávání

Zdroj: Dotazníkové setření III (NPI ČR)

Z výstupů dotazníkového šetření realizovaného Národním pedagogickým institutem České republiky ve druhé polovině roku 2020 vyplývá, že nejvíce by školám pomohly prostředky na zajištění mobility žáků a vyučujících (75 % a 70 %), dále prostředky na výuku vedenou rodilými mluvčími, prostředky na výukové materiály s tematickým nebo odborným zaměřením (shodně 65 %) a digitální podporu výuky formou materiální a technické podpory a přípravy vyučujících (62 %).

SWOT analýza

Silné stránky:

- podpora škol ze strany Moravskoslezského kraje prostřednictvím aktivit financovaných z rozpočtu MSK a zdrojů Evropské unie;
- široké možnosti zapojení žáků i pedagogů do aktivit zaměřených na zvyšování jazykových kompetencí;
- zájem škol o zapojení do projektů a aktivit, včetně DVPP, mezinárodních mobilit žáků a pedagogů a dalších.

Slabé stránky:

- zajištění dostatečného počtu kvalifikovaných rodilých mluvčích s potřebným pedagogickým vzděláním a zároveň ovládajících odbornou slovní zásobu;
- nízká vstupní úroveň jazykových znalostí žáků a s tím související obtížné zajištění návaznosti při přechodu ze základní na střední školu;
- nedostatek finančních zdrojů na nákup techniky, výukových materiálů a vybavení tříd.
- nedostatečná nabídka šablon zaměřených na jazykové vzdělávání v rámci projektů zjednodušeného vykazování.

Příležitosti:

- projekty realizované prostřednictvím programu Erasmus+ a projekty zjednodušených forem vykazování, využití spolupráce s dalšími subjekty (Fulbrightova nadace, British Council a další);
- široká nabídka kurzů DVPP a dalších aktivit realizovaných v rámci projektu OKAP sloužících k podpoře jazykových kompetencí, ale také ke zvýšení motivace ke studiu cizích jazyků;
- využití nových metod výuky, jako např. online aplikace a platformy;
- podpora snižování rozdílů v jazykové úrovni žáků v rámci tříd.

Hrozby:

- zvýšená finanční a administrativní zátěž škol;
- řada odborných škol se zaměřuje spíše na praktickou přípravu žáků a jazykové vzdělávání často zůstává na okraji jejich zájmu
- nedostatečné technické a materiální vybavení škol;
- nízká motivace žáků (nezájem o zapojení do aktivit nad rámec povinné výuky).

Vyhodnocení SWOT analýzy

Pozitivním aspektem je skutečnost, že vysoký podíl škol pracuje jak s žáky jazykově nadanými, tak s žáky ohroženými školním neúspěchem. Vedení škol podporuje žáky i pedagogy v prohlubování jazykových znalostí a zapojují se do řady různých aktivit a projektů. Díky podpoře ze strany Moravskoslezského kraje a řadě projektů financovaných ze zdrojů EU je podpora jazykového vzdělávání relativně dostupná. Rizikem, které se s tímto pojí je bohužel zvýšená administrativní zátěž a vysoké nároky kladené na realizaci a vykazování aktivit.

Přestože vedení škol i pedagogové si uvědomují důležitost jazykové vybavenosti, stále přetrvává problém s motivací žáků, kteří nevidí, jak by jim jazykové vzdělání mohlo rozšířit možnosti budoucího profesního uplatnění.

Již „tradičním“ problémem je pak zejména nedostatek finančních prostředků na vybavení škol, ale také na pořízení pomůcek a výukových materiálů. I nadále se školy potýkají s nízkou úrovní znalostí žáků nastupujících do prvních ročníků a s tím související vysokou mírou diferenciací v jednotlivých třídách.

Tabulka č. 20: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Rozvoje výuky cizích jazyků**

Problém	Příčina	Cíl
Vysoká míra diferenciací v rámci tříd	<ul style="list-style-type: none"> • Značné rozdíly v úrovni znalostí při přechodu ze ZŠ. • Neexistuje jednotná úroveň CJ, kterou by žáci při výstupu ze ZŠ měli ovládat. • Zaměření výuky na teoretickou (pasivní) znalost jazyka, ne na aktivní znalost (nedostatek kvalifikovaných učitelů a rodilých mluvčích). 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace projektů ke zkvalitnění jazykového vzdělávání. • Podpora aktivit nad rámec výuky, sloužících k vyrovnávání úrovně žáků.
Nedostatek finanční zdrojů na nákup vybavení, pomůcek a výukových materiálů	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné nebo chybějící materiály s tematickým nebo odborným zaměřením. • Nedostatek zvukových nahrávek z různých oblastí, situací, žánrů apod. • Chybějící digitální podpora výuky cizích jazyků (materiální, technická podpora, příprava vyučujících). 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora modernizace vybavení a infrastruktury škol. • Využití finančních prostředků EU k modernizaci vybavení a výukových prostor a k podpoře výuky a přípravy vyučujících
Nedostatečné jazykové kompetence absolventů škol	<ul style="list-style-type: none"> • Nízká motivace žáků pro aktivní účast ve výuce, případně při aktivitách nad rámec výuky. • Výuka se stále zaměřuje spíše na pasivní znalost jazyka, než na tu aktivní. 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace projektů ke zkvalitnění jazykového vzdělávání. • Podpora motivace žáků ke studiu cizích jazyků. • Podpora zahraničních mobilit žáků a PP. • Podpora zapojení rodilých mluvčích do výuky.

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.10 Podpora celoživotního vzdělávání

Podle Evropského pilíře sociálních práv má každý právo na kvalitní a inkluzivní všeobecné a odborné vzdělávání a celoživotní učení, aby si udržel a nabyl dovednosti, které mu umožní účastnit se plně života společnosti a úspěšně zvládat přechody na trhu práce. V současné době se požadavky na kompetence jedince změnilly, neboť stále důležitější roli jak v osobním, tak i pracovním životě zastává automatizace a technologie.

Rada Evropské unie ve svém Doporučení ze dne 22. května 2018 členskými státy doporučuje podporovat rozvoj klíčových kompetencí. Tyto klíčové kompetence pak v tomto dokumentu definuje jako kompetence, jež všichni potřebují ke svému osobnímu naplnění a rozvoji, zaměstnatelnosti, sociálnímu začlenění, udržitelnému způsobu života, úspěšnému životu v pokojných společnostech, zvládnutí životních nároků s vědomím významu zdraví a aktivnímu občanství. Referenční rámec zahrnuje osm klíčových kompetencí: kompetence v oblasti gramotnosti; kompetence v oblasti mnohojazyčnosti; matematická kompetence a kompetence v oblasti přírodních věd, technologií a inženýrství; digitální kompetence; personální a sociální kompetence a kompetence k učení; občanská kompetence; podnikatelská kompetence a kompetence v oblasti kulturního povědomí a vyjadřování.

Klíčové kompetence mají být rozvíjeny od raného dětství po celý život v dospělém věku, a to prostřednictvím formálního, neformálního a informálního učení. Rolí vzdělávacího systému je mj. vytvářet u žáků pozitivní vztah k učení a připravit je na to, že se budou kontinuálně učit v průběhu celého života novým věcem. Podle Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ se nedílnou součástí celoživotního učení musí stát občanské vzdělávání, vzdělávání pro udržitelný rozvoj a rozvoj digitálních kompetencí. V tomto ohledu je ve Strategii doporučeno podpořit oblast vzdělávání dospělých prostřednictvím dostatečné nabídky a dostupnosti kurzů neprofesního vzdělávání vedoucích k rozvoji funkční gramotnosti a občanských kompetencí. MŠMT v tomto strategickém dokumentu uvádí také podporu zejména středních a vysokých škol v jejich roli poskytovatele dalšího vzdělávání. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2020 si klade za cíl v této oblasti zvýšit motivaci k dalšímu vzdělávání a podpořit další vzdělávání v rámci celoživotního učení.

Účast dospělých na celoživotním učení byla na evropské úrovni jedním z kritérií Strategického rámce evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020 – Education and Training 2020). Cílem bylo dosáhnout do roku 2020 v průměru nejméně 15 % dospělých, kteří se účastní celoživotního učení v EU. Tuto hodnotu dlouhodobě převyšují zejména severské země Švédsko, Finsko a Dánsko. Česká republika ani Moravskoslezský kraj této referenční hodnoty nedosahují. Účast je sledována Eurostatem pomocí dlouhodobě zavedeného a nejčastěji používaného indikátoru: podíl osob, které se v uplynulých čtyřech týdnech účastnily jakékoli formy vzdělávání (formálního nebo neformálního), na populaci ve věku 25-64 let (%). Od roku 2017 můžeme jak u České republiky, tak i v Moravskoslezském kraji sledovat setrvalý pokles hodnot tohoto indikátoru. V roce 2020 byla hodnota tohoto ukazatele za Českou republiku 5,5 %, což je proti předešlému roku výrazný pokles o 2,6 p. b. V Moravskoslezském kraji byla hodnota tohoto indikátoru 6,5 % (pokles o 2,1 p. b.), což představuje umístění, v rámci 8 regionů soudržnosti NUTS 2, na 3. místě za regionem Praha (9,2 %) a regionem Jihovýchod (6,9 %).

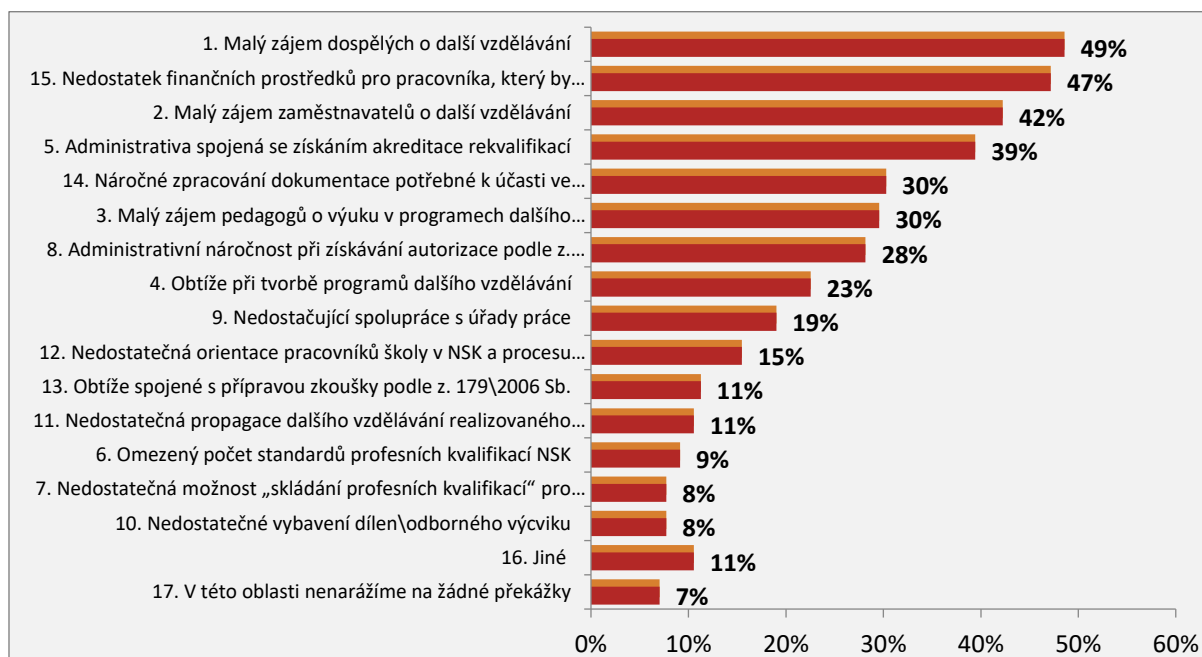
Tabulka č. 21: Účast dospělé populace na vzdělávání (v %)

Země, kraj/rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EU-27 a Velká Británie	9,3	9,1	8,9	9,0	10,5	10,7	10,8	10,8	11,0	11,1	11,3	9,2*
ČR	7,1	7,8	11,6	11,1	9,7	10,0	8,5	8,8	9,8	8,5	8,1	5,5
MSK	6,0	5,6	12,1	11,3	11,8	10,0	9,2	10,8	11,2	8,9	8,6	6,5

Zdroj: Databáze Eurostatu (* bez Velké Británie)

V evropském kontextu nižší zapojení dospělých, a tedy i jejich malý zájem o aktivity dalšího vzdělávání, jak v rámci České republiky, tak Moravskoslezského kraje, odpovídal v dotazníkovém šetření NPI ČR nejčastěji uváděné překážce, na kterou střední a vyšší odborné školy v Moravskoslezském kraji při realizaci dalšího vzdělávání narážely. Ve srovnání s průměrem ČR byla překážka spočívající v malém zájmu dospělých o další vzdělávání v Moravskoslezském kraji uváděna mírně nadprůměrně (průměr ČR – 46 %, průměr MSK – 49 %). Tento nízký zájem může být spojen s nedostatečnou informovaností veřejnosti o možnostech a výhodách dalšího vzdělávání. V této souvislosti je od dubna 2019 realizován projekt Národního pedagogického institutu UpSkilling, v rámci něhož vznikla v krajích síť koordinátorů, kteří se mj. zaměřují na informování klíčových aktérů v oblasti dalšího vzdělávání a profesních kvalifikací o možnostech vzájemné spolupráce a zvýšení informovanosti a propagace Národní soustavy kvalifikací. Na zjištění dalších možných oblastí spolupráce firem a škol se také zaměřuje i aktuálně probíhající projekt Moravskoslezského kraje Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji II. Dále mezi školami uváděné nejčastější překážky bránící realizaci vzdělávání dospělých patřily: nedostatek finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval oblast dalšího vzdělávání ve škole (47 %), malý zájem zaměstnavatelů o další vzdělávání (42 %), administrativu spojenou se získáním akreditace rekvalifikací (39 %), náročné zpracování dokumentace potřebné k účasti ve výběrových řízeních (30 %), malý zájem pedagogů o výuku v programech dalšího vzdělávání (30 %), administrativní náročnost při získání autorizace podle z. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon 179/2006 Sb.“). Tyto překážky jsou souhrnně znázorněny v grafu č. 34.

Graf č. 34: **Překážky při realizaci činností v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení**

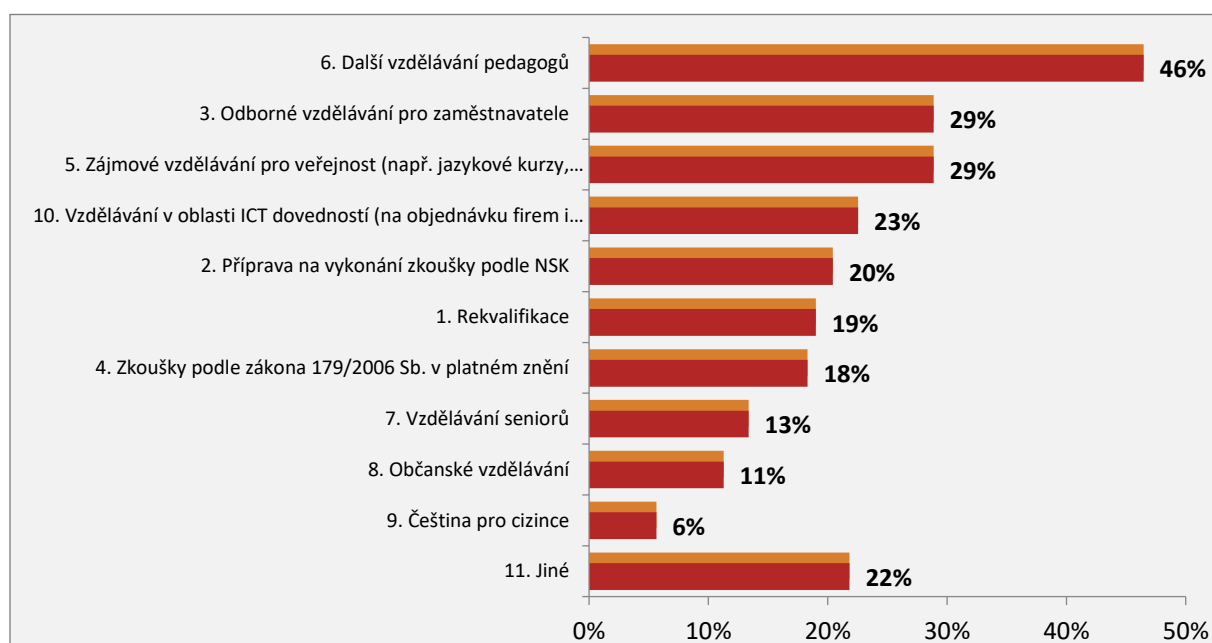
Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

V oblasti profesního vzdělávání dospělých zastávají střední a vyšší odborné školy v Moravskoslezském kraji nezastupitelnou úlohu, neboť jsou významnými zástupci autorizovaných osob podle zákona č. 179/2006 Sb. K září 2021 bylo v Moravskoslezském kraji 121 autorizovaných osob, které měly 407 autorizací profesních kvalifikací, z toho bylo 27 škol, které měly 196 autorizací. Proti stejnému měsíci předchozího roku se ale jedná o pokles jak v počtu autorizovaných osob, tak v počtu autorizací. Z hlediska poptávky veřejnosti po zkouškách profesních kvalifikací je největší zájem o ty profesní kvalifikace, které podmiňují výkon určité činnosti nebo povolání. S oblastí profesních kvalifikací úzce

souvisí také oblast rekvalifikací. Střední školy nabízejí rekvalifikační kurzy, které jsou zaměřeny na obor vzdělání či jeho část. Podíl rekvalifikačních kurzů ve školním roce 2020/2021 realizovaných školami v Moravskoslezském kraji na jejich celkovém počtu činil 25 %.

Ačkoliv realizace rekvalifikací a profesních kvalifikací je důležitou součástí profesního vzdělávání dospělých, podle dotazníkového šetření NPI ČR se střední a vyšší odborné školy v Moravskoslezském kraji nejvíce zapojují do uskutečňování jeho specifické kategorie, kterou je další vzdělávání pedagogických pracovníků. Aktivní podíl na této činnosti uvedlo 46 % škol. Shodně 29% zastoupení na činnostech dalšího vzdělávání školy uvedly v oblastech odborného vzdělávání pro zaměstnavatele a zájmového vzdělávání pro veřejnost, následované oblastí vzdělávání v ICT kompetencích (23 %). Zapojení do přípravy na vykonání zkoušky dle NSK uvedlo 20 % škol a na rekvalifikacích pak 19 % škol. Více o činnostech dalšího vzdělávání, na kterých se střední a vyšší odborné školy v Moravskoslezském kraji aktivně podílí, uvádí graf č. 35.

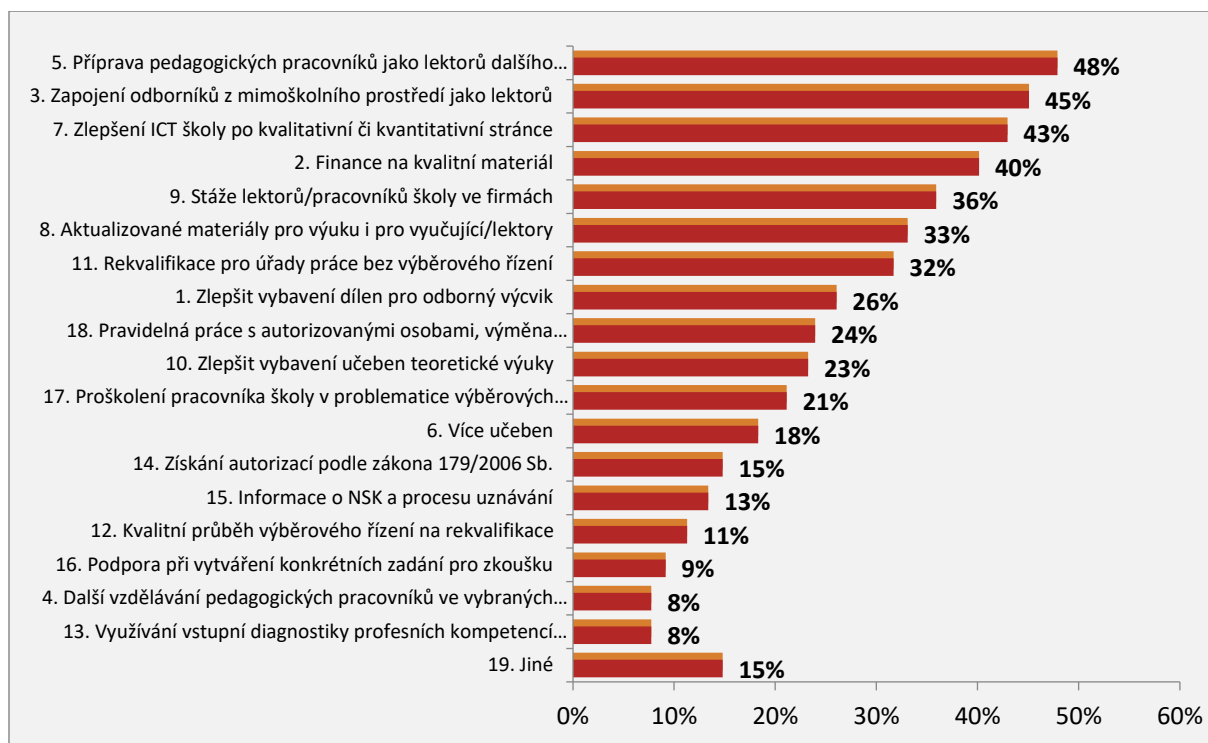
Graf č. 35: Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení podílí

Zdroj: Dotazníkové šetření III (NPI ČR)

Středním a vyšším odborným školám v Moravskoslezském kraji by podle zjištění pro zvýšení aktivit v oblasti celoživotního učení nejvíce pomohla příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (48 %), dále zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (45 %), zlepšení ICT školy (43 %), finance na kvalitní materiál (40 %) a stáže lektorů/pracovníků školy ve firmách (36 %). Většina těchto uváděných aktivit byla realizována v rámci krajského implementačního projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji a realizuje se i rámci aktivit aktuálně probíhajícího projektu Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji II. Více o školami uváděných opatřeních na podporu celoživotního zobrazuje graf č. 36.

Graf č. 36: **Opatření, která by školám pomohla v oblasti rozvoje škol jako center celoživotního učení**

Zdroj: Dotazníkové setřetí III (NPI ČR)

SWOT analýza

Silné stránky:

- potenciál středních a vyšších škol pro realizaci aktivit naplňujících koncept celoživotního učení jedince;
- významné zastoupení středních a vyšších odborných škol jako autorizovaných osob pro realizaci zkoušek profesních kvalifikací;
- podpora středních škol pro naplnění konceptu škol jako center celoživotního učení v projektech Moravskoslezského kraje Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v Moravskoslezském kraji I a II;
- finanční přínos z realizace dalšího vzdělávání.

Slabé stránky:

- nízká účast dospělých na dalším vzdělávání;
- nedostatečné informace veřejnosti o možnostech a nabídce dalšího vzdělávání realizovaného středními a vyššími odbornými školami, marketing škol zaměřený především na počáteční vzdělávání;
- náročnost realizace dalšího vzdělávání při současně uskutečňovaném počátečním vzdělávání;
- neochota některých ředitelů středních a vyšších odborných škol a pedagogů poskytovat další vzdělávání, další vzdělávání jako doplňková činnost;
- nedostatečné zkušenosti některých ředitelů škol s realizací profesních kvalifikací a rekvalifikací;
- nízké povědomí veřejnosti o možnostech využití Národní soustavy kvalifikací;
- finanční náročnost kurzů dalšího vzdělávání.

Příležitosti:

- využití potenciálu středních a vyšších odborných škol pro realizaci dalšího vzdělávání;
- rozšíření nabídky dalšího vzdělávání v návaznosti na počáteční vzdělávání škol, poptávku veřejnosti a strategické záměry Evropské unie a České republiky;
- další vzdělávání jako nástroj ke zvýšení konkurenceschopnosti regionu;
- realizace projektů hrazených z Evropské unie zaměřených na vzdělávání dospělých;
- navazování nových partnerství se sociálními partnery, firmami, Úřady práce;
- lepší informování veřejnosti o činnosti středních a vyšších odborných škol, zlepšení marketingu.

Hrozby:

- absence zájmu veřejnosti o další vzdělávání;
- absence podpory oblasti dalšího vzdělávání;
- snižování zastoupení škol jako autorizovaných osob;
- neochota ředitelů škol a pedagogických pracovníků podílet se na realizaci dalšího vzdělávání;
- nedostatečná informovanost veřejnosti o přínosech dalšího vzdělávání a neznalost možností využití dalšího vzdělávání.

Vyhodnocení SWOT analýzy

Střední a vyšší odborné školy v Moravskoslezském kraji jsou jak po odborné personální stránce, tak i stále se zlepšujícím materiálním vybavením predeterminovány k naplnění konceptu center celoživotního učení. Negativem je ale stále nízký zájem veřejnosti o účast na dalším vzdělávání. V případě profesního dalšího vzdělávání může být nízký zájem dospělých způsoben relativně nízkou mírou nezaměstnanosti v kraji. O tomto svědčí i skutečnost, že nejvíce rekvalifikačních kurzů dlouhodobě realizují střední školy v okrese Karviná, tj. v okrese s nejvyšším podílem nezaměstnaných v kraji. Důvodem nízké účasti na dalším vzdělávání může být také finanční náročnost kurzů, nedostatečná informovanost veřejnosti o nabídce a možnostech středních a vyšších odborných škol poskytovat další vzdělávání.

Tabulka č. 22: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Podpory celoživotního vzdělávání**

Problém	Příčina	Cíl
Nízká účast dospělých na dalším vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> • Nabídka kurzů dalšího vzdělávání nereflakující zájem veřejnosti. • Nedostatečná propagace nabídky dalšího vzdělávání středních a vyšších odborných škol, marketing škol zaměřený především na počáteční vzdělávání. • Finanční náročnost kurzů dalšího vzdělávání. • Nedostatečná spolupráce středních a vyšších odborných škol a dalších subjektů (ÚP, firmy apod.). • Absence systémové podpory dalšího vzdělávání.	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora vzniku nových kurzů dalšího vzdělávání. • Propagace dalšího vzdělávání středních a vyšších odborných škol. • Podpora spolupráce škol a dalších subjektů (ÚP, firmy apod.).
Nedostačující zapojení středních a vyšších odborných škol	<ul style="list-style-type: none"> • Absence potřebného materiálně-technického zázemí středních a vyšších odborných škol.	<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení materiálně-technického zázemí škol pro realizaci dalšího vzdělávání.

<p>do vzdělávání dospělé populace</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Chybějící personální kapacity pro realizaci dalšího vzdělávání. • Nedostatečná motivace a podpora ředitelů a pracovníků škol v oblasti vzdělávání dospělé populace. • Náročné zpracování potřebné dokumentace zejména u profesního vzdělávání dospělé populace (rekvalifikace a profesní kvalifikace). 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora středních a vyšších odborných škol v realizaci občanského, zájmového a profesního vzdělávání dospělé populace.
--	--	--

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

2.11 Podpora vytváření komplexního systému hodnocení škol na úrovni kraje

Evaluace škol představuje nezastupitelný prvek v komplexní problematice školství. Smyslem provádění jakéhokoli hodnocení ve školách by mělo být zejména zvýšení kvality poskytovaného vzdělávání pomocí implementace (externích nebo interních) intervencí, posílení jejich efektivity, popsání mechanismů jejich fungování a poskytnutí všem zainteresovaným stranám podklady, na jejichž základě mohou rozhodnout o jejich dalším směřování.

Na problematiku hodnocení škol v ČR je možno nahlížet z různých úhlů pohledu. Jedním z nich je hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, jenž je v kompetenci České školní inspekce, která, nad rámec své běžné inspekční činnosti, realizuje projekt **Komplexní systém hodnocení (ČŠI 2017-2022, proj. číslo. CZ.02.3.68/0.0/0.0/15_001/0000751)**. Tento navazuje na projekt **AUTOEVALUACE – Vytváření systému a podpora škol v oblasti vlastního hodnocení aneb Cesta ke kvalitě (Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Individuální projekt národní, NÚV, 2009–2012)**. Výsledkem těchto aktivit by mělo být propojení externího a interního hodnocení škol a školských zařízení na různých úrovních. Další možný úhel pohledu nabízí hodnocení z pohledu zřizovatelů škol, kteří tuto možnost mají dānu přímo Zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), jenž v § 12 odst. 5 stanoví, že: „*Hodnocení školy a školského zařízení může provádět také jejich zřizovatel podle kritérií, která předem zveřejní.*”

Kromě výše zmíněných dvou pohledů pak existuje i řada dalších strategických dokumentů na národní a regionální úrovni, které tuto problematiku rovněž neopomíjejí. Zejména jde o **Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+**, která v kapitole Podpora a řízení škol zmiňuje cíl: „*Vybudování funkčního systému podpory škol, který přispěje ke zvýšení kvality vzdělávání, spolupráci, zefektivnění řízení škol a školské soustavy a ke snížení nerovností ve vzdělávání*“. Bližší toto téma rozpracovává v Opatření č. 5 *Efektivní spolupráce zřizovatelů, ředitelů a úředníků*, jehož cílem je posílení efektivní spolupráce mezi zřizovateli, vedením škol, úředníky a MŠMT s pozitivním dopadem na rozvoj vzdělávacího systému prostřednictvím zvyšování kompetencí, znalostí a dovedností těchto aktérů a růstem jejich vzájemné důvěry. Rovněž **aktuálně platný Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR** tuto problematiku zmiňuje a zdůrazňuje že: „*i v následujícím období bude všem popsaným činnostem a aktivitám vykonávaným v rámci externího hodnocení škol a školských zařízení i celého vzdělávacího systému věnována patřičná pozornost, přičemž stěžejní procesní prvky externího hodnocení budou nadále posilovány...*”³. V Moravskoslezském kraji je zájem o tuto problematiku historicky ukotven zejména v **Dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji**. Ke zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání se MSK rovněž zavázal i ve svém aktuálním koaličním **programu VIZE 2030**, k čemuž může i připravovaná podpora vytváření komplexního systému hodnocení škol jejich zřizovatelem nemalou měrou pomoci. Naplňování této krajské vize je možné i díky již realizovaným aktivitám v této oblasti v rámci projektu KAP MSK.

V rámci předchozího projektu KAP MSK se realizovala zejména příprava a sjednocení strategických dokumentů (konkrétně šlo o Tabulky do Výroční zprávy školy a Strategii rozvoje školy), u kterých se předpokládá, že budou sloužit nejenom jako jednotné podklady pro přípravu budoucích výročních zpráv o činnosti škol, ale také jako zdroje dat, jež budou následně vyhodnocovány a analyzovány pro získání reálného přehledu o aktuálním stavu hodnocených škol. I přes omezení, která byla způsobena pandemií koronaviru, byla zahájena pilotáž sběru dat ze středních škol zřizovaných Moravskoslezským krajem, u které se předpokládá její pokračování i v následujícím období tak, aby bylo možné připravit objektivní kritéria hodnocení, která zmiňuje školský zákon.

³ Zdroj: DZ ČR 19-23, kap. F. Hodnocení žáků, škol a školského systému

Detailněji byly realizované aktivity popsány v Vyhodnocení Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje II. Na základě předešlé zkušenosti a vzhledem ke kontinuitě projektu do budoucího období si jsme vědomi následujících silných a slabých aspektů této problematiky včetně příležitostí a hrozeb, které předkládáme níže ve SWOT analýze.

SWOT analýza:

Silné stránky:

- podpora idey hodnocení škol zřizovatelem, vedením kraje i Odboru školství, mládeže a sportu Krajského úřadu MSK na základě dlouhodobého zájmu o zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání ve školách zřizovaných krajem;
- nastavená spolupráce s metodiky projektu poskytující cennou zpětnou vazbu a náhled na aktuální situaci ve středních školách, včetně zohlednění specifik různých typů SŠ;
- získání reálného obrazu o aktuálním stavu škol díky obsahu připravených unifikovaných souborů, následná eliminace dodatečných dotazníkových šetření ve školách a zjednodušení administrativní přípravy škol při tvorbě Výroční zprávy o činnosti školy.

Slabé stránky:

- značná časová náročnost na přípravu (díky komplexnosti tématu) a nutnost zohlednění různorodosti jednotlivých typů SŠ;
- náročnost na technické, personální a administrativní zabezpečení kontinuity aktivit (zejména nutnost pravidelné či nárazově zvýšené komunikace mezi všemi zapojenými účastníky s ohledem k jejich vysoké pracovní vyčerpání);
- složitost dané problematiky při jejím komplexním pojetí a s tím související různě chápaná citlivost tématu mezi všemi aktéry v oblasti vzdělávacího procesu vyžadující zejména změnu zaběhlého systému práce a manažerského uvažování.

Příležitosti:

- možnost navázání užší spolupráce zřizovatele a ředitelů středních škol, nastavení pravidelné komunikace a možnost obousměrné diskuze, zlepšení informovanosti zřizovatele o aktuálním dění a vývoji situace ve školách;
- sdílení příkladů dobré praxe v rámci pilotáže na základě sběru dat ze SŠ;
- využití dostupných online platforem (MS TEAMS, SHAREPOINT, případně dalších) jako nástroje pro zjednodušení práce a snížení administrativní a organizační náročnosti při realizaci aktivity (zejména při nepříznivé epidemiologické situaci);
- vznik odborného pracovního týmu, který by se věnoval danému tématu komplexně včetně prohloubení spolupráce s metodiky.

Hrozby:

- nepředvídatelná epidemiologická situace a s ní související restriktce při provozu zainteresovaných organizací – opakované omezování běžných aktivit a s tím související odsunutí prací a stanovených termínů při přípravě výstupů projektu, následné zkreslení dat ze SŠ za dané období, protože obvyklé aktivity nebudou probíhat;
- zachování objektivnosti při zohlednění specifik všech typů SŠ;
- dostatečná motivovanost ředitelů škol k přijetí idey hodnocení škol a případné (ne)přijetí změny strategického uvažování vedení škol;
- přijímané legislativní změny a aktualizace v průběhu školního roku, které se obtížně implementují do již připravených dokumentů pro daný školní rok;
- omezené finanční zdroje na zajištění realizace akce.

Tabulka č. 23: **Definice problémů, příčin a cílů za oblast Podpory vytváření komplexního systému hodnocení škol zřizovatelem**

Problém	Příčina	Cíl
<p>Složitost problematiky promítající se do kritérií hodnocení při zohlednění specifik všech typů SŠ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Existence různých typů SŠ, obtížné udržení objektivnosti při nastavování kritérií hodnocení a rozdílně vnímaná citlivost tématu u všech zúčastněných aktérů vzdělávacího procesu 	<ul style="list-style-type: none"> • Připravit kritéria hodnocení a zrealizovat hodnocení středních škol jejich zřizovatelem.

Zdroj: OŠMS KÚ MSK

Seznam zkratek

CLIL	Content and Language Integrated Learning
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
CŽU	Celoživotní učení
CŽV	Celoživotní vzdělávání
DFV	Denní forma vzdělávání
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZ ČR	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019-2023
DZ MSK	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2020
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
HW	Hardware
ICT	Informační a komunikační technologie
IROP	Integrovaný regionální operační program
JZZ	Jednotná závěrečná zkouška
KAP MSK	Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje III
KP	Kariérové poradenství
KÚ MSK	Krajský úřad Moravskoslezského kraje
KVIC	Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum, Nový Jičín, příspěvková organizace
MSK	Moravskoslezský kraj
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	Maturitní zkouška
NPI ČR	Národní pedagogický institut České republiky
NSK	Národní soustava kvalifikací
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
OKAP	Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK II
OP JAK	Operační program Jan Amos Komenský
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OŠMS	Odbor školství, mládeže a sportu
PP	Pedagogický pracovník
RIS MKS	Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje 2021-2027
RVP	Rámcový vzdělávací program
SRK MSK	Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019-2027
SŠ	Střední školy
SVP	Speciální vzdělávací potřeby
SW	Software
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
ŠPZ	Školní poradenské zařízení
ŠVP	Školní vzdělávací program
ÚP	Úřad práce
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
VZ MSK	Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Moravskoslezském kraji za školní rok 2020/2021
ZŠ	Základní škola

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

KRAJSKÝ AKČNÍ PLÁN ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE III

AKTUALIZACE ANALÝZY POTŘEB V ÚZEMÍ

Odbor školství, mládeže a sportu
Krajského úřadu Moravskoslezského kraje

Ostrava
Květen 2023

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje III
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/20_082/0022932

Aktualizace Analýzy potřeb v území

V této kapitole budou rozpracována zjištěná data, která vzešla z dodatečného dotazníkového šetření MŠMT, které probíhalo na školách na konci roku 2022. Toto šetření zahrnovalo data pro dvě oblasti: *Rozvoj potenciálu každého dítě/ žáka/ studenta/ účastníka neformálního vzdělávání* a *Podpora pedagogických, didaktických a manažerských kompetencí pracovníků ve vzdělávání*. Výsledky šetření budou dále porovnávána již s nastavenými prioritami.

1. Oblast podpory pedagogických, didaktických a manažerských kompetencí pracovníků ve vzdělávání

Většina otázek v dodatečném šetření sloužila především ke zjištění informací, jak mají školy nastavené vzdělávací plány, jak je na škole podporován rozvoj začínajících učitelů, přičemž odpovědi neposkytují podrobnější informace ke kvalitě a formě nastavených opatření ani neobsahují žádné informace ke konkrétním potřebám škol. Na základě konzultace s členy minitymů byla (jako nejefektivnější způsob řešení této problematiky) zvolena práce s řediteli – budování kompetencí ředitelů k aplikaci moderních forem řízení do praxe, zavádění změn a kolegiální podpory (jedná se o cíl I1 – podrobnější informace jsou uvedeny dále).

Další z otázek byla zaměřená na zájem pedagogů o existenci kvalitního kariérního systému. Jeho zavedení by v MSK uvítalo 91 % respondentů ze středních škol, 80 % respondentů z mateřských škol a 73 % respondentů na základních školách. Jedná se ovšem o systémové opatření, které z pozice kraje nejsme schopni ošetřit.

Proto byly pro potřeby nastavení cílů/priorit a aktivit RAP využity pouze odpovědi, které se týkají překážek souvisejících s dalším vzděláváním pedagogických pracovníků. K nejčastějším bariérám z pohledu respondentů patří:

- nedostatečná časová kapacita pedagogických pracovníků pro účast na vzdělávání,
- omezené možnosti, jak zajistit suplování během nepřítomnosti pedagogického pracovníka z důvodu vzdělávání,
- nedostatek finančních zdrojů pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích (např. v zahraničí),
- nespokojenost s kvalitou absolvovaných kurzů,
- omezená nabídka vzdělávacích kurzů (ve smyslu pestrosti, modernosti atp.),
- nezájem účastnit se dlouhodobých kurzů nebo se zapojovat do průběžných aktivit, jako mentoring,
- neochota pedagogických pracovníků přijmout za své nové poznatky a metody výuky.

Jedná se o bariéry, které byly identifikovány i v rámci Analýzy potřeb v území a jsou uvedené ve SWOT analýze jako slabé stránky. V kompetenci kraje není možnost řešit časové kapacity pedagogů a zajistit suplování během jejich účasti na dalším vzdělávání. Můžeme ovšem nabídnout dostatečně pestrou nabídku kvalitních vzdělávacích kurzů, pomáhat s jejich aplikací do praxe a motivovat ředitele k zavádění moderních forem řízení ve školách (tak, aby dokázali hledat efektivní cesty k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků). Tyto oblasti jsou reflektovány v nastavených cílech i aktivitách RAP. Konkrétně se jedná o cíle:

- I1 Podpora budování kompetencí ředitelů škol a školských zařízení jako leaderů organizace, podpora vzájemného sdílení informací a zkušeností, které mají sloužit k aplikaci moderních

forem řízení do praxe škol, zavádění změn, řízení procesní kvality a kolegiální podpory; aktivity realizované v rámci tohoto cíle by mj. mohly přispět k nastavení kvalitních vzdělávacích plánů na školách a vést k efektivní podpoře začínajících učitelů;

- I2 Prohlubování odbornosti pracovníků ve vzdělávání, podpora oborových platforem pro výměnu zkušeností a sdílení inspirativních příkladů ve využívání inovativních výukových nástrojů a metod – jedná se o aktivitu, v rámci které budou pedagogům nabízeny a zajišťovány kurzy, stáže a další podpora zaměřená na odborný rozvoj. Důležitým akcentem těchto aktivit bude zaměření na praxi a využitelnost získaných znalostí a dovedností v praxi.

I další nastavené cíle (I3, I4 a I5) jsou zaměřeny na odborný rozvoj pedagogických pracovníků s konkrétně definovaným zaměřením (ICT, osobnostní rozvoj a rozvoj potenciálu každého žáka). Jedná se o témata, která vzešla jako důležitá při tvorbě Analýzy potřeb v území.

2. Rozvoj potenciálu každého dítěte, žáka/ účastníka neformálního vzdělávání

Otázky dotazníku, který byl zaměřen na rozvoj potenciálu každého dítěte, směřovaly především ke komplexnímu rozvoji, nebyly primárně zaměřené na vyrovnání nerovností. Zjištěné informace tak prostupují i do dalších klíčových oblastí (digitální dovednosti a gramotnosti, osobnostní rozvoj, kreativita a tvořivost, podnikavost apod.).

Z výsledků šetření v MSK vyplynulo, že nejčastěji se u dětí nedaří rozvíjet oblasti růstového myšlení, výchovy lídrů (osvojení principů), kritické myšlení a vnímání souvislostí a rozvoj podnikavosti, přičemž tyto dovednosti obsadily první příčky jak u respondentů ze základních, tak středních škol. Jako nejčastější důvody, které limitují komplexní rozvoj dětí/žáků/studentů pak respondenti v MSK uváděli tyto:

- nízká motivace samotných dětí/žáků/studentů,
- vliv rodiny a dalších osob v blízkém okolí,
- vliv sociálních sítí a médií (např. youtubeři),
- nedostatečná kapacita školních psychologů, speciálních pedagogů, sociálních pedagogů a dalších pozic,
- nedostatečná časová kapacita pedagogických pracovníků věnovat se individuálnímu a zároveň komplexnímu rozvoji každého dítěte/žáka/studenta.

V připravovaných dokumentech jsme se snažili na tato zjištění reagovat následujícím způsobem:

- **osobnostní rozvoj žáků a jejich motivace** – tyto kompetence jsou ošetřeny v rámci klíčových témat, ke kterým se vztahují, např.:
  - o oblast Rozvoj kariérového poradenství, aktivita B2.4, která je zaměřena na podporu žáků, práci s jejich motivací, silnými x slabými stránkami apod.
  - o oblast Čtenářské gramotnosti, aktivita E3.1, která je zaměřena nejen na čtenářskou gramotnost, ale i kritické myšlení, vnímání souvislostí apod.
  - o oblast Rozvoje podnikavosti, iniciativy a kreativity, aktivita D1.1. Realizace aktivit centra PIK, D3.1 Inspirativní setkávání žáků s podnikateli a D3.2 Zajištění finanční podpory pro účast na studentských akcích a soutěžích, které mají u dětí rozvíjet podnikavost a kreativitu, ale i např. růstové myšlení či práci s chybou.
- **práce s rodiči** – tato otázka je rovněž řešena v rámci oblasti Rozvoj kariérového poradenství a je na ni zaměřen jeden samostatný cíl B4 Podpora práce s rodiči a širokou veřejností s aktivitami, které pracují nejen s rodiči, ale nabízí i podporu pedagogům při komunikaci s rodiči;
- **nedostatečné personální kapacity ŠPP** – jsou řešeny jako samostatný cíl přímo v tomto tématu, konkrétně se jedná o opatření H2 Podpora personálního zajištění ŠPP a dalšího

odborného vzdělávání těchto pracovníků (financování pozic, mobilní tým, vzdělávání pracovníků ŠPP).

Moravskoslezský kraj pak v rámci svých priorit stanovil ještě další dvě oblasti, které vnímá jako potřebné, a to konkrétně:

- H3 Zajištění vzdělávání pedagogických pracovníků, včetně podpory pedagogů při práci s nadanými žáky, jehož cílem je posilovat kompetence i pedagogických pracovníků tak, aby dokázali rozvíjet potenciál každého dítěte. Tento krok byl motivován následujícími důvody:
  - o potřeba byla identifikována v Analýze potřeb škol (dotazníkové šetření III, NPI) v oblasti inkluzivního vzdělávání, kdy 30 % respondentů označilo jako problém nedostatečné vzdělávání pedagogů v oblasti inkluzivního vzdělávání;
  - o v rámci dodatečně realizovaného šetření tato potřeba nepatřila k nejčtenějším odpovědím v MSK, přesto ji vnímá jako limitující 13 % respondentů u SŠ a 9 % respondentů u MŠ.
- H1 Zvýšení zájmu pedagogů o práci s heterogenní skupinou žáků, s cílem rozvíjet potenciál každého z nich – jedná se o oblast, která nebyla předmětem šetření (a je otázkou, zda by na ni pedagogové odpovídali objektivně), nicméně vzešla z komunikace s experty a dlouhodobé spolupráce se členy minitýmu v rámci realizace aktivit projektu KAP III.

Otázka problematiky podpory sociálně znevýhodněných dětí/žáků /studentů a rovných příležitostí je v současnosti řešena pomocí aktivit v implementačním projektu OKAP II, kde cíle aktivit byly nastaveny dle výsledků šetření Školské inkluzivní koncepce kraje z roku 2020. Konkrétně jde o tyto aktivity:

- **Mobilní centrum pro podporu inkluze**
- **Podpora a odborný rozvoj pracovníků ŠPP**
- **Rodičovské kluby – posilování rodičovských kompetencí**
- **Podpora pracovníků škol a školských zařízení v oblasti rovných příležitostí ve vzdělávání**
- **Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem**
- **Vyrovňovací hodiny**

Náplň jednotlivých aktivit je detailněji popsána v Analýze potřeb v území.